

P L A +
F O R M

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

04

İzmir Büyükşehir Belediyesi
adına İmtiyaz Sahibi
Aziz KOCAOĞLU

Sorumlu Müdür
Ayşegül SABUKTAY AKTAŞ

Yayın Koordinatörü
Şervan ALPŞEN

Yayına Hazırlayan
Sarp KESKİNER

İçerik Editörleri
Elfin YÜKSEKTEPE BENGİSU
Borga KANTÜRK
Cenker EKEMEN
Onur KOCAER
Zeynep GÖNEN
Hale ERYILMAZ
Ebru ATILLA SAĞAY
Gökçe SÜVARİ
Sarp KESKİNER

Redaktör
Hale ERYILMAZ

İçerik Asistanları
Ayşegül KAYCI
Hatice ÖZGİDEN
Nursaç SARGON

Sosyal Medya
Hatice ÖZGİDEN
Uğur Şahin UMMAN

Grafik Tasarım ve Uygulama
Emre DUYGU

Kapak, İç Kapak ve Poster Fotoğrafları
Nur MUŞKARA ©

Katkıda Bulunanlar
Aykut BEYSİ, Rıdvan BAYRAKOĞLU, Nur MUŞKARA, Ozan DAVAS, Merve KILIÇER, Kenan SIKAR, Tevfik USLUOĞLU, Öznur AKTEPE, Çağla Ormanlar OK, Fatih Doğan KALEM, Uğur Şahin UMMAN, Güven İNCİRLİOĞLU, Ersan ÇELİKTAŞ, Özdemir NUTKU, Murat GÜLTEKİN, Dilek KURT, İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ Kültür Sanat Danışma Kurulu üyeleri ve İKPG bileşenleri.

Yönetim Yeri
İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ
Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 PK: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR
Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10 kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org

Basım Yeri
MEDİFORM AMBALAJ MATBAA REK. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
1188/1 Sk. No: 1/B Sarıncı, Gaziemir, İZMİR Tel: +90 (232) 458 01 01 www.mediformmat.com/net

SAYI 4 . Birinci Baskı: Eylül 2016. Baskı Adedi: 3000

Ücretsiz dağıtılan PLA+FORM bülteni, bir İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi yayınıdır.
Satılmaz. Her hakkı saklıdır. Yazı, fotoğraf, çizim ve haritalar; yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

© İzmir Büyükşehir Belediyesi

İÇİNDEKİLER

PLA+
FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI
04

BASLARKEN

03

İZMİRİM

ERDEM TEPEGÖZ: "İZMİR DÜZENLİ VE ULUSLARARASI NİTELİKTE
BİR FİLM FESTİVALİNİ ÇOKTAN HAK EDİYOR" 04

ELMAS DENİZ: "TÜRKİYE'DE GÜNCEL SANATIN GELİŞİMİ AÇISINDAN 2000'Lİ YILLARIN
BAŞINI YAŞAMIŞ OLMAYI DEĞERLİ BULUYORUM" 06

PLA+FORUM

09

FİHRİST

3. DALGA	24
AHMET UHRİ	24
ALTERNATİF MEDYA DERNEĞİ - DİYAR SARAÇOĞLU	25
APEIRON COLLECTIVE	25
AYKUT ÇEREZCİOĞLU	26
EMEL KAYIN	26
İBRAHİM YAZICI	27
İZMİR DERSİ - ZEHRA AKDEMİR	27
KENDİNE AİT BİR ODA - ESRA OKYAY	28
KRONOVOK ARCHIVES	28
MEDYAKULUBU.COM - ÇAĞRI ÖNER	29
MİHRİCAN DAMBA	29
MÜZİKSEV - SİREL EKŞİ	30
PARADOX YAPIM - TAHSİN İŞBİLEN	30
TİYATRO MEDRESESİ - NESRİN UÇARLAR	31
ÜNİVERS	31

PORTFOLYO: KAAAN BAĞCI

32

RÖPORTAJ

AYÇA ŞEN: "PATRONUN YERİNDE ARTIK DİNLEYİCİ OTURUYOR"	36
AHMET GÜZELYAĞDÖKEN: "HER ŞEYİ KAYIT ALTINA ALARAK İLERLEMEYE ÇALIŞIYORUZ"	39

İZMİR'DEN

İZMİR'İN TÜRETİCİLERİ	42
NOMADMIND	43
FUCKUP NIGHTS	45
BURASI HEP GÜZEL	47
İZMİR'DE MÜLTECİ VE SANATÇI OLMAK	50

KÜLTÜR 21 AVRUPA

PİLOT KENT İZMİR: KATILIMCI BİR PROGRAMA DOĞRU	52
--	----

BELLEK

URLA BAĞ YOLU: TARİH YEPYENİ BİR HARİTAYA ŞARAPLA UYANIYOR	55
TOPLUMSAL BELLEĞİN İZLERİNİ DESENLERDE ARAMAK: SÜMERBANK PROJESİ	58

KIYI

KÖRFEZİN SİLÜETİNİ DEĞİŞTİRECEK SPOR TUTKUNLARI: İZMİR KÜREK TOPLULUĞU	60
İZMİR'DENİZ KIYI TASARIM PROJESİ SÜRECİNDE CANLANDIRMA ÖNERİLERİ	62

AKDENİZ'DEN

AKDENİZ'E KULAK VEREN MOBİL BİR PROJE: "SOUND DEVELOPMENT CITY"	66
ARTEAST.ORG	67

BİR AKDENİZ TİYATROSU SEÇKİSİ

68

İzmir Körfezi-Karataş ve Göztepe'den genel görünüm.
M. Héron'un gönderdiği fotoğrafın, Taylor tarafından yapılan çizimi.
(Murat GÜLTEKİN arşivi)

BAŞLARKEN...

2016 yılının ilk dönemi, İzmirKültür Pla+formu Girişimi açısından hayli hareketli geçti. Mart ve nisan aylarında düzenlediğimiz İzmirKültür İletişim Toplantıları'na katılan yeni bileşenlerimizin sunumlarından alıntılar "Fihrist" bölümünde bulabilirsiniz. Ayrıca, disiplinler forumlara devam ettik. Mayıs ve haziran aylarında İzmirli tiyatrocuları ve sinemacıları bir araya getiren, gayet verimli geçen iki forumun çıktılarını "Pla+forum" bölümünde okuyabilirsiniz.

"İzmirim" bölümünde iki kültür üreticisini konuk ettik: Elmas Deniz ve Erdem Tepegöz, bize kendi doğup büyüdükları İzmir'i anlatırken şehrin kültürel üretimlerine yaptığı katkıyı irdeledi. Yeni İzmirli Ayça Şen, İstanbul'dan İzmir'e taşınmış bir kültür üreticisi olarak evden radyo programı yapmanın marifetlerini aktarırken, İzmir Gourmet Guide ve Lokanta İzmir Projesi'nin lokomotif ismi Ahmet Güzelyağdöken ile gastro-bellek, Kıyı Ege Mutfağı kavramları üzerine söyledik. Tiyatro duayeni Özdemir Nutku ise "Bir Akdeniz Tiyatrosu Seçkisi" başlığı altında okurlarımıza özel, yirmi iki kayda değer oyun seçti.

"İzmir'den" bölümü, yine birbirinden farklı alanları içeriyor: Öncelikle mülteci sanatçıların kentte süregiden hayatlarına bakmaya çalıştık. Bu konuya ilerleyen sayılarda eğilmeye devam edeceğiz. Karaburun'daki kolektif üretim alanı "3K Kavimler Kapısı", İzmirli "türetici"lerin örgütlediği gıda toplulukları, iş batıranları eğlenceli bir platformda bir araya getiren deneyim paylaşımı etkinliği "FuckUp Nights" ve kent üzerine kafa yoran, projeler üreten iki akademisyenin oluşturduğu "Nomadmind", bu bölümün öne çıkan konuları.

Geçen sayıdan itibaren yer vermeye başladığımız "Kıyı" ve "Bellek" bölümlerinin perspektifi gittikçe açılıyor. Bu sayımızda "İzmir Kürek Topluluğu" ile gerçekleştirdiğimiz söyleşi üzerinden İzmirDeniz Projesi Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun 2012 yılında körfez sahilinde olta balıkçılığı ve su sporlarının yaygınlaştırılmasına ilişkin sunduğu önerileri tekrar hatırlayalım, yeniden masaya yatıralım istedik. "Bellek" bölümündeyse son dönemde öne çıkan Urla Bağ Yolu üzerinden Karaburun Yarımadası'nın kadim şarapçılık geçmişine ve ulusal hafızamızda derin izler bırakan Sümerbank'a ilişkin arşivleme - sergileme çalışmasına baktık.

Keyifli okumalar diliyoruz.

Erdem Tepegöz:

“İzmir düzenli ve uluslararası nitelikte bir film festivalini çoktan hak ediyor”

CENKER EKEMEN

Öncelikle başarılarının devamını dileyerek başlayalım söze. Sinemaya ilgin nerede ve nasıl başladı?

Asıl uyanışa vesile, medyayla tanışmam. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde iktisat okurken üniversitenin radyosunda çalışıyordum. İlk defa okuduğum alan dışında uğraştığım bir işe karşı büyük heyecan duyduğumu hissettim. Derken, Karşıyaka'da Ege Sanat Merkezi'ndeki sinema atölyesine yazıldım. Ardından, kısa süreliğine Prag'da bir film okuluna gittim. Dönünce de İstanbul'a yerleşip yönetmen yardımcılığı yapmaya başladım; arkası geldi.

Sinema izleyicileri adını “Zerre” ve Altın Portakal'daki başarıyla duydu ama öncesinde gayet başarılı kısa film çalışmaların vardı. Bize biraz bu filmlerden bahsedermisin?

İzmir'de “Değneksiz Sahne Işıkları” isimli bir belgesel çekmiştim, ardından “Kafes” isimli kısa filmi yaptım. Sonra, Prag'da çektiğim “Kukla Adam” var. Bu filmler sayesinde festivallerle ve sektörden insanlarla tanışma fırsatım oldu. Bana sinema sektörünün kapılarını kısa filmlerim ve bu filmlere gösterim olanağı sunan film festivalleri açtı. Ayrıca, televizyon kanallarına birçok belgesel çektim.

Üslup ve yaklaşım olarak kendini yakın hissettiğin bir sinema anlayışı var mı?

Hâlâ cevabını aradığım bir soru bu. Uzun bir süre dünyayı gezip belgesel çekme fırsatı yakaladığım için sosyal gerçekçilik olgusu beni epeyi etkiliyor. “Zerre”de kullandığım omuz kamerası ve karakteri takip ettiğim film dili, belgesel üretim araçlarının bende bıraktığı izler olsa gerek. Toplumsal durumları ve bu alanda sıkışmış karakterleri çok merak ediyorum; insan ruhunu incelemek için toplumsal gerçekçiliğin güçlü bir kapı olduğunu düşünüyorum.

Türkiye’de çekilen film sayısı gittikçe artıyor, ancak nitelikli film sayısı aynı oranda azalıyor. Ayrıca, çekilen çoğu filmin izleyiciye ulaşamıyor oluşu hakkında neler söylemek istersin?

Bu iki soruya bakarken, tüm dünya için aynı durumun söz konusu olduğunu unutmayalım. Bence niteliksel zayıflamanın sebebi fazla üretim değil, hızlı film üretimi. Fazla üretimden kimseye zarar gelmez. Günümüzde iki haftada apar topar çekilen korku ve komedi filmleri maalesef seyirciyi kandırıyor ve kabul edersiniz ki üzerine yeterince düşünülmemiş, çalışılmamış senaryolara dayanan bu yerli filmlerden çoğu vasatı bile aşmıyor. Sinema doyumsuz bir sanat; üretim araçlarının ve dağıtım kanallarının biçimsel değişimi nedeniyle sinema yapma yöntemleri ve gösterim şekilleri artık kabuk değiştiriyor. Özellikle bağımsız yapımların salonda seyirciyle buluşmasına ilişkin engellere dair şunu söyleyebilirim: Artık sinemaya gitmek zaman ve maliyet açısından bir külfet olarak algılanıyor. Çünkü e-mecralar ve mobil medya, film izlemek için çok pratik araçlar sunuyor. Aslında izleyici bir şekilde o filmlere ulaşılıyor ama bunun yolu sinema salonundan geçmediği için yeni filmler üretebilmek ve gösterim olanakları adına süreç tıkanmış gibi hissediyoruz. Bağımsız salonların sürdürülebilirliğine ilişkin Fransa'daki gibi vizyona yerli film kotası uygulamak ve sinema koçanlarındaki vergiyi kaldırıp biletlerin ucuzlamasını teşvik etmek bu tıkanıklığı aşmaya dair bir nebze fayda sağlayabilir.

“Zerre” ile “En İyi İlk Film” ve “En İyi Yönetmen” ödülleriyle onurlandırıldı. Biraz filminden ve filmin savından konuşalım isteriz.

Filimde anlattığıma benzer bir yaşama İstanbul Tarla başı'nda şahit olmuştum ve bu deneyim beni epeyi etkilemişti. O karakteri anlatmak, aslında anlatmaktan öte değiştirmek istedim. Çünkü bizzat kapı arasından gördüğüm o kadın inanılmaz derecede güçsüzdü ve yenilmişti. Gözlerindeki korku ve çaresizliği daha dünmüş gibi net hatırlıyorum. O yüzden kahramanım Zeynep'i daha güçlü ve vazgeçmeyen bir yapıda anlatmak istedim. Belki kurmacanın ve sinemanın gücü gerçekliği de etkiler diye umdum. Uzakta bakınca önemsizmiş, bir hiçmiş gibi gözükmesine rağmen, kahramanın hayatına yakından baktığımızda var olmaya dair inancı ve mücadeleyi gayet net görüyoruz. Bu mücadele ruhunu izleyiciye aktarmak filmin ana düsturunu oluştursun istedim.

Beş yönetmenin ortak üretimi “Kıydakiler”den söz edelim biraz da. Bu projede kısa filmlerden birinin yönetmenisin ama yapımcı olarak da karşımıza çıkıyorsunuz.

İnsan hakları üzerine çok özel bir film, “Kıydakiler”. Her yönetmen kendi bakış açısıyla tek kaleminden çıkan öyküler anlattı. Hem insan hakları ihlalleri adına bir şeyler söylemek hem de sinema sanatından ödün vermemek pek kolay olmadı açıkçası. Zor bir süreçti bizim açımızdan. Beş film, birden fazla görüntü yönetmeni ve kurgucu derken toplamda yüz elli kişilik bir ekiple çalıştık; epeyi karmaşık bir süreci başarıyla yönettik. Film üretmeye has aklınıza gelen ne kadar dert varsa beşle çarpıldı. Farklı taraflarda gezmek, sinemaya ilişkin bakış açınızı kesinlikle değiştiriyor. Beni etkileyen bunun gibi projeler karşımıza çıktıkça yapımcılık yapmayı düşünüyorum.

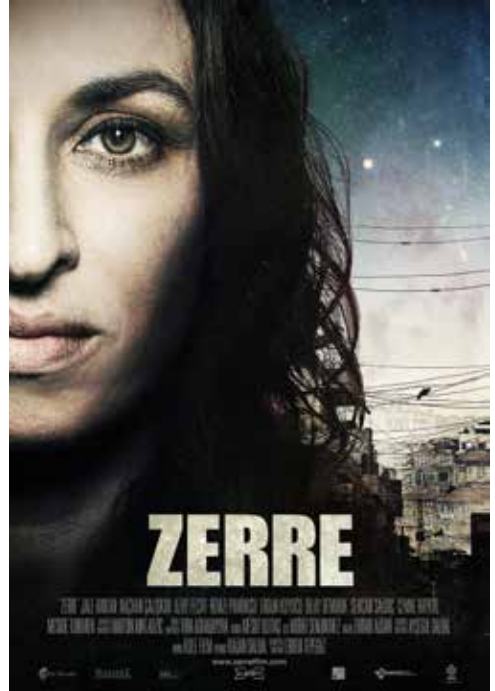
Yaklaşık sekiz yıldır İstanbul'dasın. İstanbul'da yaşıyor olmak hayatında neleri değiştirdi ve mesleki olanaklarına ne gibi katkılar sağladı?

İstanbul'u pek sevmiyorum açıkçası; hâlâ bir fırsat olsa da kaçsam düşüncesindeyim. Buna karşın, şehrin ve koşulların mesleğime yaptığı katkısı yadsıyamam. Aynı amaca kilitlenmiş insanlarla bir arada olma hissini ve durduğun an düşersin duygusunu veren bir şehir sizi daha da fişekliyor. Arkanızdan tonlarca ağırlıkta bir kamyon gelirken bisikletle eve gitmeye benziyor İstanbul. Sürekli proje üretmelisiniz ve aldığınız her işi çok iyi yapmalısınız. Çünkü meslektaşlarınız müthiş yaratıcı ve üretime ara verirsiniz unutulursunuz. Bu temel duygular insanı kırbaçlıyor ve daha da geliştiriyor. İstanbul'un acımasızlığı aslında bu sektörü ve

insanları güçlendiren bir durum yaratıyor, istemeden de olsa.

Son zamanlarda film ve dizi endüstrisinden pek çok kişi İzmir'e yerleşip çalışmalarını burada devam ettirmenin yollarını arıyor. Sence İstanbul'daki endüstri dışında bir yerlerde sinema adına alternatif üretim alanları yaratmak mümkün mü ve İzmir bu alanları yaratmak için uygun bir şehir mi?

Finansal sirkülasyon, teknik teçhizat, ekip bulma ve iş potansiyeli açısından maalesef ki İstanbul'un bir alternatifi yok. Bu ülkede her yerde yaşayabilirsiniz, filminizi istediğiniz yerde yazıp çekebilirsiniz ama işi finalize etmek adına karargâh İstanbul olmalı diye düşünüyorum. İzmir, prodüksiyonel açıdan harika imkânlar sunan bir şehir; havası, insanı, ucuzluğu, kolaylığı hiçbir yerle kıyaslanamaz. Buna karşın, maddi bir birikimin veya başka bir alandan gelirin yoksa İzmir'de sadece sinema yaparak ayakta kalabilmen çok güç. Eğer illâ İstanbul'a alternatif bir sinema merkezi düşünülecek olursa saydığım niteliklerden ötürü buna en güçlü aday İzmir. Tek sorun, insanları cezbedecek üretim alanlarının ve destek mekanizmalarının henüz tesis edilmemiş olması. İzmir artık düzenli ve uluslararası nitelikte bir film festivalini hak ediyor. Bu festivalin hayata geçirilmesi, şehirde çekilecek filmlere ve yapımcılara özel imkânlar tanınması, teknik ekipman parkının ve stüdyoların güçlendirilmesi gibi teşviklerin alternatif sinema merkezi olma yolunda İzmir'in adaylığını güçlendireceğine inanıyorum. ✚

FOTOĞRAF RIDVAN BAYRAKOĞLU

Elmas Deniz:

“Türkiye’de güncel sanatın gelişimi açısından 2000’li yılların başını yaşamış olmayı değerli buluyorum”

BORGA KANTÜRK

Elmas Deniz, sanat pratiklerinin yanında çeşitli organizasyonlar ve inisiyatiflerde çalışmış, “Sanat Dünyamız” dergisindeki “Zihinsel Mekân” serisinin editörlüğünü üstlenmiş, 2004 - 2007 yılları arasında K2 Sanatçı İnisiyatifi’nde eş-direktörlük yapmış, yurt içinde ve dışında pek çok sergiye katılmış bir sanatçı. Deniz ile üretim pratikleri, sergileri ve İzmir ile olan ilişkisi üzerine kapsamlı bir mülakat yaptık.

2000’lerin başından beri Türkiye güncel sanat ortamının içerisinde. Genç yaşta başlayan bu süreç, şimdilerde olgunluk sürecine girmiş bir sanatçı ve takipçi pozisyonlarını barındırıyor. Kendini bu ortam içerisinde nereye konumluyorsun?

Aslında kendimi yeni başlıyormuş gibi hissediyorum. Bu hem iyi hem kötü. İyi; çünkü hantallaştırmıyor. Kötü; çünkü sözünü olması gerekenden daha sakın söylemene yol açıyor. Türkiye’de güncel sanatın gelişimi açısından 2000’lerin başını yaşamış olmayı değerli buluyorum. Aradan

geçen bu zaman -ki sen bunu olgunluk süreci olarak sıfatlandırırdın- özellikle pratiklerim adına kendiliğinden ortaya çıkan bir kararlılık yarattı. Ne istediğini bilmek gibi olumlu bir değişimi bunun yanına koyabilirim. Şimdilerde bazı önemli görünen şeyler beni manipüle edemiyor, “sanatçının konumu” meselesini sanki daha az düşünüyorum.

Aynı kuşağa mensup İzmirli sanatçılar olarak, bu ortama girdiğimiz yirmili yaşlarımızın başından bu yana neredeyse on beş yıl geçti. Geçici yurt dışı deneyimlerimizi

saymazsak, söz konusu sürenin çoğunu Türkiye’de geçirdik. Sen zamanla uluslararası dolaşımı olan bir sanatçı pozisyonuna geçtin; görünürlüğün arttı, galeri temsilciliği, İstanbul Bienali’ne katılım derken başlangıçtan bugüne neler değişti?

Mücadelem sanatın sosyolojisinden sanat üretiminin kendisine kaydı, mekânsal olarak da İzmir’den dışarı taşım. Sanatın araçsallaştırılmasına karşı duruşa, ticari kaygıların ve ana akım etkilerin yaygınlaşmasına ilişkin çevremde meydana gelen değişimler kendimi konumlandırışıma, pozisyonuma yansdı. Aradan geçen on beş yıllık zaman zarfında internetin yaygınlaşması mekânsal etkiyi farklı boyutlara taşıdı. İzmir’deyken müthiş bir açlık içindeydim ve yurt dışı bana acayip çekici geliyordu. İstanbul’da sabitlenmek, bir süre sonra üretmek için bir gereklilik hâline geldi. “Uluslararası sanatçı” olmaya dair genelgeçer tarif, odağına sadece sanat yapmayı koyuyor ve bunu dayatıyor. Bu durum da insanı hayattan koparıyor ve dar bir çevreye kilitliyor. İşte orası bir özgürlük alanı değil.

Bu noktada sorum şu: Kapitalist sistemin etkilerinden rahatsız olurken ve bunu açıkça dile getirirken, sanatçı birey olarak bu sistemin ürettiği ve dayattığı halkla ilişkiler kurallarını işletmek nasıl bir şey? Çalışmaya başlamadan önce tanışıklığım olan bir yerdi Pilot Galerî. Erken yaşlarda gelen galerî temsiliyeti tekliflerini etki altında kalırım endişesiyle üstelik yaşadığım ekonomik zorluğa rağmen sürekli reddediyordum. Şimdi böyle bir etkinin altında kalmayacak kadar deneyimliyim. Daha önceleri bağımsız ve galerisiz olarak varlık göstermek, görünür olmak daha kolaydı ama şimdilerin İstanbul’unda bu çok zor. İstanbul Bienali ise elbette ciddi bir görünürlük sağladı, kendi adıma.

Sanat üretiminde tarih, bilimsel bilgi, dil gibi enformatik içerikleri önceliğine koyarak çıkış yaptın. Sonrasında güncel sanat alanında görünürlüğünü, tanınırlığını sağlayan gelir dağılımı, sermaye, emek, görünmeyen emek, efor, barınma, insan ve adalet gibi konulara ilişkin kendi yaşamına da referans veren bazı projeler gerçekleştirdin. Maçka Sanat’taki kişisel serginde bu temalar özellikle öne çıkmış gibiydi. Bu süreç nasıl başladı?

Aslında ilkin ilgilendiğim konuların ileride nasıl ilerleyeceğime ilişkin önümü açtığını söyleyebilirim. Meselâ “Yoksulluk Sınırı” (2012) veya “Otoportre”de (2013) bilimsel yöntemlerle tasnif edilen bilginin gerçek yaşamdaki karşılığına baktım. Uzun yıllar boyunca işlerimi değişik konular etrafında toparlanmış grup sergilerde gösterdim ama Maçka Sanat’taki Türkiye’deki ilk kişisel sergimdi ve üretim perspektifime ilişkin ciddi bilgi sağladığını düşünüyorum. Türkiye’de ve dünyada gelir dengesi

dağılımının çok eşitsiz oluşu belki de en önemli konu ama yeteri kadar gündemde değil. Çünkü herkes sebebinin ve sonucunun öylesine farkında ki bu konu dikkatlerden kasten uzak tutuluyor. Kimlik meselesinde de sınıfsallık neredeyse tamamen dışarıda bırakılıyor.

Kendimden yola çıkarak ürettiğim işlerde de tüketim toplumunun insanı nasıl etkilediğine ve değer meselesine odaklanıyorum. Ailem halen İzmir’de, TOKİ konutlarında yaşıyor. Ondan önce Buca, İşçievleri’nde oturuyorduk. Bu gibi meselelerin entelektüel boyutunu, o binaların biçimsel çirkinliğini veya devlet politikalarının sosyal alanlardaki yetersizliğini konuşurken barınma hakkı ve ihtiyacının tüm bunların çok önünde durduğunu unutmamak gerekiyor.

Merve Ünsal geçtiğimiz günlerde seni “öz-endişe” üzerinden bir sunum-performans serisine davet etmişti. İşlerin üzerinden düşünürsek ve buna Türkiye’de kadın olmak, sigortasızlık, kültür üreticiliği, politik farkındalık durumlarını katarsak, “öz-endişe” kavramını nasıl yorumluyorsun?

Merve’nin davetiyle gerçekleştirdiğim bu sunum -performansta konuya daha kişisel bir yerden baktım ve özellikle sanat üreticisinin güvencesizliğinden bahsettim. Çok çetin bir depresyon ve anksiyete dönemim. Depresyon benim alışık olduğum bir durum ama özellikle anksiyete, Gezi Direnişi sonrasında gelişen yeni bir durum benim için. Ortaya çıkan bu zehirli havanın ülkenin hatta dünyanın politik durumuyla birebir alâkalı olduğunu düşünüyorum. Anksiyete; güven duygusunun yitimi, süregelen bir güvencesizlik hissi ve belirsizliğe karşı duyulan korkuyla gelişiyor ve sanat, aslında kaygı üretimi için oldukça verimli bir alan. Kendimi hiç bu kadar baskı altında hissetmemiştim. Hiçbirimiz hissetmemiştik... Kadın olmak, ekonomik belirsizlik ve kültür üretmek, artık başlı başına problem hâline geldi bu ülkede.

Son bir kaç yıldır, bu bahsettiğimiz meseleler dışında insanın kurumsallaştıkça sistemli olarak tükettiği doğal yaşam hakkı ve dünya dışı yaşam üzerine odaklandığını düşünüyorum. Pilot Galerî’de geçtiğimiz yıl gerçekleşen serginin odağında bir ağaç vardı ve İstanbul Modern’de bu yıl sergilenen işinde insanın ulaşamadığı yerleri, yaşam alanı olarak yeni bir dünya fikrini işlemiştin. Çoğumuzu bu tür bir arayışa yönelten süreç üzerine konuşalım mı?

Maçka Sanat’taki sergi genel olarak gelir eşitsizliği, tüketim toplumu ve değerler sistemi üzerine odaklanmış görünse de doğaya yönelime bir alternatif değer olarak bakmaya çalıştım. Tüketim kavramıyla çevreye verilen zararı birbirinden

bağımsız düşünemeyeceğimiz zamanlardayız. “Sümerbank” (2013) işim, aynı torbayı atmadan defalarca kullanmak ve gerektiğinde tamir etmek üzerineyken “Mutlu Koleksiyon” (2012), bir yanıyla doğaya karışan atıklarla ilgiliydi. Pilot Galerî’deki sergiyse doğanın kendisinin de artık bir tüketim malzemesine, temasına dönüştüğünü işaret ediyordu. “Satın Almak İstediğim Ağaç”ta sahte isteklerin ötesinde, esas ihtiyacımızın ağaç olması durumunu görünür kılmak istedim. Halen yaşamaya devam eden altı yüz yıllık bir ağacı alma isteği buna yönelikti.

İstanbul Modern’de Çelenk Bafra ve Paolo Kolombo küratörlüğünde gerçekleşen “Geç Olmadan” sergisinde yer alan “İnsansız” (2015) adlı videoda da bahsetmek isterim: Bu video içinde, Kafkas dağlarında bir yerde, Vladikavkaz şehri yakınlarında insansız hava aracıyla yapılan bir çekime müdahale ettim. Uçuş hissinin en kuvvetli olduğu yerde, aracın mekanik hareketine denk düşen “sen kuş değilsin” ibaresi beliriyor. Bu ibare, doğayı nasıl tüketiyor olduğumuzun haricinde insanoğlunun kendisinde saklı iyicilliği ve kötücüllüğü ortaya koyuyor. Aslında teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, bir kuşla empati kurabilmemizin asla mümkün olmadığını, doğanın ayrılmaz bir parçasıyken dahi onun en kötücül bir parçası olduğumuzu inanılmaz güzellikte görüntülerin üzerine söylüyorum. Bence doğa dediğin ancak insansız mümkün, insanlısından daha korkunç ne olabilir ki?

2005 - 2007 arası dönemde K2 Güncel Sanat Merkezi’nde eş-direktördük. Bu süre zarfında küratörlüğünü üstlendiğin ve sanat üretimlerindeki kuramsal çatıyı beslediğini düşündüğün iki sergini hatırlıyorum: İlki, Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi’ndeki “Fazla Mesai”; ikincisiyse K2’nin galerisinde gerçekleşen “İşaretlenmemiş Kategoriler”. Bu meselelere şimdi nasıl bakıyorsun? Sanırım birkaç yıldır küratöryal bir çalışma yapmadın; İzmir’de yeniden küratörü olabileceğin bir sergi yapma fikrine ne diyorsun?

Aslında sanatsal üretimimle küratöryel pratiğim arasında tematik anlamda bir fark olamıyor. Her iki sergi de fazla mesai ve çalışma düzeni üzerine odaklanmıştı. O dönemdeki işlerimde güvencesiz emeği ve kendi durumumu öne çıkardığımı söyleyebilirim. Her ikisinin de İzmir’de gerçekleşmiş olması biraz da şehre dair inisiyatif almakla ilgili bence, hani eksikliğini duyunca el atıp yapmaya karar vermek gibi. İzmir’de bir sergi daha yapmayı çok isterim. Belki de bundan sonra sadece İzmir’de sergi yapmalıyım. Aslında şu sıralar Kadifekale’den TOKİ konutlarına göçmüş insanlarla 60’lı ve 70’li yılları odağa koyacak bir sözlü tarih çalışması

FOTOĞRAF MERVE KILIÇER

“Uluslararası sanatçı olmaya dair tarif, odağına sadece sanatı koymayı dayatıyor. Bu durum insanı hayattan koparıyor ve dar bir çevreye kilitliyor. İşte orası bir özgürlük alanı değil.”

yapmayı düşünüyorum...

2007’den itibaren İstanbul’da yaşıyorsun. O yıllarda özellikle Beyoğlu, güncel sanat ortamı adına en aktif dönemini yaşıyordu. İzmir’den ayrılışında bir yorgunluk ve kırgınlık hâli olduğunu düşünüyorsun. Buna neden olan şeyin şehrin sanat üreticisine yaşattığı yalnızlık ve aidiyetsizlik duygusu olduğunu söyleyebilir miyiz? On beş yıldır hem İzmir’i hem İstanbul’u deneyimleyen biri olarak, güç ilişkileri ve diyalogsuzluk meselelerine dair neler söylemek istersin?

2009’da düzenlenen Kültür Çalıştayı’ndaki kimi katılımcıların otoriter vurgusu, yeni fikirlerle ne kadar kapalı olduğu çok dikkatimi çekmişti. İzmir’e dair yeni ve ön açıcı fikirlerin köhne, otoriter kafalardan çıkabileceğine inanmıyorum. İzmir’deki varsıl ve kendini modern addeden kesimin şehrin kültürel üretimine olan ilgisizliği önemli bir dezavantaj. İstanbul, her şeye rağmen yeni girişimlere daha açık duruyor ve nispeten daha kucaklayıcı. Genç üreticilere daha çok alan, daha çok imkân tahsis edilirse şehrin kültürel hayatı adına bir fark yaratılabilir diye düşünüyorum. ✚

www.elmasdeniz.com

Sinema Forumları

15 Mayıs 2016

CANKER EKEMEN FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

Katılımcılar: Ali Rıza Çetinkaya (ÇAĞSİAD), Oktay Aktaş (senarist, belgeselci), Ayberk Olgay (Kronos Media Design – İzmir Sinema Dayanışması), Ömer Can (Pusula Film), Sagutay Mustafa Çetin (prodüktör), Bahadır Apşın (senarist, yönetmen, yapımcı) Engin Bayrak (kompozitör, besteci), Gül Kaplan Ekemen (akademisyen), Mümin Güven (Yenikapı Sinema Kolektifi), Ercüment Serpil (Karşı Sanat Merkezi), Aziz İmamoğlu (kurgu direktörü, Yaşar Üniversitesi Öğretim Görevlisi), Osman Özkan (Senarist, metin yazarı), Onur Çobanoğlu (Moment Yapım), Funda Erkal Öztürk (İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Daire Başkanı), Dilek Alpgün&Gürkan Beyazgül (Pagus Ajans), Elçin Elgin.

İzmir, yıllardır sayısız sinemacı yetiştirmiş bir kent. Ülkenin ilk sinema okuluna ev sahipliği yapmış bu şehir, bünyesinde ya da bünyesindeki okullardan pek çok senarist, yönetmen, görüntü yönetmeni, sanat yönetmeni, yapımcı, oyuncu çıkarmış. Kendine has dokusu sebebiyle yıllardır birçok diziye ve sinema filmine ev sahipliği yapıyor. Ancak şehrin en temel problemi, belki bütün sanat disiplinlerinde karşımıza çıktığı

üzere yetiştirdiği nitelikli insanları İstanbul'daki endüstriye kaptırması, öz kaynaklarını kullanarak kendi üretim mekanizmalarını geliştirememiş olması. Ancak son birkaç yıldır pek çok nitelikli sinemacı, İstanbul'daki sinema – dizi endüstrisinin yaşamaya başladığı sıkışmışlık ve doymuşluk, çalışma ve yaşam koşullarının gittikçe zorlaşması gibi sebeplerden ötürü İzmir'e geri dönüyor veya İstanbul dışında üretim, yaşam olanaklarını zorluyor. İzmir yavaş yavaş kendi öz kaynaklarıyla filmler çıkarmaya başlıyor, İzmirli yapım şirketleri ulusal kanallara dizi, vizyona sinema filmi çekiyor.

İKPG olarak böylesi bir ortamda, disiplinler forumlarımızın üçüncüsünü sinema başlığı altında topladık. Davetimize icabet eden katılımcılarla İzmirli ve İzmir'de kalan sinemacıların temel sıkıntılarını, üretim olanaklarını, sektörün sorunlarına yönelik çözüm önerilerini tartıştık. Önce durumun genel bir fotoğrafını çektik; ardından film endüstrisini ne gibi yollar izleyerek şehrimize çekebileceğimizden, alternatif bir sinema anlayışı oluşturabilmenin yollarından, yerel yönetimlerin ve aktörlerin yapabileceği somut katkılardan söz

ettik. Ayrıca, yoğunluk nedeniyle bizzat katılım gösteremeyen ancak mesaj yoluyla katkılarını, görüşlerini ileten sinemacılara müteşekkiz.

Tartışılacak başlıkları belirlemek için yaptığımız açık çağrıya gelen cevapları derlediğimizde, ilk forumda sekiz konuya odaklanmaya karar verdik:

> Sinemanın kentimizin uluslararası bilinirliği açısından taşıdığı önemi nasıl tanımlayabiliriz?

> İzmir'e özel bir sinema endüstrisi, bağımsız bir sinema anlayışı ve üretim zemini yaratmak mümkün mü? Değilse mevcut üretimi artırmak ve görünür kılmak için neler yapılabilir?

> Türkiye'de tüm yaratıcı sektörler, İzmir'i insan kaynağı olarak kullanıyor. En üretken sinemacılarımızı, ekiplerimizi İstanbul'a yolluyoruz ve endüstri neredeyse bu şehirden beslenerek ayakta duruyor. Bu yaratıcı beyinler İzmir'de kalmayı tercih ettiği takdirde geçinebilmek için kendi alanları dışında işlerle uğraşmak zorunda kalıyor. İzmir'de sadece sinema yaparak ayakta kalmak, yaşamı idame ettirmek mümkün mü? Üretenleri desteklemek için ne tür kaynaklar yaratılabilir?

> Sinema salonları büyük dağıtım tekellerinin elinde, sinema kültürü kasten alışveriş merkezlerinin içine sıkıştırılmış durumda. Şehrin sembolleşmiş sinema salonları teker teker kapanıyor veya kapanmak zorunda bırakılıyor. Tekellerin dayatmalarını aşamayan yerli ve bağımsız filmlere ulaşmak neredeyse imkânsız; bağımsız salonlar yok denecek kadar az. Mevcut salonların ayakta kalabilmesi için izleyici yaratmak, doluluğu artırmak adına ne gibi yöntemler uygulanabilir? Gösterimler için önceden hiç düşünülmemiş, yepyeni alanlar açılabilir mi?

> İzmir'de birçok kısa film ve belgesel çekiliyor. Ne tür gösterim mecraları tercih edilirse bu potansiyel büyür ve yaygınlaşır? Bu gösterimler için hangi etkinlik formatları kullanılırsa programlar sürdürülebilir hâle gelir? Yerel aktörler ve kurumlar, bu konuda iyileştirme amaçlı olarak ne gibi adımlar atabilir?

> Sinema eğitimi toplumun tüm katmanları arasında eşit bir biçimde yaygınlaştırmak ve bilinçli izleyici kitleleri yaratmak anlamında sinema atölyeleri büyük önem taşıyor. Bu atölyelerin sayısını artırmak işe yarar bir yöntem midir?

> Şehre yeni festivaller kazandırılabilir mi,

mevcut festivalleri güçlendirmek için izlenmesi gereken yollar nedir?

> Beraberce örgütlenip bir dayanışma ağı kurabilir miyiz ve bu ağ işler mi?

İş forum kısmına geçince bu zengin içerik, teslim etmemiz gerekir ki İzmirli sinemacıların ortak ihtiyaçları ve sorunlarını içeren yakıcı gündemden ötürü yer yer daralmaya uğradı.

BİR ŞEHRİN GÖRÜNÜRLÜĞÜNÜ YAYGINLAŞTIRMA ARACI OLARAK SINEMANIN İŞLEVİ

"Dünya üzerinde herhangi bir şehrin görünürlüğüne artırmak adına sinemanın milyonların nezdinde ne kadar etkili bir araç olduğundan tekrar bahsetmek herhâlde yersiz olur. New York'a gitsek, Los Angeles'a gitsek veya İstanbul'a gitsek kaybolmayız; çünkü birçok metropolü, dünyaca meşhur mahalleleri izlediğimiz filmlerden, dizilerden tanıyoruz. Görünürlük, tam da bu yüzden sadece bir şehrin küresel anlamda bilinirliğini artırmakla kalmıyor; ekonomisinin gelişimine de katkı sağlıyor. İzmir, bu anlamda büyük olanaklara sahip çünkü oldukça fotojenik bir kent ama kendini görünür kılmaya şiddetle ihtiyacı var."

"Yaklaşık altı yıldır İzmir'den bütçe çıkartıp, sponsor bulup film çekiyorum. Ne zaman film çekecek olsam ya Muğla ya Denizli destek teklif ediyor bana. Son filmimin neredeyse yarısı Fethiye'de geçiyor. İlk filmim Halikarnas Balıkçısı ekseninde tiyatronun bu topraklarda doğduğunu, tiyatronun savaşını anlatıyordu. Halikarnas Balıkçısı'nın bildiğiniz üzere İzmir için, Ege için, Türkiye için ve Akdeniz için ayrı ayrı önemi var ama gelin görün ki bu filme İzmir'den destek bulamadık."

NEDEN İSTANBUL'A GÖÇÜYORUZ?

"İzmir olarak sürekli dışarıya göç vermenin önüne geçmek istiyorsak, bir an önce somut adım atılması için elimizden geleni yapmak lâzım. Çocuklar para ve deneyim kazanmak için İstanbul'a gitmek zorunda. Burada yapacakları iş yok. Aç mı oturacaklar? Hepimiz biliyoruz ki film yönetmek isteyene, sinemayı öğrenmek isteyene, buradan çıkan ekiplere teknik alt yapıyı sağlamak adına belli bir yaşam standardı yaratmak gerekiyor. Bunun için de önce işleri kolaylaştırmak gerekiyor. Bir yapımcı olarak şunu öneriyorum: İstanbul'dan junior asistan getirsem maliyeti bana 900 lira. Junior asistanı İzmir'den alırsam bu işi 500 lirayla bitiririm. Film setlerindeki ekipler sürekli değiştiği için oluşacak sirkülasyonla beraber kurgu için yeni ekipler ortaya çıkacaktır."

"İzmir'de sinema bölümü olan birçok üniversite var. İstanbul'daki film ve dizi sektörüne fabrika gibi eleman yetiştiriyor bu şehir. Bünyesinde ülke sinemasına üst düzeyde katkı sağlayabilecek yeterliliğe sahip pek çok üretken insan barındırıyor. Ancak sürekli iş olanağı olmadığından ve üretimin sürekliliği sağlanmadığından neredeyse herkes İstanbul'a göçmek durumunda kalıyor. Burada kalsanlar kendi yağında kavrulmaya çalışıyor. Herkes birbirini az çok biliyor ama yatay ilişkiler açısından aramızda ciddi bir iletişimsizlik olduğu gerçek. Şu soruları kendimize samimi olarak sormanın zamanı gelmedi mi?: Bu koşullarda İzmir'de film üretimi yapabilmek gerçekten olanaklı ve sürdürülebilir mi? Şehrin ve şehirdeki sinemacıların öz gücüyle bir şeyler üretmesi ne kadar mümkün? Koşulları iyileştirmek adına ne gibi alternatifler yaratabiliriz? Daha olmadı, endüstriyel üretimin bir kısmını İzmir'e taşıyabilir miyiz?"

"Bu sektörde iş gücünü oluşturanların çoğu zaten İzmirli. Endüstrinin neresini bu şehre taşıyabiliriz diye soruyoruz ya, buradan kaçanları geri getirsek zaten İstanbul'un önüne geçer İzmir. İnsanlar, artık İstanbul'dan kaçmak istiyor. Bırakın yapımcılar İstanbul'da kalsın, kanallar İstanbul'da kalsın. Son bir hafta içerisinde sektörden üç arkadaşım İzmir'e yerleşmek üzere karar aldı. Bunalmış durumdalar İstanbul'dan. İstanbul'da hareket edemiyorsunuz arkadaşlar, çekemiyorsunuz. İstanbul'da dizi çekilmiyor artık. Çekilemiyor. Bir yerden bir yere ekibinizi taşımak en az üç saatinizi alıyor. Üstelik bu süreye degecek uzaklıkta bir mesafeden bahsetmiyorum. Beykoz Kundura Fabrikası'nı yıkın; İstanbul'da dizi çekemezsiniz. Başlangıçta insanlar buraya elbette ki geçici olarak gelecek ama senede sekiz dokuz ay iş bulmaya başladıklarında otelde konaklamak istemeyecekler ve şehre yerleşecekler. Ailesi burada olanlar eminim ki koşarak dönecek. Karar verilmesi gereken şu: Hedefsinema endüstrisini İzmir'e taşımak mı, yoksa İzmirli sinemacılar olarak İstanbul'da çökmeye başlayan endüstriye alternatif olacak 'yeni bir sinema' oluşturmak mı? Stratejiyi bu tercihe göre belirlemek lâzım. Zira endüstriyi İzmir'e getirmek için veya burada alternatif bir sinema oluşturmak için izlenecek yollar birbirinden çok farklı. Ben endüstrinin İzmir'e taşınmasını tercih ederim, çünkü işin ekonomik boyutuna bakıyorum. En vasat dizinin prodüksiyon bütçesi iki yüz elli bin liradan açılır. Bu rakamın içinden şehrin ekonomik döngüsüne sirayet edecek pay da haftalıktır. Birkaç sene sürececek bir dizinin üreteceği onlarca milyon dolarlık gelirin o dizinin çekildiği kente ne gibi girdiler sağladığına dair örnekleri hatırlayın; bunları çok yaşadık. İyi işler, o

işin üretildiği şehre gelir getirir. Kesin bilgi. Yani o yüzden, endüstrinin bir kısmı bu şehre aksa yeter."

İZMİR'E HAS ALTERNATİF BİR SINEMA ANALAYIŞI YARATMAK MÜMKÜN MÜ?

"Adına alternatif veya bağımsız demeye gerek yok. Alternatif nitelemesini endüstrinin karşıtı olarak tartışmanın ortasına koymaya da gerek yok; çünkü endüstri yoksa, eğitilmiş ve tecrübeli iş gücü o alanda şehrinizde mevcut değilse şehre has 'alternatif bir sinema' ortaya çıkartamazsınız. Hiçbir şey bilmeyen bir ekiple 'haydi bakalım bağımsız film çekiyoruz' dediğinizde ortaya kötü bir iş çıkacağı neredeyse kesindir. İşte o zaman İzmir Sineması diye bir şeyden bahsedemeyiz. Bunlardan önce 'bakın burada ne güzel filmler çekiliyor', 'insanlar bu şehirde sinema yaparak geçinebiliyor, yemek yiyebiliyor, kirasını ödeyebiliyor' diyebilmemiz gerekiyor. Herkes bu yüzden İstanbul'a kaçıyor. Biz bir şekilde endüstriyi buraya getiremezsek veya yeni yerleşenler bu konuda çekingen, hantal kalırsa gidişat aynen böyle devam edecek. Diziler tam da bu yüzden önemli. Diziler olmasa bu insanlar nereden ekmek yiyecek?"

"İstanbul'da prodüksiyon maliyetleri yükselmeye devam ettikçe yapımcılar Anadolu'ya yöneliyor. Böylece maliyetleri %40'a yakın oranda düşürebiliyorlar ama nedense İzmir'i görmüyorlar. İzmir'i görmelerini gerektirecek bir unsur yok çünkü."

"Esas olan, İzmir'in bu alanda kendi özgürlüğünü yakalayacak adımları atması. İzmir, ortaya görünürlüğüünü artırabilecek farklar koyabilirse yerel sektörü hareketlendirmek o derece kolay olacaktır."

"Biz harika koşullarda giden, mükemmelliğin doruğuna ulaşmış bir endüstriden de bahsetmiyoruz. Ben İstanbul'dan o kadar da sıkılmamıştım, o kadar da bıkmamıştım. Bence hâlâ çok güzel bir şehir ama benim İstanbul'dan kaçışıma neden olan etken, İzmir'e dönen veya buraya yerleşme kararı alan herkes için bir nebze geçerlidir diye düşünüyorum: Ben bu işi en başından beri severek yaptım. Sevdığım işi yapma lüksüne sahip çok az insan var hayatta. Ne zaman ki bu pastadan kendine pay kapmaya çalışan bazı yapımcılar türedi, işte onlar sektörün etik kurallarını hızla aşındırarak çok severek yaptığım işimi elimden almaya başladı. İzmir'de kendi dinamiğinde ilerleyen, alternatifler ortaya koyabilecek, daha etik, daha düzgün işleyen bir alan yaratmaya ve bu alanı İzmir'e getirmek, yerleşmek isteyen her meslektaşımız için cazip hale getirmeye çalışmalıyız. Meselâ ilk filmi için Kültür Bakanlığı'ndan destek alan yönetmenler için bu

şehri bir üs hâline getirmeliyiz. Burada kendisine yönetmen gibi davranılırsa, ayrıca çok daha düşük maliyetlerle iyi bir iş çıkartabileceğine inandığı anda bu şehri tercih edebilir.”

“Şimdi teorik bir tartışma gibi algılayabilirsiniz ama öyle olduğunu zannetmiyorum: Sinemadan söz ediyorsak endüstri ve sanat hep yan yana durur. Bunu bir gerçeklik olarak kabul ediyoruz ama yine de tartışma konusu yapıyoruz. Diğer yandan, ‘endüstriyi kısmen de olsa İzmir’e taşıyalım’ fikrine yönelik olarak şahsen İstanbul’da kesifleşen o yozlaşma ve kirlenme hâlini bu şehre olduğu gibi getirecek bir girişimin parçası dâhi olmak istemem. Benim de bu uyarıyı yapmama yetecek kadar uzun bir İstanbul deneyimim var. İzmir’de birinin derdi vardır; film çekmek, bir şey yapmak ister ve o fikre, derdine sadık kalır. İstanbul’da derdini, fikrini film çekerek ifade etmek isteyen biri, hele sektördense öncelikle ‘nasıl para getirir, ne kadar getirir’ diye düşünerek yola çıkar. Daha yazma aşamasında ‘şu sponsor, bu yapımcı destekler mi?’ diye çalışır kafası. Öyle bir kirlilik vardır ki bu işin doğasının bir parçası olarak görülür. Bu kirlenme sektörün her hücreğine öyle bir sinmiştir ki artık ortada sanat diye bir şey kalmamıştır. İzmir’e dair şu fikri dile getirenleri de çok iyi anlıyorum: ‘Burada endüstri, sektör gelişirse belki daha çok iş yapılır’. Hayır; İstanbul’da endüstri bu noktaya geldi de sanata, sinemaya dair iyi işler o endüstriden mi çıkıyor? Bu soruyu herkes kendisine açıkça sorsun. Evet; İzmir güçlü bir potansiyele sahip, yerel sinema endüstrisi İstanbul’daki kadar gelişmemiş ama ihtiyaç duyduğunuz ekipmanı

kolayca temin edebiliyor, kadronuzu kurabiliyorsunuz. Yani o etik kirliliği buraya taşımak ya da aman endüstrileşelim derken şehre has bir sektörel kirlilik üretmek bizi iyi bir yere taşımaz.”

İZMİR’E PLATO KURMAK ÜRETİMİ ARTIRMAK ADINA BİR ÇÖZÜM OLABİLİR Mİ?

“Antalya’da kocaman platolar var, orada üç film çekildi şimdiye kadar. Çözüm müdür plato yapmak? İşe yarar bir girişim olacağını zannetmiyorum. Türk sineması ve plato, yan yana bakınca pek bağdaşık gelmiyor bana; biraz ütöpik geliyor. Plato dediğiniz şeyin içini dolduracağınız dekor lazım. Dekor dediğiniz zaman da o iş finansmana bakıyor. Hem sonra plato getirseniz ne olacak, o kalifikasyona sahip kadrolar bu şehirde var mı?”

“Plato tek başına ne kadro yaratır ne de film getirir. Reklâm platosu yaparsınız, mavi sonsuz fonu olur. Güzel; bunlar İstanbul’da var zaten, oradaki sinema insanları sadece bunun için ne diye İzmir’e gelsin? Fakat oluşturduğunuz plato 18. yüzyıl Osmanlı sokağı olursa veya 80’leri çalışmaya müsaitse işte onun bir alternatifi olmaz ve işe yarar. Bugün İzmir’de herhangi bir sokağa girin, uydu antenlerinden dolayı dönem dizisi, filmi çalışamazsınız. Diğer sokağa girerseniz, onda da 1960’ları çekemezsiniz; mevcut mimari doku müsaade etmez. Platonun olmazsa olmaz kısmı o devasa ekiplerin konaklayacağı tesisler. Bunlar kolay işler değil. Anladınız mı şimdi neden plato fikrinin ütöpik göründüğünü? Eğer illâ plato yapılacaksa geri kalan prosesleri biz burada hallederiz. Prodüksiyon kolay, sıkıntı yok. O yüzden en akıllıcası plato kurdurmanın peşinde

koşmak yerine kurgu, montaj gibi işlerin kotarılabileceği alanların, tesislerin inşa edilmesi için baskı mekanizmaları kurmak. Meselâ yönetmen asistanı İzmir'e gelsin, kurgusunu denetlesin. Bu tarz hizmetleri vermeye odaklanacak yapılar kurmak öncelikli olmalı."

"İzmir ve sinema kelimeleri ne zaman aynı cümlede geçse çok yakında bir platonun kurulacağından, Kıbrıs Şehitleri Caddesi'nde bir Sinemacılar Sokağı inşa edileceğinden bahsedilir. Bu gibi fenomenlerle vakit kaybetmek yerine, enerjimizi İzmir'i Akdeniz çerçevesine koyacak şekilde sinema üretmeye harcamak daha akıllıca olmaz mı? Bu şehirde yaşıyorsak ve üretimimizi Akdeniz Sineması çerçevesine yerleştirmek istiyorsak Akdeniz filmleri çıkartmak zorundayız. Ekoloji, tarih, iklim, toplumsal ve kentsel doku çok önemli. Zaten bir Akdeniz filmi çektiğiniz zaman gerek alt metin gerek sinematografı anlamında bunların hepsi filmin içine giriyor. Akdeniz Film Festivali düzenlenecekti ve gerçekleşseydi kentin tanıtımı adına çok önemli bir hamle olacaktı. Plato yerine bu festival için ısrar etmek lâzım; İzmir Sineması diye bir kavramın ortaya çıkabilmesi için platform görevi görebilecek bu festivali kesinlikle öneriyorum."

Anlaşılan o ki foruma katılan herkes kendi sorunları üzerine kafa yormuş, kendince birçok çözüm yolu üretmiş. Yine anlaşılıyor ki hedeflenen İzmir'de sinemasal üretimi artırmaksa

bu işi başarmanın bir yolu da İstanbul merkezli yapımları hiç değilse kısmen şehre çekmek. Diğer bir yol, hem ahlaki hem de niteliksel kriz yaşayan bir endüstrinin tüm alışkanlıklarını olduğu gibi buraya taşımak yerine alternatif bir sinema anlayışı yaratmak. Diğer yandan, tüm katılımcıların dile getirdiği ortak bir sıkıntı var: Destek bulmak, ortak bir iletişim dili geliştirmek ve maliyetleri düşürmek adına, İzmir'de kurumsal muhataplarla yaşanan sorunlar.

ÖRGÜTLENMEYİ VE KURUMSALLAŞMAYI ŞART KOŞAN GEREKLİLİKLER

"Bürokratik engelleri mümkün mertebe sıfırladığınız sürece, sinema sektörünün bir şehrin yaşam biçiminde belirleyici rol oynamasına imkân yoktur. Yurt dışında sadece küresel ve yerel sinema sektörüne hizmet etmek üzere tasarlanmış şehirler var. Merkezi ve yerel yönetimler, işi baştan sona o şehirde kotarırsan sana özel birçok avantaj, kolaylık sunuyor."

"Yerel yönetimlerde bizim alanımıza, ihtiyaçlarımıza ve iş yapma biçimlerimize vakıf muhatap bulamıyoruz. Merkezi yönetim ile ilişkilerde de anlamsız tikanlıklar yaşıyoruz. Örneğin, valilikten genel çekim izni istiyorum. Hepiniz biliyorsunuz; bu aslında bir nezaket iznidir. Örneğin trafik izni için gereken makamlara zaten başvurursunuz ama film çekmek için izin alınmaz. Oysa bu makam, hakikaten film çekmeye izin verdiğine inanıyor. Ben film çekmek

için izin almak durumunda veya zorunda değilim. Prosedürlere ilişkin nüansların dahi farkında değilim. O yüzden sinemacıların direkt muhatap olacağı, resmi her türlü başvuruyu tek elden yoluna koyabilecek bağımsız bir aracı yapının kurulmasına ön ayak olmamız lâzım.”

“İzmir’de insanlar genellikle ilişkilerini kendine saklamaya gayret gösterir. Kişisel ilişkilerin dışına çıkmak gerek. Savunuculuk, kolaylaştırıcılık ve finansal kaynak yaratma peşinde koşacak bağımsız bir sinema kurumu herkesin temel ihtiyacı. Bir kuruma yüklenmekten veya bir resmi kurumun içinde birleşmekten bahsetmiyorum. Çünkü resmi kurumların desteklediği bir yapı, o kurumda işler değişip rüzgâr tersine döndüğünde bütün ilişkilerini kaybediyor. İzmir’de kendi iş modelini üretecek, kendi ayakları üzerinde durabilecek ve finansal kaynak yaratmaya muktedir özerk bir yapıya ihtiyacımız var. Bunu da ancak beraberce örgütlenerek hayata geçirebiliriz.”

“Bir tür ‘film ofisi’ gibi çalışacak bu bağımsız kurumsal yapı belki yerel yönetimlerle, odalarla, kalkınma ajansılarıyla yerel sinema sektörü arasında köprü görevi görebilir. Özel sektör de bu bağımsız yapının sürdürülebilirliğine mümkün olabildiğince destek verir. Bütün dünyada örnekleri var aslında; yani gayet bilindik şeylerden bahsediyorum. Bu yapı aynı zamanda meslek birlikleriyle bağlantıya geçip İzmir’deki potansiyele ve olanaklara ilişkin İstanbul’daki endüstriyi bilgilendirebilir.”

“İstanbul’u İzmir’deki olanaklara ve potansiyele dair bilgilendirmek, endüstriyle organik bağlar kurmak çok hayati bir iş. Sözü edilen bağımsız yapı İstanbul’daki yapıyı şirketlerine şunun sözünü verebilmeli: ‘Buraya geldiğinizde her ihtiyacınız için bizi muhatap alabilirsiniz. Sizin adınıza yereldeki bütün bürokratik engelleri aşarız. Portföyümüzde bizimle anlaşmalı şöyle oteller var, şu catering firmaları var, şu araç kiralama firmaları var, vb. Detaylı analizleri yapılmış lokasyon haritalarımız var. Lüks bir villaya ihtiyacınız varsa biz hallederiz.’”

“Bu tür bir yapı senaryo desteği de verebilmeli diye düşünüyorum. Örneğin her yıl açık çağrıya çıkıp on senariste İzmir’e dair yazmak üzerine fon verebilir. Bu on senaryonun İzmir’de çekilmesi de ön koşul olarak konur. Birçok senarist saçma sapan işlerle uğraşmaktan oturup senaryo yazacak vakti bulamıyor. İki üç ayını ayıramıyor bir senaryo yazmaya ama böyle bir finansal destek bulsa o süre içerisinde İzmir’e dair belki üç hikâye çıkarır. Bu üç hikâyeden ikisi filmleşse yanımıza ve şehre kâr kalır. Film ofisi fikri çok güzel bir fikir meselâ; bu işi nasıl çözebiliriz, ona kafa yoralım derim. Hiç değilse şu forum

sonunda fonlama üzerine kafa yoracak, kanalları zorlayacak bir çalışma grubu oluşturalım.”

NASIL BİR ÖRGÜTLENME MODELİ İZLEYEBİLİRİZ?

“En azından hepimizin birbiriyle bağlantısını sağlayacak bir iletişim ağı kuralım. En baştan kurumsallaşmayı öne koyan bir yapıdan çok sivil bir inisiyatif olarak yola çıkmanın daha yerinde olacağı kanaatindeyim. Bu inisiyatif bir kuruma bağlı olmamalı, ilk hedefi de bu şehirde sinema yapmak isteyenleri bir araya getirmek olmalı. İkinci aşamada mekânların arşivlendiği, oyuncu, prodüksiyon ekibi ve diğer donanımları toparlayacak dijital bir platform epeyi iş görecektir. Bu dijital iletişim platformu kimin ne gibi yeteneklere, donanımlara sahip olduğunu da listeler, künyeler. Post-prodüksiyonla ilgilenen birisini arıyorsa, senariste ihtiyacı varsa bu siteden ulaşabilmeli insanlar. İstanbul’da veya başka yerlerde yaşayan İzmirli oyuncuları, yönetmenleri, teknik ekipleri de bu künyeye dâhil edebiliriz. Sonuçta amaç bir ağ kurmak. İzmir’de iş yapmak isteyen herkes bu iletişim platformu üzerinden bize ulaşabilmeli. İzmir’deki camianın samimiyeti henüz kaybolmadı, İstanbul’daki sektörün cıvıklığı en azından şimdilik buraya ulaşmadı ve umarım hiçbir zaman ulaşmaz.”

“Kendi aramızda örgütlenirsek en azından temel sorunların çözümünde hızla mesafe kat etmeye başlarız. Burada bu kadar insan bir araya gelmişiz,

artık bundan sonrası için neler yapabileceğimizi konuşalım. Maliyetli işlerden bahsediyoruz. Çok iyi projeleri, çok iyi senaryoları olan arkadaşlar var ama iş maliyete gelip dayanınca bu projeler, senaryolar hayata geçemiyor. Maliyetleri ne kadar aşağı çekebiliriz; meselâ ona çalışalım. Yerel yönetimler konaklama ve diğer lojistik konularda imkân sağlayabilirse, bir başka yapı gönüllülük esasında veya yarı profesyonel katkılar sunarsa fark yaratabiliriz. Bence işin bu kısmına daha çok kafa patlatırsak daha kolay mesafe alırsak."

İlk forumumuzdan çıkan en net sonuç, en kısa zamanda ikinci bir forum düzenlemek oldu. Ortaya çıkan teşhis ve önerileri şöyle özetleyebiliriz:

- > İzmir'de sinema üretimine ilişkin oldukça fazla olanak var ancak şehir ve yurt dışından gelecek işlere de şiddetle ihtiyaç duyuluyor.
- > Taraflar hedef sıralaması yaparken önceliği buradaki ekiplerle yapılabilecek projelere vermeli. Büyük projelerle aşama kaydetmeye çalışmak yerine daha dar kapsamlı, öz kaynaklarla hayata geçirilebilecek işlere yoğunlaşmalı.
- > Kurulacak iletişim platformu, baştan inisiyatif olarak yola çıksa da şartlar olgunlaştığında sektörün ihtiyaçlarını giderebilen, bölgede sözü geçen, İzmir'i sinema alanında görünür kılacak nitelikte işlere imza atmaya yetkin bir kurumsal yapıya evrilmeli. Bu yapı, şehir dışından gelecek projelerin bürokratik işlemlerinde

kolaylaştırıcı ve iş bitirici niteliğe sahip olmalı. Ayrıca yapımcılara şehri ve buradaki iş gücünü cazip kılmak için üretim maliyetlerini düşürecek çalışmalar yürütmeli; bu çalışmaların sonuçlarını endüstrinin önde gelen aktörlerine ve meslek birliklerine düzenli olarak raporlamalı.

> Bu yapı, ileri aşamada senaryo yazımını destekleyen bir fonlama sistemi geliştirmeli veya en azından İzmir üzerine kurulacak hikâyeleri içeren bir senaryo yarışması düzenlenmeli.

> Atölye çalışmalarına ağırlık verilmeli, bu çalışmalar yaygınlaştırılmalı ve böylece İzmir'in sinema alanında sahip olduğu insan kaynağının niteliği geliştirilmeli.

29 Mayıs 2016

İlk forumdaki katılımcılara eklenen Neşe Darıca (Kamera Sokak), Nesim Bencoya (Hazerfen Film Galeri), Tahsin İşbilen (Paradox Yapım), Erdinç Metin (İzmir Film Yapımcıları Derneği) ve Yusuf Saygı'nın (İzmir Uluslararası Kısa Film Festivali ve Kare Film) sunduğu değerli katkılar sayesinde yukarıda sıralanan konuları daha detaylı bir şekilde ele aldık.

Her şeyden önemlisi, İzmir Film Platformu'nun kuruluşuna karar verildi ve bu iş için dört kişilik bir çalışma grubu oluşturuldu. Böylece İKPG'nin düzenlediği disiplinler forumlar, ilk defa yepyeni ve somut bir örgütlenmeye öncülük etmiş oldu. ✚

“Tiyatroda Seyirci ve Mekân” Forumu

18 Haziran 2016

EBRU ATILLA SAĞAY FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

Katılımcılar: Kağan Uluca (Tiyatro 4), Zekeriya Hocalar&Gamze Vardar (Karşıyaka Belediye Tiyatrosu), Mehmet Küçükğünaydın (Metin Altıok Kültür Sanat Evi), Ercüment Serpil (Karşı Sanat Merkezi), Selçuk Dinçer (Uluslararası İzmir Kukla Festivali), Melike Çerçioğlu Bilgiç (Tiyatrohane), Medine Çam & Yunus Kara (Yenikapı Tiyatrosu), Vedat Kuşku (Duvara Karşı Tiyatro Topluluğu), Yasemin Sase&Meltem Üçer&Fırat Gürelli (TAKSAV), Jülide Derya&Batuhan Köksal (Tiyatro Terminal), Yasemin Tüzün (Öteki Beriki Tiyatro Topluluğu), Başak Fındıkçioğlu (Oyun Hamuru), Soner Akçay (Tiyatro Büyü), Hicran Çalı (Tarla Faresi Tiyatrosu), Günay Toprak (Tiyatro Viya), Pınar Sayın (Feminist Sanatçılar Platformu)

İzmir Kültür Pla+formu Girişimi olarak düzenlediğimiz disiplinler forumların dördüncüsü, yerel ve bölgesel tiyatro topluluklarıyla tiyatro organizasyonu düzenleyen oluşumları konuk etti. Bu yapılanmalara katılım için açık çağrı yaparak ortak sorunların nasıl çözümlenebileceğine, seyirci potansiyelinin nasıl artırılabilirliğine dair yollar aradık. Katılımcıların tartıştığı başlıklardan

bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

> Geçmiş yıllara da bakarak değerlendirecek olursak, şehirdeki seyirci sayısı hakkında neler söyleyebiliriz? Daha çok hangi kesimden insanlar tiyatroya gidiyor?

> Tiyatrolar seyircilerini çoğaltmak için bireysel ve kolektif olarak neler yapıyor? Bundan sonra neler yapabilir?

> Seyirci potansiyelini ve niteliğini geliştirmek için neler önerirsiniz?

> Sahneye dönüştürülmüş veya “çok amaçlı salon” olarak nitelendirilen mekânlar, beklentilerinizi ne ölçüde karşıladı?

> İzmirli müzisyenlerin birinci forumda dile getirdiği öneriye uygun olarak, tiyatro salonlarınızın konser benzeri aktiviteler için kullanılması na açık mısınız?

SEYİRCİ SAYISI

Seyirci yokluğu, değişen seyirci niteliği ve seyirci geliştirme gibi konular, bundan önceki forumların ve İKPG’nin aylık olarak düzenlediği iletişim toplantılarının gündeminden hiç düşmedi. Disipliner

bir çerçeveden bakınca, farklı tiyatro anlayışlarını benimsemiş bileşenler olarak seyircilerimizle ilişki biçimlerimizi sorgulamamızın ortak sorunların görünürlüğüne artırmaya yardımcı olacağı üzerinde hemfikir görünüyoruz.

“Sezonda üç farklı oyun çıkarıyoruz, dolayısıyla ulaştığımız seyirci sayısı yaklaşık iki bin civarındır. En son verilere göre İzmir’deki yıllık seyirci sayısı 407.346; Türkiye genelindeyse 6.076.128 olarak belirlenmiş. Bu oranın yüzde kaçının kadın, yüzde kaçının erkek, yüzde kaçının çocuk olduğuya belirlenmemiş. Bu resmi veriler 2014 yılındaki araştırmaya ait, yani güncellenmemiş veya detaylandırılmamış. Bir seyirciden bahsediyoruz ama muhatap olacağımız seyircinin sayısını bile bilmiyoruz.”

“Sosyalist bir tiyatro olduğumuz için sendikalar sayesinde belli bir seyirci kitlemiz var. Başlangıçta bizlerle sokakta tanışıp buluşan seyirciyi buralardan toparlayarak salonlara getirebildik.”

“Açıkça söylemek gerekirse kursiyerler, aile, akraba, arkadaş tarafından desteklenmiyorsa, profesyonel bir tiyatronun ortalama on oyunluk canı var.”

“Bir oyunu ele alırken, yorumlarken öncelikle kime ulaşacağız, nasıl ulaşacağız gibi temel sorulara kafa yoruyoruz. Aslında meselemiz daha fazla seyirciyi ulaşmanın yolu olmalı, öyle değil mi? İzmir’deki tiyatro sayısının yedi sekiz yılda arttığını görüyoruz. Çok farklı estetik anlayışları benimsemiş bu tiyatrolar sürekli yeni oyun çıkararak seyirciyi ulaşmaya çalışıyor. İstanbul’a gitmiyorlar; bu kentte kalıp üretmeye devam ediyorlar. Üstelik geleneksel tiyatro seyircisine ulaşmaktan çok, yeni seyirciler yaratmayı dert edinmiş durumdalar. Oyunları çıkarırken de seçerken de yorumlarken de hedef seyirci kitlesine göre çalışma yürütüyorlar. O yüzden seyirci yaratma sürecinde temel mesele, bu kentte düzenli oyun oynayabilmek.”

“Devamlı olarak oyun izleyen, para verip bilet alan, oyundan yarım saat önce gelip fuayede bekleyen, tiyatro etiğini ve kültürünü benimsemiş seyirci sayısı çok az. Bizim yürüttüğümüz eğitim faaliyetleriyle amacımız aslında biraz da seyirciyi yetiştirmek. Ekip olarak durduğumuz yer özellikle eğitim olduğu için işe üç - dört yaş aralığından itibaren başlıyoruz. Amaç çocuklara tiyatroyu oyunla sevdirmek ve ufak yaştan itibaren bu kültürü aşılacak.”

“Sabit bir mekânda devamlı oynadığımız zaman ciddi sayıda seyirciyi ulaşıyoruz. Gişe açtığımız oyunda mekâna ödediğimiz kiranın yanında teknik ekibin, dramaturgun, oyuncunun ücretini vermek

zorundayız. İzmir sahneleri İzmir’deki tiyatrolara özel bedellerle kiralanabilse, kiralamada bize öncelik tanınsa, oyunlarımız yerel yönetimlerin duyuru kanallarında daha çok öne çıksa, önemli bir destek kazanırız.”

ÜCRETSİZ OYUN SEYİRCİ KAZANDIRIR MI?

Görünen o ki; forumdaki katılımcıların neredeyse tamamının ücretsiz veya çok düşük bedellerle oyun oynatılması üzerine çeşitli izlenimleri, deneyimleri var. Kalabalık toplamak adına davetli sayısında ipin ucunu kaçırmak, sadece İzmirli müzisyenlerin katıldığı birinci forumda, konser izleyicisinin engellenemeyen şekilde azalmasına yol açan en önemli sebeplerden biri olarak gösterilmişti. Yerel yönetimlerin ücretsiz oynatmak üzere satın aldığı oyunların izleyici yaratmaya ve geliştirmeye katkısı oluyor mu, düşük ücretle sergilenen kültürel aktivitelerin seyirci niteliğine etkisi var mı? Biraz da bu sorulara baktık.

“İzmir’de yüksek bedelle bilet satan gruplardan birçoğu belediye oyunu satın alıp ücretsiz oynatacaksa vermiyor. Yüksek fiyata oynadığını oyunu iki kere ücretsiz verisen ciddi bir imaj kaybın oluyor.”

“Oyuna geç gelen, patlamış mısır yiyen seyircinin salona alınmamasından yanayım; çünkü insanlar ne yazık ki yaşayarak öğreniyor. Seyirci geç kalırsa dışarıda bekleyeceğini, ancak ikinci perdeden önce salona girebileceğini bilmeli. Bu kültür ancak böyle yerleşecek. Bir zamanlar çok zarıf ve bilinçli bir izleyici kitlesi vardı ve bedava oyun izleme alışkanlığı bunu tamamen yok etti. Bedava oyun izleyen adam mısır da yer, oyun sırasında yüksek sesle sohbet de eder. Üstelik başka oyunlara gittiğinde yine böyle davranabileceğini zanneder. Seyirci konusunda vaktinde gelmeyi de alırız ve utandırarak bile olsa derdimizi anlatırız yaklaşımını kesinlikle reddediyorum.”

“Gençlerin, çocukların ayağına elinde iki çantaıyla oyun götüren tiyatrolar var. Televizyon gibi... O çocuk nerde öğrenecek o çok beklediğimiz tiyatro adabı denen şeyi?”

“Seyirci akşam oyuna gitmekle iki sokak ötedeki barda arkadaşlarıyla buluşmak ya da balıkçıda muhabbete dalmak noktasında ikincisini seçiyor. Ben bir liraya oyun satılmasını çok zararlı buluyorum, sanatçının ihtiyaçlarının gerçekliğini değersizleştiren, ortadan kaldıran bir yöntem bu. Sanatçının yaşamsal ihtiyaçlarıyla o bir lira arasındaki farkı kim ödeyecek? Yıllardır bedava olsa da insanların gitmediği bazı belediye salonlarında ücretsiz oyun oynatıyoruz. Kent merkezindeki iz-

leyici bilet parası neyse, kaç paraysa ödeyip oyuna geliyor. Artistik değeri yüksek olan işlerle düşük olan işleri seyirci zamanla ayıkıyor zaten.”

“Tiyatroyla daha önce hiç karşılaşmamış izleyici kitlelerinin tiyatro izleme adabına sahip olmasını beklemek biraz yersiz kaçıyor. O kitlelerin artistik değerlerle derdi yok. Tiyatroyu da sistemin ona dayattığı niteliksiz eğlence kültürünün bir parçası zannediyor. Tıpkı evde oturup televizyonda izlediği diziler, filmler gibi algılıyor. Onun ihtiyacı kendi derdini anlatan tiyatro. O seyirciyi kendisini ve hayatını anlatabiliyor muyuz? Seyirciyi çekecek olan, tiyatrodaki kendisini görmesidir. Bunu da ona göstermenin tek bir yolu var: Önce biz ayağına gideceğiz. Onun mahallesine, onun okuluna, onun sokağına, onun meydanına gidip diyeceğiz ki ‘bak biz senin derdini anlatıyoruz, gel izle. Bu oyunda kendini göreceksin, televizyondaki yalanı değil. Bizim oyunumuzda yalan yok, bizim oyunumuzda sen varsın’. Ancak o zaman ‘bizim seyircimiz’ olur. İzmir Büyükşehir Belediyesi, otuz yıl sonra ilk defa böyle bir proje yürütüyor. Bu çok kıymetli! Bir TIR var; hepimiz onun üzerinde mahalle mahalle, semt semt gezerek oyunlarımızı oynayabiliriz. Seyyar sahne olanağını belediyeden talep ederek, insanlara bu şekilde ulaşmaya çalışabiliriz.”

“On beş kişilik de olsa, elli altmış kişilik de olsa şalteri kaldırdığınız anda masraflar başlıyor. Temizlik giderleri, salon kirası gibi harcama kalemleri azımsanmayacak düzeyde. Mekânın sabit giderlerini sadece oyun koyarak karşılamak zor olduğu için müsait günleri konser gibi etkinliklere açmak faydalı olabilir. Diğer sanat kolektifleriyle bu tür buluşmalar, karşılıklı etkileşimler yaratmak için fırsat sağlayabiliriz. Bu gibi aktiviteler, salona yeni kitleleri de çekecektir.”

OYUNLARIN NİTELİĞİYLE SEYİRCİNİN NİTELİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

“Mesleğim gereği her yıl yurt dışında on, on iki festivale gidiyorum. İtalyan tarz çerçeve tiyatro ölüyor arkadaşlar... Başka şeyler geliyor onun yerine; başka hinlikler var seyirciyi çeken, içine alan, büyüleyen. Nitelikli seyirciyi çekmek istiyorsanız bunların peşine düşmekte fayda görüyorum. İzmir’de birkaç tip seyirci kitlesi var: Bunlardan ilki yüz liraya bilet alabilen, medya tarafından öne çıkartılan çoğunlukla İstanbul kökenli tiyatro topluluklarının oyunlarını takip eden seyirci. Bu seyirci sizin oyununuza gelmez. Bir lira deseniz gene gelmez. İkinci tip seyirci kitlesi, dört buçuk milyonluk bir şehirde tiyatro adına neler yapıldığını düzenli olarak takip eden birkaç bin kişilik kitledir ki benim

için istisnadır. İşte bu kitle sayıca düşük. İzmir’deki üretimlerin seyirci bulamamasında en temel etken üretilen işlerin çoğunun vasatın altında kalmasıdır. İşinize değer katmak, artık tek başına sizin elinizde olan bir şey değil. İstedığınız kadar sanatsal değeri yüksek işler çıkarın, bunları seyirciye dayatın; yansımanın kutsandığı imaj çağında siz dünyanın en artistik işini çıkarsanız bile sadece kendi çabanızla işinize değer katamıyorsunuz. Kim katıyor sizin yaptığınız işe değeri? Televizyonlarda dönen kültür programlarının yapımcıları, şov programları, popüler köşe yazarları, sosyal medya yöneticileri ve kanaat önderleri katıyor. Bu şehirdeki belediye başkanlarından herhangi biri ücretli oynadığınız bir oyuna bizzat bilet alarak ya da sizden davetiye talep ederek geldi mi? Meselâ Berlin Filarmoni Orkestrası’nın yılbaşı konseri çok değerlidir; geçen yılbaşı değeri daha da arttı, çünkü Almanya Şansölyesi Angela Merkel bizzat bilet alarak ve 28. sıradan konseri izledi. Kültürel kanaat önderlerinin, siyasi liderlerin, yerel yöneticilerin izleyici yaratmak adına bu şehirdeki kültürel aktivitelere katılmasını çok önemli görüyorum.”

SORUNLARI KRONİKLEŞMİŞ BİR ALAN: ÇOCUK TİYATROSU

“Devasa bir seyirci kitlesi daha var: Çocuk seyirciler. İzmir’in en büyük seyirci kitlesidir ama en sorunlu alan burasıdır. Tamamen ticarete odaklanmış; pedagoji, estetik, içerik anlamında hiçbir kaygı gütmeyen çocuk tiyatroları bu alanı iyice yozlaştırdı. Küçük çocukların seyrettiği oyunun nasıl etkileneceğini hiç düşünmeden, o oyunun hayatlarında ne tür marazlar bırakabileceğini öngöremeden sadece birkaç lira karşılığı oyun seyrettiren öğretmenleri ve o akşam ‘ne güzel, benim çocuğum bugün oyun seyretti’ diyen velileri eğitecek bir mekanizma oluşturmak gerekmiyor mu? Bugünün koşullarında ve Türkiye’nin en modern kenti İzmir’de bu işlevi ancak bağımsız bir tiyatro platformu üstlenebilir. Bu platform, gerekli kurumları da işin içine çekerek bir kontrol mekanizması, değilse bir öneri mekanizması kurabilir.”

“Festival komitesi olarak medeni ülkelerden bir tiyatro grubunu konuk etmek için çağrı yaptığımızda gönderdikleri dokümanların içinden mutlaka pedagojik bir rapor çıkıyor. Bizde çocuk tiyatrosu işi öylesine zıvanadan çıktı ki en ucuzunu kim satıyorsa onun oyununu alıyorlar. En değerli olan eşittir en ucuz olan. Akıllara ziyan şeyler yapılıyor.”

“Önerilen türden bir tiyatro platformunun yapabileceği en kıymetli iş, okullara gidip oyun oynayan gruplar için bir taban fiyat saptamak olacaktır.

Çok yakın zamanda karşıma güzel bir örnek çıktı: Birkaç milyonluk nüfusa sahip Slovenya'da da bu sorun gündeme gelmiş. Kültür Bakanlığı ülkenin önde gelen kurumsal tiyatrolarıyla el ele verip bir seçici kurul oluşturmuş. Bu kurul bütün ülke sahinında o yıl sahnelenecek oyunlardan ortaya bir seçki çıkarıyor; festival havasında sergilenen bu oyunlar kataloglaştırılıp okullara öneriliyor. İzmirli tiyatro insanlarını, psikologları, öğretmenleri ve pedagoqları içerecek bir bağımsız tavsiye kurulu oluşturulabilir, neden olmasın? Bağlayıcı kararlar peşinde koşmayacak bu kurul, o yıl sahnelenecek çocuk oyunlarını izleyip niteliği ve içeriği müsaitse okullara önerebilir. Bizler bir şekilde karşıımızdaki insanları, izleyiciyi bilinçlendiremezsek bu çöküntü böyle sürer gider. Diğer yandan bunun değerli bir çaba olduğunu ebeveynlere de anlatabilirsek, sonraki birkaç sene boyunca bu dertle mücadele etmeyi göze alırsak, eminim ki bir grup ebeveyn çocuğunun izleyeceği oyunu o katalogdan seçmek isteyecektir.”

BULUNTU MEKÂNLAR SALON SORUNUNA ÇÖZÜM GETİRİR Mİ?

Son yıllarda mütemadiyen yaşadığımız salon sorununa alternatif yaratmak adına, buluntu mekânları sahneleme için kullanmaya başladık. Bu mekânlar, kapasite açısından sınırlı olsa da her hâlükârda yatırıma gereksinim duyuyor. İkinci oturumda buluntu mekânların beklentilerin ne kadarını karşıladığına, teknik ihtiyaçlara ve üretebileceğimiz alternatif modellere baktık.

Yanı sıra mevcut salonlarla inşa edilmesi planlanan salonların donanımına dair temel koşullar üzerine akıl yorduk.

“Bu gibi alanlar, proje üretirken ve çalışırken teknik açıdan sıkıntılı oluyor. Ayrıca hep aynı rotalara, aynı bölgelere ayağını alıstırmış izleyiciyi yeni mekânlarla çekmenin zorluğunu aşmak pek de kolay değil. Örneğin salon arka sokaklarda bir yerdeyse ve çıkış saati geçe kalırsa seyirci geriliyor veya gelmiyor. Mekânlar ufaksa havalandırma, oyunun detayları ve ışıklandırma için alternatif çözümler geliştirmemiz gerekiyor. Seyircilerin mekâna rahat bir şekilde yerleşmesi, oyuna konsantre, performans hakim olabilmesi pek kolay olmuyor. İşte bu koşulları hakıyla karşılayamadığınızda kimi seyirci oyunu çok rahat izlerken, kimi seyirci oyundan kopuyor ya da havasız kalıyor. Ayrıca ufak ve dezavantajlı mekânlarda çok uzun süreli oyunlar sergileyemiyorsunuz; süreyi de ona göre belirlememiz gerekiyor.”

“Yine rakamlara baktığımızda, Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2014 tarihli araştırması ülke sahinında altı yüz on bir sahne olduğunu söylüyor. Bunlardan elli altı adedi İzmir’deymiş, yani bu şehir kabaca toplam sahne sayısının %9’una ev sahipliği yapıyor ki bu ciddi bir rakam. Gerçi bu araştırmada çok amaçlı salonların da tiyatro sahnesi statüsünde değerlendirildiğini söyleyebiliriz. Aslında mevcut tiyatro salonlarının çoğu başka amaçlar için kullanılsa daha verimli olur; çünkü tiyatro salonu dediğimizde akustığından kulisine, sahne arkasın-

dan seyircinin izleme olanaklarına kadar uzanan bir dizi değişmez koşul ortaya çıkıyor ki mevcut salonlarda bu kriterleri ara ki bulasın. Sonrasında ister nikâh kıyın, ister konser düzenleyin ama bu salonlar yeter ki öncelikli olarak tiyatro oyunu sahnelemeye uygun olsun.”

“Eğer bir tiyatro salonu inşa edilecekse ekibin içinde tiyatroyla uğraşmış insanlar olmalı, mimar da teknisyen de tiyatrodan anlamalı. Bazı salonlarda tuvaletler kulise çok uzak; bazılarında kulis bile yok. Hâтта kimi salonlarda seyir yerleri, sebebini bilmediğimiz şekilde bembeyaza boyanmış.”

“Şehirde tam teşekküllü, teknik açıdan oyun koymaya müsait üç beş salon var, buna karşın yüzü aşkın tiyatro topluluğu var. Dolayısıyla her tiyatro salon kiralamaya kalksa parasıyla bile mümkün olmuyor. Haziran ayındayken bir bakıyorsunuz ki Ekim ayına kadar cumartesi günleri dolu. Tiyatro seyircisi, genellikle kent merkezi bellediği bölgelerden pek uzaklaşmak istemiyor, alıştığı alanlarda zaman geçirmek istiyor. O yüzden merkezi noktalarda sadece tiyatrolara hizmet edecek donanımda sahnelerin inşa edilmesi gerekiyor. Bizim tavsiyemiz şuydu: Bir çocuk tiyatrosu sahnesi yapılınsın; küçük koltuklar, küçük tuvaletler... Bu sahne tamamen çocukların ihtiyaçları gözetilerek tasarlansın. Fakat geri dönüş alamadık”.

“Hiçbir tiyatro sadece kendi imkânlarını kullanarak orta ölçekte bir salona sahip olamaz. Kültür Bakanlığı da gelip İzmir’e salon yapmaz. O yüzden iş

mecburen yerel yönetimlere düşüyor. Herhangi bir şehirde yerel yönetime gidip ‘bize mükellef tiyatro salonları üretin, üstelik yeterli sayıda üretin’ deyin, o yöntem işlemez. O yüzden şikâyet etmek yerine yerel yönetimlere yol gösterecek, onların işlerini kolaylayacak alternatifler üretmemiz gerekiyor.

Çok iyi tiyatro salonlarımız var; İzmir’in en iyi tiyatro salonu Özdemir Nutku Sahnesi’dir. Seyirci getiririm iddiasını taşıyan tiyatrolar gidip alabilir ama merkeze biraz uzak. Şehrin öbür ucunda Karşıyaka Opera ve Tiyatro Binası var. İnsanlar bu işi başka ülkelerde şöyle çözüyor: Truss* getirip demonte tasarımlarla okulların spor salonlarına geçici bir süre için mobil sahneler, seyircinin gayet güzel oyun izleyebileceği amfi-tiyatrolar kuruyorlar. Örneğin elli beş bin nüfuslu bir kasabada dünyanın en büyük kukla festivali düzenleniyor. Kasabanın üç yerleşik salonu, bir de tiyatro salonu var fakat festival için kırk sekiz ayrı geçici mekân oluşturuyorlar. Kentin bütün okullarını, spor salonlarını ve kiliseleri kullanıyorlar. Meseleyi çözebilecek ilgililere bu örnekler anlatılabilir. Salon, sahne derdi dünyanın her yerinde var. Paris’te de salon yetmiyor; sadece İzmir’e özgü bir sorun değil bu. Demonte, kolay taşınabilir, mobilize sistemlerden yararlanmak gerekiyor. Kente yeteri kadar tiyatro salonu tabii ki olsun ama daha çok gösteri mekânlarına ihtiyacımız var gibi geliyor bana.”

“Kuruluşu bir yıl süren İzmir Tiyatrolar Platformu’na şu anki İzmir Devlet Tiyatrosu müdürümüz ön ayak oldu, bu girişim onun çağrısıyla gerçekleşti.

Çok yüksek olanaklar beklemiyoruz; softa**, ses sistemi, on beş yirmi adet spot ile donatılmış bir salonda çok iyi işler sahnelenebilir. İzmir Tiyatrolar Platformu, Mimarlar Odasıyla görüşüp işbirliği yaparak yerel yönetimlere öneri sunabilir.”

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ SAĞLAMAK ADINA ÖZEL SEKTÖRÜN VERECEĞİ DESTEĞİN ÖNEMİ

“Yerel aktörleri bu işin içine katmakta mutlaka fayda var. Bu kentin ekonomisinden geçinen çok fazla kurum var. Platformlara onları da davet etmeliyiz. Evet; yerel yönetimlerin kentin kültür sanat aktivitelerini artırmak gibi bir zorunluluğu var ama bunları bir şekilde desteklemesi gereken de yerel aktörler. Örneğin özel sektör temsilcilerine, iş dünyası örgütlerine yönelik sunumlar hazırlanabilir. Belki platformun içinden seçilecek üç dört kişilik bir temsilci grubu bu kurumlarla, ticari kuruluşlarla, şirketlerle bağlantı kurup sunum yapabilir. Bu şehirde İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi ve Ticaret Odası, Genç İşadamları Derneği gibi oluşumlar var. Bu kentin ekonomisini yaratan insanlar bir şekilde elini taşın altına koymalı artık. Böyle dertleri olmayabilir ancak durum tüm açıklığıyla ifade edilirse, uygulanabilir ve katkı sunacak projeler üretilirse iş birliği yapacak birileri mutlaka bulunur. Kentte bu sorunları çözümlemek üzere kimse adım atmazsa ekmek peşine düşen İzmirli sanatçılar da İstanbul'a gidip dizi sektörüne esir, köle olur.”

Forum sonunda bir dizi karar alındı:

- > Yeni ve yeterince donanımlı tiyatro mekânlarının oluşturulması için yerel yönetimlere ve yerel aktörlere öneriler götürülecek.
- > Bilet satışlarıyla ilgili ortak bir gişe kurulmasına dair çalışma başlatılacak.
- > İzmir Tiyatrolar Platformu olarak oluşturulacak ortak bildiri medya kanalıyla kamuyla paylaşılacak.

İzmir'deki tiyatrocuların birbirine kenetlenmesi engelleri aşmak adına en kritik adım olarak görünüyor. ✦

*Tiyatro sahnesinde kullanılan modüler bir askı sistemi.

** Tiyatro salonlarında “kedi merdiveni” denen köprülerin olduğu ve ışıkların konumlandırıldığı yer. Softa sayesinde seyirci ışıkları görmez ve oyundaki yabancılaşma efekti korunmuş olur. Bu kadar önemli bir işlevi olmasına rağmen Türkiye'deki pek çok tiyatro salonunda bulunmamaktadır.

3.dalga

3.dalga@gmail.com

f 3dalga

3dalga.blogspot.com.tr

“... 3. dalga sanat inisiyatifi; Dokuz Eylül Üniversitesi’nden Gülderen Depas, Aygün Erkem, Sema Sakarya, Nurten Yıldırım, Sultan Gökdemir, Velhan Bulgu, Nesime Çınar, Gül Kaya ve Derya Aydoğdu tarafından geçen yıl şubat ayında, bir dizi toplantının sonucunda kuruldu. Tamamen bağımsız, herhangi bir kurumsal desteğe dayanmayan, sadece güzel sanatların dallarıyla ilgilenen, disiplinlerarası çalışmaları öne koyan bir girişimiz. Amacımız, şehirdeki sanatsal duyarlılığı artırmak, bu alanda farkındalık yaratmak...”

“... Çalışma alanımız şimdilik İzmir ile kısıtlı ama gelecekte uluslararası sanat inisiyatifleriyle dayanışarak, Türkiye’nin her yerinden sanat inisiyatifleriyle bir araya gelerek yeni çalışma grupları oluşturmayı hedefliyoruz...”

“... Alsancak’taki mekânımız yurt dışı ve yurt içinden tüm sanatçılara açık. Mekânımızda üretim yapabilir, dilerlerse bu üretimleri sergileyebilirler...”

Ahmet Uhri

ahmet.uhri@deu.edu.tr

“... Dokuz Eylül Üniversitesi’nde Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü’nde öğretim üyesiyim. Gıda mühendisliği bölümünü de bitirdiğim için iki bilim dalını birleştiren çalışmalar yapıyorum...”

“... ‘Hitit Mutfağı’ isimli kitabım 2009 yılında ‘Dünyanın En İyi Yeme İçme Tarihi Kitabı’ seçildi. Yüksek lisans tezim zaten pişirme üzerineydi, ‘Ateşin Kültür Tarihi’ ismiyle kitaplaştırdım tezimi. Doktora tezimde Anadolu’da tarih öncesine dair ölü gömme gelenekleri üzerine çalışmıştım. Yeni hazırladığım ‘Anadolu Mutfak Kültürü’nün Kökenleri’ isimli kitabımdaysa Anadolu mutfağının evrimini inceliyorum...”

“... Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Siirt, Çatıtepe kazısında çalışıyorum. Ayrıca Ege Üniversitesi’nden Doç. Dr. Çiler Çilingiroğlu ile Karaburun’un kültür envanterini çıkaran bir yüzey araştırması yürütüyoruz. Sivas Divriği’de bir etno- arkeoloji projem var, dağlarda köylüleri takip ediyorum. Bin altı yüz metre yükseklikte yaşıyorlar, en genci altmış yetmiş yaşında olan bu köylülerden çok ilginç bilgiler ve deneyimler elde ediyorum...”

Alternatif Medya Derneği

Diyar Saraçoğlu

f AlternatifMedyaDerneği

alternatifmedya.org.tr

“... Sendika.org, Sinematek.tv, Çapul TV ve İşçi Filmleri Festivali gibi çalışmalardan haberinizin olduğunu tahmin ediyorum. 2013 yılında kurulan Alternatif Medya Derneği, bu çalışmaların hepsinin keşişiminde duran bir yapı. Ankara merkezli olmakla beraber İstanbul ve İzmir’de de faaliyet yürütüyor...”

“... Alternatif Medya Derneği’nde herkesin iletişim hakkına sahip olması gerektiği üzerinden tartışmalar ve çalışmalar yürütüyoruz. Özellikle Türkiye’de, böyle bir zamanda iletişim özgürlüğü, sansür gibi konuları çok tartıştığımız bir yerde, kamusal bilgi paylaşımı araçlarının ticarileşmeye ve yandaşlaşmaya karşı son derece hayati bir rol üstlendiğini düşünüyoruz. Bunun için de iktidar mekanizmalarından bağımsız bir ağ kurmaya çalışıyor, böylece bu alanın ticarileşmesine karşı bir duruş sergiliyoruz. Enformasyon özgürlüğü, internet özgürlüğü ve ifade özgürlüğü alanında faaliyetlerine devam eden platformlarımızın, kendi çıkardığımız bültenlerin ve düzenlemeye çalıştığımız dijital aktivizm atölyelerinin aracılığıyla bu alana kesintisiz olarak katkı sunmayı hedefliyoruz...”

Apeiron Collective

apeironcollective@gmail.com

f apeironizmir

apeironcollective

mixcloud.com/apeironcollective

“... Apeiron Collective’i 2014 yılının başında ana akım kültür sahnesinin dışında duran birkaç kişiyle beraber İzmir’de hayata geçirdik. Farklı alt kültürlerden farklı tarzlara sahip bağımsız sanatçıların sahne aldığı konserler ve partiler düzenliyoruz. Destekleyeceğimiz sanatçıları ve projeleri seçerken müzik tarzlarına bakmıyoruz; kendi müziğini yapıyor olmaları temel kriterimiz. İzmir’de sahne bulmakta zorlanan isimlere öncelik veriyoruz...”

“... Facebook ve Instagram sayfalarımızdan güncel yayın yapıyoruz. Ayrıca farklı tarzlarda hazırladığımız seçkileri Mixcloud üzerinden paylaşıyoruz. Bugüne dek pek çok etkinlik düzenledik; önümüzdeki dönemdeyse hem yerli hem yabancı projelere İzmir’de sahne açacağız. Biraz daha organize olursak İzmir’de bir alt kültür yayını çıkarmayı, bu yayına eşlik edecek bir bağımsız dağıtım ağı oluşturmayı ve ilgi alanımıza giren bağımsız albümleri daha geniş kitlelerle paylaşmayı hedefliyoruz...”

Aykut Çerezcioğlu

aykut.cerezcioglu@deu.edu.tr

“... Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü’nde öğretim üyesiyim. Farklı müzik gruplarında bas gitar çalıyor, ayrıca akademik alanıma dair makaleler üretiyorum...”

“... Bizler etnomüzikoloji adı verilen disiplin içerisinde yaptığımız çalışmalarda müziğe bir insan davranışı olarak yaklaşır; müzik üreten, müziği anlamlandıran, müzikle ilgilenen bireylerin pratiklerini, kültürel bağlamları içerisinde inceleriz. Bunu yaparken de sosyal bilimlerin teorik birikiminden faydalanır, müziksel davranışları hangi kavramlarla anlamamız gerektiğine odaklanırsınız. Akla gelebilecek tüm müzik türleri ve müzik pratikleri kendi bağlamları içerisinde incelenmesi gereken, birbirleriyle kıyaslanamayacak tekillikler olarak ele alınır. Bu anlamda müzik türleri ya da müzisyenler ve gruplar, yaptıkları müzik türü ne olursa olsun bizim süzgecimizden ‘iyi müzik’, ‘kötü müzik’, ‘kaliteli müzik’, ‘kalitesiz müzik’ gibi kavramlar üzerinden değerlendirilmez...”

Emel Kayın

emel.kayin@yahoo.com

“... Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi’nde çalışıyorum. Kültürel ve doğal mirasın korunması üzerine eğitim gördüm. Bu şehirdeki otel kurumunun tarihini araştırdım ve bu araştırmamı ‘İzmir Oteller Tarihi’ adlı kitabımda topladım. Aynı zamanda edebiyatla uğraşıyorum. Yirmi yıl önce mekân temalı kısa, deneysel, imgesel öyküler yazmaya başladım; bunları topladığım ‘Mekân Hikâyeleri’ adlı bir öykü kitabım var. Şiir ve deneme de yazıyorum; on yıl boyunca TRT için belgesel metni yazdım ki çalıştığım belgesellerin çoğu doğayla ilgiliydi...”

“... Zaman geçiyor, kentler değişiyor. Bu durumda yapabileceğimiz en iyi şey, edindiğimiz bilgileri ve deneyimleri topluma yararlı hâle getirmek. Bunu fark ettiğim andan itibaren bilimsel çalışmalarımı uygulanabilir kılmaya çalışıyorum. Otel kurumunun tarihini araştırırken Kemeraltı ve Basmane’deki tarihi otel bölgelerinin işaretlenmesini, sağlıklılaştırılmasını talep etmek veya kıyı üzerine çalışırken ‘Kentin Kıyısında ve İçinde Olmak: İnciraltı’ adlı bir anı-deneme kitabı yazmak, ‘Kentliler İçin Bir Kıyı’ projesini tasarlamak, bu yaklaşıma verebileceğim örnekler...”

İbrahim Yazıcı

maestroyazici@gmail.com
www.ibrahimyazici.com

“... Orkestra şefiyim ve piyano çalıyorum. Müziğe pek çok profesyonel müzisyen gibi küçük yaşta başlamadım. Okula gittiğim zaman çok sıkıldığımı hatırlıyorum, çünkü öğretmenlerin anlattığı şeyler hiç ilgimi çekmiyordu. Açıkçası hayâl dünyamı genişletecek bir şey yoktu. Oysa ben kitap okumayı, ansiklopedi karıştırmayı seviyor, astronot olmayı hayâl ediyordum. Yıldızlara gitmeyi çok isterdim, NASA'ya girmeyi. Aslında merakım hep bilinmeyeneymiş...”

“... Müzik benim için bir anlık heves değilmiş, onu çok iyi biliyorum. Söz konusu özellikle müzikse hâlâ bir öğrenci kadar aç hissediyorum kendimi. Öğrenmeye açım ve açık bir insanım. Müzikte bunun sonu yok. Gece yok, hafta sonu veya yaz tatili yok... Çalışmayı çok seviyorum çünkü her an yeni bir şey öğrenmek istiyorum. Şunu anladım ki benim için insanlarla en iyi iletişime geçme yöntemi müzik yapmak...”

“... Sanat dediğimiz şey olmasa da olur mu? Su mu? Değil. Yemek mi? Değil. Hava mı? Değil. Fakat insanlara dokunduğu zaman sanatın yüzlerde yarattığı değişim, gözlerde yarattığı ışıltı o kadar eşsiz bir şey ki...”

İzmir Dersi Zehra Akdemir

zehraakdemir770@gmail.com
www.izmirdersi.com

“... İzmir Kent Tarihi ve Kent Kültürü Eğitimi Projesi'nin yürütücü ekibi adına buradayım. Yürütücü ekip Dr. Yurdağül Arıkan, Ferruh Semerci, Burak Kahyaoglu (İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ekibi) - Doç. Dr. Zehra Akdemir, Doç. Dr. Şebnem Gökçen Dünder, Dr. Halil İbrahim Alpaslan (Dokuz Eylül Üniversitesi Ekibi) - Murteza Albayrak, Caner Demircan, İnci Karaduman Kayataş (Grafik Ekibi) gibi isimlerden oluşuyor. İzmir Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen proje, İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 2013 - 2014 döneminde eğitim materyali olarak kullanılmak üzere hazırlandı. Öğretmen ve öğrenci kitapları basıldı, dersi verecek öğretmenlerimize gerekli seminerler verildi. Çocuklara özel tasarlanan grafik öyküleme tekniğiyle kent tarihi dersi Türkiye'de ilk kez müfredata girmiş oldu...”

“... 5. sınıf seviyesinde on - on bir yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan bu ders, her yıl il sınırı kapsamında yaklaşık 50.000 öğrenciye ulaşabilecek nitelikte. Proje, geçtiğimiz Aralık ayında Kalkınma Bakanlığı'nın Yenilikçilik Ödülleri kapsamında 'Eğitim ve Öğretimde Yenilikçi Yöntemler' kategorisinde bin kırk yedi proje arasından birinciliğe layık görüldü...”

“... Amacımız, İzmir tarihini ve kültürünü animasyonlar, illüstrasyonlar, pekiştirici etkinlikler, oyunlar ve gezilerle İzmirli öğrencilere bir bütün olarak anlatmak; kentlilik bilincini her yıl yepyeni öğrencilere aşılacak, böylece kentimizin geleceğine bir nebze olsun ışık tutmak...”

Kendine Ait Bir Oda

Esra Okyay

esraoky@gmail.com

nur.muskara@gmail.com

f Kendine-Ait-Bir-Oda-Bir-Sanat-Atolyesi-Projesi

“... Proje, yaklaşık iki yıl önce K2 Güncel Sanat Merkezi’ndeki atölyemde başladı. Adını, Virginia Woolf’un aynı isimli kitabından, ‘kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın’ önerisinden alıyor. Genel çerçevesini çizecek olursam, sanat çevresinden davet ettiğimiz konuklarla üretimleri veya belirlediğimiz temalar üzerine sohbet ediyoruz. Sanat dışı çevrelerden de konuklarımız oluyor...”

“... Ekim 2015’ten bu yana Nur Muşkara’nın Basmane’deki atölyesinde sürdürüyoruz toplantılarımızı. Bir masa etrafında toplanıyor, sohbet ediyor, çay yapıyor, sosyalleşiyoruz. Mekânımız, projesini gerçekleştirmek için alan arayan herkese açık...”

Kronovox Archives

f kronovoxarchives

“... 2004 yılında İstanbul’da kurulan, faaliyetine 2006’dan bu yana İzmir’de devam eden Kronovox Archives; varoluş sebebi gereği, şu hususu kendine öncelikli dert ediyor: Güncelin doğası gereği, dijital mecralara düştüğü an kamuya mâl olan ve böylece anında anonimleşen kayıtları belgelemek / künyelemek. Bu çerçeve içerisinde, 2014’ten bugüne dek on altı albüm yayınladık; toplama albümlere, müzikal bellek projelerine parça verdik...”

“... Üretilen kaydın sınırsız seçenikle dakikalar içerisinde dinleyiciye ulaştırılabilmesini sağlayan olanakların üretimi özgürleştirdiği kadar belgencilğe ilişkin hassasiyetleri büyük ölçüde ortadan kaldırdığına inanıyoruz. Oysa gelecekte bugünlere bakıldığında kaydın kimin tarafından, nerede ve ne zaman gerçekleştirildiğine, icra katkılarına veya kaydın ilk ortaya çıktığı andan itibaren geçirdiği yeniden işlenme aşamalarına (overdubbing, remix, rework, cut up, mash up) ilişkin bilgilerin bu topraklardan yükselmiş seslere dair değerli bilgiler olarak addedileceği kanaatindeyiz. Kronovox Archives; tam da bu yüzden; fiziksel formatlara ve kartonetlere veda şarkıları söylenen bu dönemde daha önce gün yüzü görmemiş veya yayımlandığı tarihten kısa bir süre sonra evrene karışıp gitmiş albümleri, konser kayıtlarını, serbest seansları künyeleterek yayınlamayı kendisine öncelik ediyor...”

medyakulubu.com

Çağrı Öner

medyainfo@gmail.com
 www.medyakulubu.com
 www.sinemagunleri.org
 www.medyagunleri.com
 f medyainfo

“... Medya Kulübü’nün temeli, İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde kurduğumuz öğrenci inisiyatifine dayanıyor. Özel bir üniversitede kurulmasına rağmen, o dönemde dâhi öğrenci kulübünün yönetim kurulu tarafından müdahaleye uğramadan yönetiliyordu. Hâlihazırda bağımsız bir haber platformu olarak yola devam ediyoruz...”

“... Medyanın ve kamuoyunun haber alma hakkına saygı ilkesini öne koyuyoruz. Çalışmalarımızı yürütürken kamuoyunun ne okuması ve ne düşünmesi gerektiği hakkında belirleyici bir rol oynamak yerine siyaseten tarafsız, dengeli ve eşitlikçi bir habercilik anlayışı ortaya koymaya özen gösteriyoruz. İzmir ve çevresine ilişkin kültür, müzik, edebiyat, sanat haberlerine ve röportajlara geniş yer açıyoruz. Ana akım medyadaki kalıplaşmış anlayışları yıkarak medyanın her zaman insan, hak ve emekten yana olması gerektiğini söylüyoruz...”

“... Bugüne kadar yüzü aşkın etkinlik düzenledik, bu etkinlikler vasıtasıyla beş yüzü aşkın konuk ağırlama şansına eriştik. ‘Medya Günleri’ ve ‘Hak ve Emek Odaklı İzmir Sinema Günleri’, ilk akla gelen etkinliklerimiz...”

Mihrican Damba

info@mihricandamba.com
 www.mihricandamba.com
 f Mihrican Damba Art&Fashion
 i Mihrican Damba Official

“... Giysi tasarımcısıyım; eş zamanlı olarak Londra ve İzmir’de yaşıyorum. İzmir Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi, Moda Tasarım Bölümü’nden mezun oldum. Takiben, iki sene İstanbul’da Damat Tween firmasında Tween markasının baş tasarımcılığını yaptım. Ardından Londra’ya yerleşip Central Saint Martins Üniversitesi’nde portfolyo ve ‘fashion surgery’ üstüne eğitim aldım ve University of the Arts, London College of Fashion’da ‘Moda Tasarımı ve Teknolojileri’ üstüne yüksek lisans eğitimimi tamamladım...”

“... Gucci Group’a bağlı Alexander McQueen moda markasının Londra’daki tasarım ofisinde tasarımcı asistanı olarak çalıştım. 2009 yılında Londra’da Mihrican Damba Art & Fashion şirketini kurdum. Halen Damba tasarımcı markası adı altında kişiye özel giysi tasarımı ve uygulaması hizmeti sunuyorum. Aynı zamanda yaratıcı koleksiyon hazırlama üstüne eğitim veriyor, piyasadaki kurum ve kuruluşlara tasarım danışmanlığı yapıyorum. İzmir Akdeniz Akademisi’ndeki Tasarım Koordinasyon Birimi ile de iletişim halindeyim...”

Müziksev Sirel Ekşi

müz
iksev

www.iksev.org

IKSEV

iksevizmır

iksev

“... İzmirliyim; yirmi iki yıl Hürriyet gazetesinin İzmir bürosunda çalıştım. Emekli olduktan sonra İKSEV'in basın danışmanlığını yürütmeye başladım; on altı yıldır bu görevi sürdürüyorum. 2011'den beri MÜZİKSEV'in sorumluluğunu üstlenmiş durumdayım...”

“... MÜZİKSEV'i İKSEV'in en büyük projesi olarak nitelendirebiliriz. Orta Asya Türk Dünyası ve Anadolu coğrafyasına ait, çoğu yüz yaşında, üç yüz kadar çalgı sergiliyoruz. Bünyemizde kurduğumuz lutiye atölyesinde unutulmuş çalgılarımıza tekrar hayat veriyoruz...”

“... Bahçemizde küçük bir konser salonu var; bu salonda düzenlediğimiz konserlerle müzemizde yer verdiğimiz çalgıları ve bu çalgılarla yapılan müzikleri tanıtıyoruz. Genç müzisyenlere açık bir salon; pek çok konservatuar öğrencisi ve genç grup gelip konser düzenleyebiliyor...”

Paradoks Yapım Tahsin İşbilen

(0232) 348 25 33-348 01 84

286/12 Sok. No: 1/3 Işıl Sitesi
B Blok D: 3 Bornova İZMİR

info@paradoksyapim.com

www.paradoksyapim.com

“... Belgesel film yapımcısıyım. Çok uzun zamandır belgesel sinemayla uğraşıyorum. Aynı zamanda, Belgesel Sinemacılar Birliği üyesiyim...”

“... İlk yaptığımız filmlerden biri ‘Üç Kardeşin Öyküsü’ydü; İzmir’de yaşayan Museviler, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasındaki ilişkiyi anlatıyordu ama daha çok bugünkü duruma odaklı bir film. ‘Asya Minör... Yeniden’ isimli filmimizse çok bilinmeyen bir konuya odaklanıyordu: Naziler, 2. Dünya Savaşı sırasında 1942 yılında Yunanistan anakarasiyla beraber adaları da işgal eder. Haritayı göz önüne getirirseniz, adalardakilerin kaçabileceği tek yer vardır, o da yirmi yıl önce hiç de hoş olmayan bir şekilde ayrıldıkları Türkiye. Her iki taraf için de travmatik bir durum... Ayvalık’tan başladık, Didim’e kadar sahil hattı boyunca sözlü tarih çalışmaları yürüttük. Yetmiş yaşın üzerindeki herkes gayet net hatırlıyor bu dönemi. Yunanistan’dan Türkiye’ye sığınan insan sayısı altmış bin, bu konuyu duymuş muydunuz? Bu sığınmacıların barınabilmesi için Bergama’da, Niğde’de kamplar kurulmuş. Çeşme’de Giritlilerle birlikte kalmışlar, Kuşadası’nda Kızılay sahip çıkmış. Hatta bazıları bir süreliğine Nazilli Sümerbank Fabrikası’nda çalışmış...”

“... Beş farklı ülkeden sinemacıların katılımıyla İzmir Büyükşehir Belediyesi için gerçekleştirdiğimiz son projemiz de ‘Uluslararası Börklüce Sinema Atölyesi’. Katılan her sinemacı, Börklüce Mustafa’yı kendi anladığı şekilde bir kısa film üzerinden anlatıyor...”

Tiyatro Medresesi

Nesrin Uçarlar

info@ tiyatromedresesi.org
www.tiyatromedresesi.org

“... Yaklaşık on beş yıldır birlikte tiyatro yapan bir grubuz. Adımız Seyyar Sahne. İzmir’de de birkaç oyun oynadık. Son on yıldır tek kişilik oyunlar yapıyoruz. Dört yıl önce Şirince’de Nesin Matematik Köyü’nün hemen yanındaki arsayı satın aldık ve aldığımız borçlara yıllardır biriktirdiğimiz parayı, bağışları ekleyip Tiyatro Medresesi’ni kurduk. O zamana kadar, yaz ayları boyunca ya bir arkadaşımızın yazlığında ya da Gümüşlük Akademisi’nde çalışıyorduk ve tiyatro eğitimleri sunmaya başlamıştık. Bu mekânların hiçbiri bizim değildi ve birtakım sorunlar yaşıyorduk...”

“... Genelde şöyle bir soru soruluyor: ‘Adı neden medrese; tiyatroyla medresenin ne alakası var?’ Aslında çok alakası var; çünkü medrese, okul demek. Biz de bir tiyatro okulu kurduk...”

“... Mimari yapısını Diyarbakır’daki Sülüklü Han’dan etkilenecek kurduk. Medrese, bugün Monodrama Festivali’ne ev sahipliği yapmakla kalmıyor, dünyadan ve Türkiye’den çok sayıda tiyatro eğitmeni ve öğrencisi, tiyatro meraklısı için buluşma noktası görevi görüyor. Ayrıca müzik, sinema, edebiyat, beşeri bilimler üzerine atölyeler düzenleniyor...”

Ünivers

univers.ieu.edu.tr

f ieunivers

t ieunivers

ieunivers

“... İzmir Ekonomi Üniversitesi, Medya ve İletişim Bölümü üçüncü sınıf öğrencileriyiz. Bu yıl stüdyo derslerini alıyoruz, dolayısıyla vaktimiz çoğunlukla fakültemizin haber merkezinde geçiyor...”

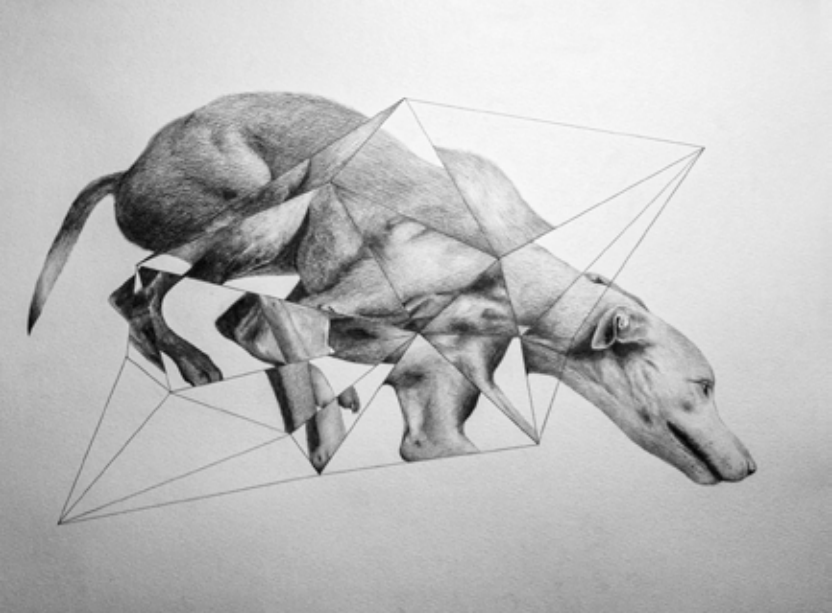
“... Düzenli olarak yürüttüğümüz gündem toplantılarında gazetemizin yanı sıra web sitemizin de gündemini belirliyoruz. Bu toplantılarda herkes haber önerisini sunuyor ve içerik üzerinde tartışıyoruz. Diğer tüm işler gibi gazetemizin tasarımını da biz yapıyoruz. Yerel, dünya, kültür sanat ve spor gibi sabit bölümlerimiz var. Yanı sıra hak, emek, medya gibi konulara yoğunlaşıyoruz. Bu konuları ayrıca üniversitemizin radyosundaki (Radyo Eko) günlük bültenlere taşıyoruz. Tüm bültenleri sitemizde podcast olarak arşivliyoruz. Ayrıca haberlerimizde mümkün olduğunca multimedya içeriğe yer veriyoruz. Örneğin, metin ve görsellerin yanında yaptığımız söyleşilerin video kayıtlarına yer veriyoruz, foto-galeriler oluşturuyoruz. Gündemdeki bazı konular özelinde, haber ekiplerimizin yürüttüğü dosya çalışmaları var...”

PORTFOLYO: KAAN BAĞCI

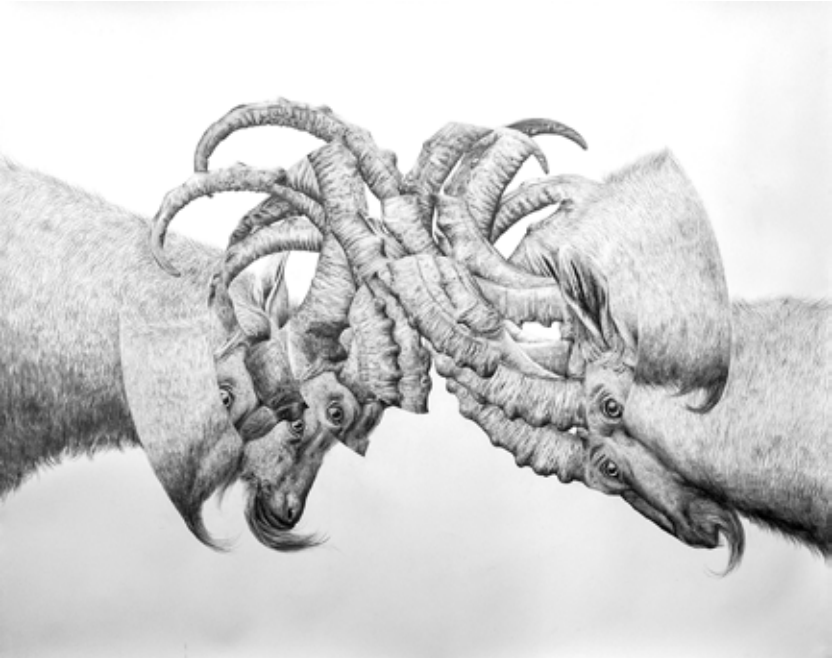

1986 yılında İzmir’de doğdu. Halen İzmir’de yaşıyor ve çalışıyor. 2014 yılında Edit ve Maquis Projects’de iki kişisel sergi gerçekleştirdi. Çalışmaları ayrıca Hollanda, Almanya, İngiltere ve Brezilya’da sergilendi.

“Kaan Bağcı’nın eserlerini tam olarak sınıflandırmak zor. Grafiği ve illüstrasyonu kavramsal elementlerle harmanladığı çalışmalarında kaz, balık, böcek gibi hayvan kolajlarını tarafsız ve detaylı bir biçimde görselleştiriyor. Dikkatli bir şekilde seçip yerleştirdiği elementlerin bütünlüğü ve armonisi, çizimlerinin detaylarında da göze çarpıyor. Resimlerin anatomik olarak bilimsel ve akademik ders kitaplarını çağrıştıran bir özene sahip olması, sanki yüzyıllar öncesinde çizilmiş olabileceğine dair çağ ötesi bir duygu yaratıyor. Bununla birlikte; her parça modern bir huzursuzluğa ve neredeyse fütürist derecede ilginç bir bükülüme sahip.” (Gail Deayton)

"İsimsiz" 70x50 cm, kağıt üzerine kurşun kalem, 2015.

"İsimsiz" 122.5 x 150 cm, kağıt üzerine kurşun kalem, 2015.

"İsimsiz" 74,5x72,5 cm, kağıt üzerine kurşun kalem, 2015.

"İsimsiz" 150x66 cm, kağıt üzerine kurşun kalem, 2015.

Ayça Şen: “Patronun yerinde artık dinleyici oturuyor”

RÖPORTAJ HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR CENKER EKEMEN

Ayça Şen on parmağında on marifet olan bir sanatçı ama biz onu en çok radyo programlarıyla tanıyoruz. İşte o meşhur programları için iki yıldan bu yana ana üs olarak evini kullanıyor. Kurucusu olduğu Radyo Karavan, internet radyolarına has ayrıcalıklarla dünyanın her yerinden yayın yapabiliyor; gezici ve bağımsız bir istasyon. Ayça Şen ile İzmir'e yerleşme kararını ve bağımsız radyo deneyimini konuştuk.

İzmir'e yerleşme kararını nasıl aldın; buraya seni ve Tony'yi çeken neydi?

İzmir'i oldum olası severim. Ben ortaokuldayken üç yıl İzmir'de yaşamıştık; Bostanlı'da oturuyorduk. Eşim Tony ise doğma büyüme Alsancaklı; İzmir levantenlerinden. “İzmir çok güzel; biz İstanbul'da ne yapıyoruz?” diye sorup duruyordu ama işim gereği, yerleşik bir stüdyodan yayın yapıyordum. Evden yayın yapabileceğim ulusal bir radyo kanalına geçince taşı tarağı toplayıp İzmir'e göçtük. Her şey gayet güzel giderken radyo TMSF'ye devredildi. Buraya taşındıktan üç ay sonra da işten atıldım. Biz de bunun üzerine gecikmeden kendi bağımsız radyo istasyonumuzu kurduk. Bu girişim İzmir'in ruhuna da uygun düştü. O sırada oğlum Memo Lise 1'e

gececekti; Karşıyaka'da mı otursak diye düşündük ilk başta. Zaten kargaşalı bir şehir hayatından çıkıp gelmiştik; Urla ve Çeşme'ye yakın bir yerde oturmak istedik. Her şey olması gerektiği gibi ilerledi yani.

Bu seçimden memnun musun?

Vallahi bendeki, Memo'daki değişimi herkes fark ediyor. Görümcemgiller bile “Ayça çok değişti” diyor (gülüyor). İnsanı değişik İzmir'in; coğrafyası da değişik. İstanbul'da kiralak felaket durumda. İzmir'e taşınmamızla ekonomik açıdan daha avantajlı bir sisteme geçtik, harcamalarımız azaldı. Bu şehirde en azından insani bir fiyat anlayışı var. Özel okullar daha ucuz. İstanbul'da tamamen sanal bir hayat sürüyor insanlar...

Radio Karavan ile oluşturduğın bu pratik ve mobil modelin ekonomik anlamda da yeni bir seçenek önerdiğini görüyorum. Ayrıca kendi kendini sürekli dönüştüren bir radyo fikrini mümkün kılıyor. Çalışma sistemi ve felsefesi hakkında biraz bilgi verir misin?

Bir kere, dinleyici az önce bahsettiğim o sanallıktan çıkıp gerçekliğe geçme hâlimizin gayet farkında. Manifestosunu yaşadıkça yazan bir radyo oldu. Bu yaklaşım herkesin desteğini görüyor; sansür yok, tam bağımsızlık var. Patronaj veya mobbing yok. Patronun yerinde de dinleyici oturuyor ve bu çok sağlıklı. Programlarda Tony ile evlilik hayatımızdan, çocuk yetiştirmekten, annemin demansından falan bahsediyoruz. O yüzden insanlar yayınlarda kendinden, hayatından bir parça buluyor. Radyonun var kalabilmesi adına maddi desteğe ihtiyaç olduğunu hissettiği için de elinden geldiği kadar bağış yapıyor, para yolluyor. Ayrıca Tony yurt dışı gezileri, kamplar düzenliyor. Ben resim sergileri açıyorum, seslendirme yapıyorum; öyle öyle geçinip gidiyoruz. Fazla bir beklentimiz yok; bohem bir hayat sürmek istiyoruz. Çünkü bohemlikte iletişim daha açık ve sağlıklı yürüyor. Bu işi lüks içinde yaşayarak ve sürekli tüketerek değil; malmızı, ruhumuzu, her şeyimizi ortaya koyarak yapıyoruz. Bunu fark eden dinleyici de bize güveniyor tabiiyle.

Kimler dinliyor sizi?

Dinleyicilerimizin yarısı İstanbul'dan, yüzde 15'i İzmir'den. Bunu İzmir'e yakıştıramıyoruz açıkçası.

Tony'nin yurt dışına düzenlediği bu turlardan biraz bahseder misin?

Hem dinleyici gezdiriyoruz, hem de radyonun sürdürülebilirliğine finansal kaynak yaratmış oluyoruz. Fransa'da iki haftalığına Tony'nin arkadaşının evini kiraladık meselâ. Bu tura katılanların çoğunluğunu daha önce yurt dışına çıkmamış dinleyiciler oluşturuyordu ve gittiğimiz bölgeyi bizim rehberliğimizde gezdiler. Birbirini önceden tanımayan insanlar aynı evde yaşamayı deneyimledi. Yedi kişi bir araya gelince maraz çıkar derler ya, biz oraya daha da kalabalık gittik. Doğal olarak da ev içi düzeni yürütmek adına bir iş bölümü modeli, direkt bir iletişim dili ortaya çıktı. İşte bu dilin ortaya çıkmasına müsebbip Radyo Karavan.

Böylece bir diyalog platformu oluşuyor...

Ayten. Ayrıca insanlar münferit bir gezide harcayacağı paradan çok daha azını harcıyor. Bu komünal sistemde ne oluyor? Meselâ yemek üç avroya mâl oluyor. Biri pişiriyor, diğeri sofrayı hazırlıyor, öbürü bulaşıkları yıkıyor. Millet "komünal yaşam ne güzel şeymiş" diyor. Tony ile karı koca olmamız da bir tür aile ortamı yaratıyor. Eşitlikten, ifade özgürlüğünden, kimsenin hakkına müdahale etmeden beraberce takılma hakkından bahsediyorum. Bu bağlamda ne ulusalcıyız, ne liberaliz, ne de bilmem neyiz. Çiçek çocuklarıyız biz. Karavan Radyo, tam da bunu ifade ediyor. O yüzden İstanbul'dan pek arkadaşım kalmadı artık; şimdiki arkadaş ve dost çevrem tamamen

radio dinleyicilerinden oluşuyor. Bize has bir mizah anlayışının öne çıktığı yepyeni bir dil ve gönül birliği oluşturduk. Basmakalıp, hümanist olmayan bütün tabuları yıkmaya çalışıyoruz. Tabii ki bunu ailemizden gördüğümüz ilkelerin, ahlak anlayışımızın doğrultusunda yapıyoruz fakat süsleyip püslemeden ve dayatmadan. Kendimizle yüzleşmeler ve hesaplaşmalar da var işin içinde. Yeri geliyor, dinleyiciyle gıcıklaşıyoruz, kavga ediyoruz; küsenler oluyor. Pişiyor, soğuyor derken, insani ilişkilerin ocağı gibi bir şey olduk. O yüzden Radyo Karavan bir yaşam biçimi hâline gelmeye başladı; çok sağlam arkadaşlıklar ve dostluklar oluştu. Gezi ruhuna da uygun bir radyo.

Bu süreçte bağımsız radyo fikrini neden daha önce hayata geçirmediğini hiç düşündün mü?

Çok düşündüm! Başta İstanbul'dan İzmir'e taşınmak, bana bir nevi kaybedip kaçmak gibi geliyordu; hâlbuki işin özü hayatı tamamen kazanmakmış. İstanbul, kapitalizmin ve zorla başarma güdüsünün başkenti hâline getirilmiş durumda. Bağımsızlığını kazanmaksa insan adına en büyük başarı bence. İzmir'e yerleşmek, bu radyoyu kurmak tam da bu yüzden kendi adıma ve aile hayatımız adına ön görmediğim türden bir başarı hikâyesi oldu.

Bugünden bakarsak, diğer iletişim araçları arasında radyoyu nereye koyuyorsun?

Radyo, kitleyi manipüle edemeyeceğin bir mecra çünkü sadece sesle kimseyi kandıramıyorsun. Üzüntünü, sevincini anında seziyor dinleyici. Televizyonsa kandırmacaya çanak tutan bir mecra çünkü görüntü, imge sestten çok önde. Ayrıca hiçbir şey yokken radyo vardı.

İzmir'deki radyo istasyonlarıyla işbirliği girişimin veya iletişimin oldu mu? Ulusal ve uluslararası düzeyde takip ettiğin programlar ve yayıncılar var mı?

Yok denecek kadar az. Özellikle takip ettiğim bir radyo istasyonu da yok.

Radyoculuğun günümüzde ağırlıklı olarak internet ortamında örgütlenmesine ve yaygınlaşmasına ne diyorsun?

Çok iyi bir şey çünkü böylece paranın ve gücünün yanında durmak zorunda değilsin. Tony de interneti matbaadan daha önemli buluyor. İnternetin ve sosyal medya ağlarının sağladığı olanaklarla herkes herkesin sesini duyuyor.

Ayça, sende daha çok meziyet var. Resim de bunlardan biri. İkinci solo sergini yaptın. Bu tempoda resme vakit ayırabiliyor musun?

“İstanbul'dan İzmir'e taşınmak bana bir nevi kaybedip kaçmak gibi geliyordu ama işin özü hayatı tamamen kazanmakmış”

Evin salonunda çalışıyorum, ayrıca en üst kata bir atölye yaptım ama orayı pek kullanmıyorum. Her iki sergi de güzel gitti. Ferzan Özpetek, bir resmimi filminde adeta üçüncü oyuncu gibi kullandı. Bunlar ufak motivasyonlar.

Ne zaman başladın resim yapmaya?

Beş yaşında başladım; resim yapmak benim için hiç bir zaman ilk planda değildi ama hayatım boyunca bırakmadığım bir uğraş oldu. Aslında resimden ziyade, oldum olası müziğe ilgilim vardı. Bir anda güzel sanatlara girdim. İşsiz kalınca da sergi açayım, azıcık resim satayım dedim (gülüyor).

Sergileri İzmir'e taşımayı düşünmüyor musun?

Niye düşünmeyeyim? Şu anda İzmir'de çok yeniyim. O yenilik hissiyatını kaybetmek istemiyorum. Meselâ Alsancak'a turist gibi gidip gelmek hoşuma gidiyor. Göztepe'den öyle bir yerlere geçiyorum, yolları da bilmiyorum, kaybolmak hoşuma gidiyor. Sanki yıllık izne çıkmışım hissiyatı mümkün olduğunca uzun sürsün istiyorum.

Ayrıca geçen sezon stand-up gösteriler yapmaya başladın. Devam edecek mi?

Stand-up gösterilerin çoğu İstanbul'da gerçekleşti. Gerçi İzmir'de de iki gösteri yaptım ve salon tıklım tıklımdı. Hoş bir deneyim oldu benim için; devam ederim diye düşünüyorum. ✚

www.radyokaravan.com

@aycasenbaskan (twitter)

@radyo_karavan (twitter)

@radyokaravan (instagram)

Radyokaravan (facebook)

Ahmet Güzelyağdöken

“Her şeyi kayıt altına alarak ilerlemeye çalışıyoruz”

RÖPORTAJ SARP KESKİNER

Coğrafyamızın gastronomisi üzerine gerçekleştirdiğimiz mülakat serisi kapsamında İzmir Gourmet Guide ve Lokanta İzmir Projesi'nin yaratıcılarından Güzelyağdöken ile yaptığımız söyleşi, değerli birikimi ve zihin açıcı projeksiyonları sayesinde oldukça geniş bir çerçeveye oturuyor: Bellek, gelecek, kaybolan lezzetler ve Kıyı Ege Mutfağı...

FOTOĞRAF FATİH DOĞAN KALEM

Sizi daha yakından tanımak isteriz...

Hep soruyorlar, “nasıl gurme oldunuz” diye; olmadım, öyle doğdum diyorum. Çocukluktan başlayan bir serüven bu; Güzelyağdöken soyadı da rastlantı olmasa gerek. Peynirci ve yağcı Sökeli bir aileden, bu kültürün içinden geliyorum. Güzel sanatlar eğitimimin de bakış açım üzerinde etkili olduğunu söyleyebilirim. Okul hayatımın devamında uzunca bir süre, çok saygı duyduğum, hocam saydığım ve bana gurme vasfını veren Tuğrul Şavkay ile çalıştık. Bir dönem, Hürriyet gazetesinde “En İyi On” başlığı altında bir seri yazdık hatta. Şavkay rahmetli olduktan sonra bu alandan biraz olsun geriye çekilmeyi tercih ettim. Sonrasında hayata geçirdiğimiz İzmir Gourmet Guide (İzmir Gurme Rehberi), bu küskünlüğümü ortadan kaldırdı.

Yedinci yılından bakınca, rehberin seyri ve mevcut içeriği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bence sadece İzmir'in değil, Türkiye'nin gastronomi dünyası adına rehber görevi gören bir yayın ortaya çıkardı. Bugüne dek biriktirdiklerimizi, deneyimlediklerimizi hep bu yayına döktük. Beklemediğimiz kadar iyi geliyor ama çok daha fazlasını hak ettiğini düşünüyorum. İçerik editörlüğünü üstlendiğim “Sokak Arası Mekânlarım”, “Az Uzaktakiler” ve “Alışveriş Duraklarım” adlı bölümler, bir anlamda bana hayatımın içinde yer alan bir sürü şeyi harmanlama imkânı sunuyor. “Bir Adım Öne Çıkanlar” bölümünü de dikkate değer buluyorum. Bu bölümde, kalabalık bir seçici kurulla ödüle layık bulduğumuz mekânlara yer veriyoruz. Yeri gelmişken söyleyeyim, bu kategoriyi oluştururken iyi veya kötü gibi kriterlerden yola çıkmıyoruz. Amacımız, işletmeleri daha iyisi için yüreklendirmek. Hatta kurul olarak diyoruz ki, “bugün bir adım öne çıkan yarın bir adım geride kalabilir”. “Altın Tabak Ödülleri” ise İzmir'in yiyecek içecek sektörüne emek vermiş isimleri tâlîf etmeyi amaçlıyoruz.

Gurme rehberini tamamlayan bir etkinliğimiz var: Sabahtan akşama dek süren, Kemeraltı – Anafartalar Caddesi aksı üzerinde ilerleyen gurme turları düzenliyoruz. Geziyor, yiyor, içiyor ve dilimizin döndüğü kadar mekânların, tariflerin tarihçelerinden bahsediyoruz. Zaman zaman, İzmir'e birkaç saat mesafeli noktalara “Daha Uzaktakiler” adını verdiğimiz turlar düzenliyoruz. Tarih, arkeoloji ve yeme içme, bu turlarda yan yana ilerliyor. Sardes, Afrodiasias ilk akla gelen rotalar. Keyifle geziyoruz ve Allah ağzımızın tadını bozmadığı müddetçe bu turlara devam etmeyi düşünüyoruz.

Kemeraltı – Basmane rotanızı biraz daha detaylandırır mısınız; uğrak noktalarınız nereler?

Benim için Kemeraltı'na giriş noktası Saat Kulesi; Anafartalar diye tarif ediyorum çünkü her ne kadar Kemeraltı diye bilinse de orası Anafartalar Caddesi. Kemeraltı Çarşısı dediğimiz alanı, caddenin giriş ve çıkış noktalarını hesaba katarsak, bu aksın

üzerindeki külliyeler, hanlar, camiler, hamamlar bütünüyor ve tarif ediyor. Ayrıca, İzmir'in geleneksel lezzetlerini hakkıyla deneyimlemek adına bence en önemli damar. Anafartalar rotasının ana hattını kabaca Saat Kulesi, Çankaya Katlı Otopark, Basmane Karakolu ve Basmane Tren Garı olarak tarif edebilirim. Rehberdeki "Sokak Arası Mekânlarım" adlı bölümde bu rotaya yer alan birçok mekâna yer veriyoruz. Rota üzerinde şimdiye dek belki otuz, kırk kez tur yapmışımdır ama kırk bin kere daha yapsam aynı keyfi alırım.

Fakat tabii ne var? İzmir olarak her konuda olduğu gibi gastrolojik değerlerimize dair tarihsel belleğimiz çok zayıf, bugüne dek sağlıklı iş görecektir bir arşivleme disiplini de oluşturamamışız. Bu coğrafyada hangi ürün nerede yetişir, nasıl kullanılır anlamında gastrolojik bir ürün haritası ihtiyacı var. Bazı itirazlarımız ve düzeltme taleplerimiz var. Bu amaçla İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere, İzmir Ekonomi Üniversitesi Mutfak Sanatları Bölümü'nün ve ilgili meslek kuruluşlarının desteğini alarak Lokanta İzmir Projesi'ni başlattık. İzmir Ticaret Odası bünyesinde İZKA desteğiyle yürüttüğümüz bu proje, temel olarak İzmir'in lokantalarına bir standart sağlamayı, kaliteli bir hizmet anlayışı getirmeyi, kaybolan lezzetleri ortaya çıkarmayı ve kayda geçirmeyi hedefliyor. Geniş bir ekiple çalışıyoruz: Akademisyenler, mimarlar, gıda mühendisleri, tarihçiler, aşçılar... İzmir'e has ürünleri kullanan, özellikle tarihi lokantaların desteklenmesini öne çıkaran bir proje aynı zamanda. Aralık ayında çeşitli atölye çalışmalarını ve panelleri içerecek bir gastronomi kongremiz olacak. Her şeyi kayıt altına alarak ilerlemeye çalışıyoruz.

Esnaf lokantalarımız ve sokak lezzetlerimiz üzerine de konuşalım istiyorum. Bugünden geriye bakacak olursak, tarifler ve münürler zaman içerisinde nasıl bir değişim geçirdi?

Esnaf lokantaları, eskiden sahibinin ve müşterisinin geldiği yöreye has yemekler çıkarırdı. Bunların bir kısmı talep görmediği için veya önemsenmediğinden zamanla pişirilmez oldu. Şimdi bunları canlandırmaya çalışıyoruz. Ekmek dolması, Alaşehir kapaması, Aydın'a has paşa böreği gibi... İnsanların yeme alışkanlıkları değiştiğinde ihtiyaçları, beklentileri de değişiyor. Meselâ kendi lokantamda hoşaf çıkarıyorum. Yemekten sonra "tatlı yok mu" diye soruyorlar, "hoşaf var" dediğimde tuhaf geliyor çünkü hoşafı en son çocukluğunda içmiş. İçince "ne güzelmış" diyor.

Tuğrul Şavkay'ın teşvik etmesiyle kopanisti peynirini üretmeye başladık. Genellikle Ege adalarında yaygın; bizde Karaburun, Çeşme, Ambarseki, Zeytinler taraflarında bilinen, sadece rakı mezesi olabilecek, çok agresif ve sert bir peynir. Hatta bu peynire değinen "rakı neyle içilir" diye bir yazı yazmıştık, Tuğrul o hafta rahmetli oldu. Aslında böylece hatırlatmış, geri çağırılmış oluyoruz kaybettiklerimizi. İsrar etmek gerekiyor.

İzmir'e has kaybolan lezzetler deyince akla gelen bir diğer lezzet "sübye": Kavun çekirdeği eziliyor, bu özüt sudan geçirilince süt kıvamında bir içecek elde ediliyor. Seferadların İspanya'dan bu topraklara göç ederken ayakta durup sağ kalmalarını sağlayan içecektir; o uzun göç yolculuğu sırasında karbonhidrat ve protein kaynağı olarak kullanmışlar. Halen sübye üretenele kitabımızda yer vererek bir anlamda onları işaretlemiş, fihristlemiş olduk. Boyoz, kumru, söğüş, dil şiş... Bunların hikâyelerini de kayıt altına aldık.

Diğer yandan, esnaf lokantası deyince iş malzemedeki bitiyor aslında. Bir şehrin bostanları, bahçeleri yok olunca yerel ürünleri, çeşitleri de kayboluyor. Aradan yıllar geçiyor, o bostanlardan gelen ürünlerin yerini Türkiye'nin başka yerlerinden gelen endüstriyel sebzeler, meyveler alıyor. Bir kıyı kentinde yaşıyoruz, bir zamanlar körfezden çıkan balıklar son derece ekonomik fiyatlarla esnaf lokantalarının günlük münürlerinde yer bulurken bu ürünler zamanla balık restoranlarında özel hâle geliyor. Kıyı şehirlerinde suyun ne kadar temiz olduğu, o şehrin deniz ürünü tüketimini derinden etkiliyor. Örneğin traça bir ara yok olmuş veya körfez zamanında ıstakoz yatağı olarak bilinirmiş. Şimdilerde, su temizlendikçe bunların hepsi geri geliyor.

Bu konu çok önemli; Çeşme'ye sakız ağaçlarını geri getirirseniz yöreye has ürünler ortaya çıkacaktır. Urla'ya has üzümler geri geliyor, orada şarapçılık adına yepyeni bir hareket doğuyor. İzmir olarak yavaş yavaş kaybettiklerimizi fark etmeye ve yeniden keşfetmeye başlıyoruz: Meyhanelerimizden

kaybolan mezeler, rakı içme adabımız, şaraplarımız, zeytinlerimiz, yağımız, balıklarımız...

Ege Mutfağı, İzmir Mutfağı gibi kavramlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Bilhassa medya, genel geçer bazı ürünler, tarifler ve imgeler üzerinden İzmir'i kodlamayı yeğliyor gibi geliyor bana. "İzmir Mutfağı" şeklinde bir tanımlama yapmak ne derece sağlıklı ve böyle bir tanımlama yapmak mümkünse coğrafi sınırları sizce nereye dayanıyor?

İtirazlarımız ve düzeltme taleplerimiz var demiştik az önce, örneğin şahsen Girit Mutfağı yerine Kıyı Ege Mutfağı tanımını kullanmayı tercih ediyorum. Bu kültürün daha çok anlatılması ve işlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Kıyı Ege Mutfağı tanımınızı biraz daha açar mısınız; içerik ve kavram açısından nasıl tanımlıyorsunuz?

Uzun zaman dünya mutfakları üzerine çalıştım; Çin, Hint, Fransız, Tayland, Meksika... Bizim genel olarak şöyle bir sorunumuz var: Kendi tarihimiz ve geçmişimizle ilgili belleğimiz zayıf, düzenli kabul edeceğimiz veriler yok. Bunlar olmayınca da tarihsele art alan ve coğrafya açısından meselelere sağlıklı bakamıyoruz. Ben yarı Morali, yarı Giritliyim; yani o kültürün içerisinden geliyorum. Girit bir ada; gastrolojik anlamda ada kültürleri çok farklıdır. Girit, Rodos, Midilli, Sakız derken coğrafi bir ortaklıktan bahsediyoruz. Çeşme – Sakız, Kuşadası – Samos, Ayvalık – Midilli diye ikilemeler yaparak gidersek deniz aynı, iklim aynı ve temel ürünler ortak. Zeytinyağı ise bu ortaklaşma adına en belirleyici ürün. Farklara bakarsak, iddia ediyorum ki en iyi balık ızgarasını biz yapıyoruz. Kıyı Ege Mutfağı derken aslında mübadil mutfağından bahsediyoruz.

O hâlde Kıyı Ege Mutfağı tanımınızın omurgasını mübadil mutfağı oluşturuyor.

Kesinlikle. Ben bu mutfaklar için rahatlıkla kadim sıfatını kullanıyorum çünkü söz ettiğimiz coğrafya üzerinden gelmiş geçmiş tüm medeniyetler, bir sürü gastro-kültürel değer bırakmış geriye. Kendi adımıza konuşacak olursak, bunların neredeyse hiçbirini koruyamamışız. Üstüne üstlük geride kalan izlerin de farkında değiliz. Adalardan gelen mübadillerin mutfağında salyangoz vardır. Meselâ ağustos başlarında salyangoz pişirdim, tam zamanıdır. Bunu duyunca akla ne geliyor? Malûm atasözü. Oysa ben dünyada yediğim en iyi salyangozu Fas'ta yedim.

Kıyı Ege Mutfağı kapsayıcı bir çerçeveye sahipken neden bunu şimdilerde moda olduğu üzere Girit Mutfağı şeklinde daraltalım ki? Göç ve mübadele çerçevesinden bakın; Boşnak, Çerkez, Giritli, Adalı, Makedon, Rum, Yahudi, Kürt derken birçok bileşenden bahsediyoruz. Uurla katmeri, Akhisar köftesi... "Ne pişirdin" sorusu, ardından "nasıl pişirdin" sorusunu getirmiş. İkrâm tabağının karşıya boş gönderilmemesi geleneği, farklı kültürlerin birbirlerinin mutfağından etkilenmesinin önünü açmış.

İzmir'e has meşhur lezzetler derken kokoreç, kelle söğüş gibi sakatat ürünlerinin Balkan, bilhassa Makedon kökenli olduğu söylenir. Bu ne derece doğru?

Bence doğru değil. Boşnak Böreği üzerinden anlatayım: Osmanlı zamanında Anadolu'dan oraya gitmiş bir tarif tekrar bu topraklara dönmüştür. Kelle söğüşe bakacak olursak, lavaş başka bir kültüre ait gibi duruyor. Kellenin haşlanması, soğuk işlenmesi, servis edilirken içerisine eklenen garnitürler derken bambaşka bir hadise ortaya çıkmış. Çok enteresan ki İzmir'deki söğüşçülerin neredeyse tamamı Niğdelidir. Kokoreç üzerinden gidersek genel olarak sakatat, dünyanın dört bir yanındaki yoksul toplumlar için en geçerli protein kaynaklarından biri. Çünkü et pahalı, sakatat ucuz. Sakatatı lezzetlendirmek için yaratıcı olmak ve emek sarf etmek zorundasınız. Bağırsak, tarih boyunca neredeyse her toplum için çok değerli bir saklama malzemesi olmuş aynı zamanda. Daha da ileri gidelim: Bugün her ne kadar niş lezzet sayılsa da deniz ürünü sakatatları bu coğrafyanın kadim malzemelerindendir. Kanatlılara bakalım; ben meselâ foie gras* Fransızlara özgü zannedirdim ama Mısır hiyerogliflerine bakınca semirtmek için özel besinlerle besledikleri kazlara dair motifler görüyorsunuz. İş, ineğin memesinden sığırın kuyruğuna, koyunun ayağından domuzun burnuna kadar gitmiş ve yoksul mutfaklar ortaya mükemmel sokak lezzetleri çıkarmış.

İnsanlık, tarih boyunca, hele bu coğrafyada, yeme içme adına her şeyi birbirine bağlı götürmüş. O yüzden hiç kimse hiçbir şeyi "sadece bize ait" diyerek sahiplenmesin. ✚

* Tam çevirisi "şişman ciğer". Başta kaz ve ördek olmak üzere yapay bir biçimde şişmanlatılan kanatlılardan elde edilen, aromalı otlarla lezzetlendirilmiş karaciğer ezmesi.

www.izmirgourmetguide.com

İzmir'in Türeticileri

ZEYNEP GÖNEN FOTOĞRAF BİTOT ARŞİVİ

“Gıda topluluğu”* kavramı bir süredir Türkiye’nin çeşitli kentlerinde telaffuz ediliyor. Gıda topluluklarını kısaca endüstriyelleşmiş, ucuz ama adaletsiz, verimli ama sağlıklı gıda üretimine karşı örgütlenmiş yapılar olarak tarif edebiliriz. Bu organizasyonlar yerel tohumları kullanan, ekolojik ve doğal yöntemlere dayanarak ürün üreten küçük üreticilerden adil koşullarda ve fiyatlarda gıda sağlıyor. “Türetici” kavramı da bu zincirden esinle üretilmiş: Üretim ve tüketim kelimelerinin bileşiminden ortaya çıkmış bu yeni kelime, insanları sadece tüketen bireyler olmaktan çıkmaya, üretim sürecine müdahil olmaya davet ediyor.

Gıda toplulukları, aynı zamanda saygı kavramını öne süren yeni bir tüketim kültürünü haberliyor: Doğa dostu ürünlere erişimi sınıfsal bir lüks olmaktan çıkarak, bir zamanlar üretici ve tüketici arasında kendiliğinden süregiden ama kapitalist sistem tarafından kasten kopartılmış bağları ve direkt ilişkileri onarabilecek, kenti kırla yakınlaştıracak bir tüketim kültürü bu.

İzmir, birkaç senedir kimi türetici gruplarına ev sahipliği yapıyor: Batı İzmir Topluluk Destekli Tarım Grubu (BİTOT); İzmir’in Çeşme, Karaburun, Urla, Seferihisar ve Güzelbahçe aksında yer alan üretici ve türeticilerini bir araya getiriyor. Kendini BİTOT’tan kopyalayıp zamanla kendi üreticilerini bulan Gediz Ekoloji Topluluğu ise Karşıyaka, Çiğli, Menemen ve Foça bölgesindeki üreticilerle tüketicileri buluşturuyor. Ege Üniversitesi’nde beş, Bornova Belediyesi’nde bir gıda topluluğu var. Hâlihazırda bu topluluklarda yer alıp modeli kopyalayarak kendi yerellerinde topluluk oluşturma çabası içine giren üreticilerin sayısı giderek artsa da toplam

sayının dört buçuk milyonluk tarım kenti İzmir’in devasa nüfusuna kıyasla çok düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Her topluluk, gönüllü üyeler sayesinde kendilerine haftalık olarak ulaşan, önceden sipariş edilen veya doğrudan topluluk üyelerine özel üretilmiş ürünleri kendi içinde paylaşıyor. Ürün yelpazesi, mevsim koşullarına ve gıda topluluklarının ulaşabildiği üreticilerin elindeki ürünlere göre genişleyip daralıyor: Domates, patates, peynir, süt, mevsimlik sebze ve meyve, buğday, ekmek, bulgur ya da taze kekik, gülsuyu...

Doğrudan topluluk üyelerine özel ürün üretiminin bir müdahil olma biçimi olarak öne çıktığına ayrıca vurgu yapmak lâzım. “Topluluk destekli tarım” modeli, türeticilerin üretim süreciyle daha etkin bir biçimde ilişkilenmesini sağlıyor. Keza türeticiler, hangi ürünün ne kadar ekileceği kararına müdahil olurken tohum seçiminden ekime, hasattan ürünü işlemeye kadar pek çok adımda sürecin parçası hâline geliyor.

Bu anlamda, gıda topluluklarının sadece yeni bir tüketim kültürünü değil, yepyeni bir kolektivite anlayışını ve dayanışma deneyini önerdiği aşikâr. Sürdürülebilir bir kent için küçük ama önemli adımlar. Üstelik modeli kopyalamak mümkün! ✨

* Doğal üretilmiş ve adil değişimle temin edilmiş gıdaya ulaşmak amacıyla kurulan tüketici topluluğu

<http://www.bitot.org>

nomadmind

ONUR KOCAER

Emre Yıldız (grafik tasarımcı) ve Çiçek Tezer (mimar), İzmirli iki akademisyen. Daha önce Geçici Müdahale Platformu'ndan tanıdığımız ikili, bir süredir nomadmind ismi altında projelerine devam ediyor. Bu oluşumu daha yakından tanıyalım istedik.

İzmir'de son yıllarda kültür ve sanat üzerine üretim yapan kolektif ve inisiyatif sayısında kayda değer bir artış gözlemliyoruz. nomadmind'i bunların arasında sayabilir miyiz? Nasıl başladınız?

Emre Yıldız: nomadmind fikri, profesyonel hayatımızın dışında sanata ve kültüre dair ortaya beraberce bir şeyler atma ihtiyacından çıktı. Sanatsal üretimlerimizi ve tasarımlarımızı insanlarla paylaşmak için duyduğumuz isteğin bir ürünü olarak da tanımlayabiliriz. İlk olarak, Goethe Institut'un açık çağrıyla Türk, Yunan, Alman ve Bulgar sanatçılara yönelik düzenlediği yarışma için bir video ürettik. Dereceye giremedik ama bizim için pratik oldu. Ardından 2014'teki İstanbul Tasarım Bienali'ne etkileşimli bir video art çalışması gönderdik, o da değerlendirmeye girmedik fakat iyice ısınmamızı sağladı. Sonrasında,

Port İzmir Trienali'nin Astro Türk Tütün Deposu'nda gerçekleştirilen kapanış etkinliği için üç günlük bir stop motion animasyon çalışması tasarladık. Görsel iletişim, animasyon ve mimarlık öğrencilerine açık, eğitim ve uygulamaya dayalı bu atölyenin amacı, katılımcılara kendi uzmanlık alanları dışında disiplinlerarası bir sanat deneyimi yaşatmaktı. İlk gün, katılımcılar projenin ortak yürütücüsü olan animasyon hocası Zeynep Akçay ile birlikte farklı görselleştirme yöntemlerini kullanarak senaryo ve teknik üzerine teorik çalışmalar yürüttü. İkinci gün, atık malzemelerden dekor ve kostüm tasarlayıp, stop motion formatını kullanarak kendi yazdıkları senaryoları çekti. Bu animasyonlar kurgulanınca ortaya çıkan kısa filmün konseptini de "kent ve ekoloji" olarak belirleyip Port İzmir'in genel konseptiyle senkronize ettik.

Çiçek Tezer: İlk büyük projemizdi ve Zeynep Akçay ile gerçekleştirdiğimiz işbirliği, bence genel çalışma prensibimizi ortaya çıkardı. nomadmind'in proje bazlı çalışan, eklemelenmelere açık, kolayca esneyip çoğalabilen bir yapısı olsun istiyoruz. Halen üzerinde çalıştığımız bazı projelerde bu esnekliği koruyoruz.

E.Y.: 2015'te çalışma grubunda yer aldığımız "Otomobilsiz Kent Günü" etkinlikleri için "Fikir Tahtası" projesini ürettik. Plevne Bulvarı'na konumlandığımız yerleştirmenin amacı, İzmirlilerin ulaşım hakkında söz söylemesini sağlayacak bir arayüz oluşturmaktı.

“Yaşam alanlarımızın kontrolümüz dışında şekillendirilmesi ve vahşi bir dönüşüme uğraması, bizi bu durumun karşısında duracak şeyler yapmaya motive ediyor.”

Saydığınız projelerin dışında çok ses getiren “Kent Üzerine Söyleşiler” dizisi var. Bu dizi fikri nasıl ortaya çıktı?

E.Y.: Aslında güzel bir rastlantının sonucu olarak ortaya çıktı. Kendimize ait bir mekân olmadığı için Basmane Projesi toplantılarımıza yer arıyorduk ve Yakın Kitabevi bize ev sahipliği yapmayı teklif etti. Kitabevinin sahibi Levent Bey, kenti merkeze oturtacak fakat içeriksel anlamda farklı alanlara sıçrayabilecek bir söyleşi dizisi hayalini bizimle paylaşınca kendisine aynı sulara yüzdüğümüzden bahsettik ve destek vermeyi teklif ettik. İçeriğin oluşturulması işini bize bıraktılar ve mekânın üst katındaki küçük salonda altı ay süren, en son on dördüncüsünü düzenlediğimiz bu seriyi başlattık. Seri kapsamında şimdiye kadar edebiyat, sinema, kültür yönetimi, mimarlık gibi alanlardan gelen pek çok ismi konuk ettik.

Devam eden projelerinizden de bahsedelim biraz; neler yapıyorsunuz şu aralar ve bunların sonuçlarını ne zaman görebileceğiz?

Ç.T.: Halen devam eden çalışmalarımızdan biri Basmane Projesi. Aslına bakarsanız, bugüne dek başka platformlarda hiç bahsetmediğimiz bir proje bu. Bir sözlük veya tesarus projesi olarak ortaya çıktı, ilk fikir oydu. Basmane'nin bugününe dair söylenecek çok fazla söz, dile getirilecek çok fazla kavram olduğunu düşünüyoruz. Anlık olarak karşımıza çıkan bu sözlerin ve kavramların üzerine biz anlık olarak nasıl yoğunlaşırsanız derken bazı dostlarımızı ekibe dâhil ettik. Böylece beraberce iş

üretebileceğini düşündüğümüz kişilerden oluşan bir grup çıktı. Basmane Projesi'nin bireysel veya grupça üretilen işlerden meydana gelmesini hedefliyoruz. Basmane'nin bugününi sanatın farklı disiplinlerini kullanarak nasıl ifade edebileceğimize dair kafa yoruyor, fikir paylaşıyor ve proje üretiyoruz. Üretimleri oluştururken de alandan beslenmeyi ve anı kovalamayı öne koyuyoruz. Bu amaçla bölgede alan gezileri tertip ediyoruz. Şu an on iki kişiden oluşan bu grubun ortaya çıkaracağı dokümantasyon, metin, fotoğraf ve araştırmaları bir araya toplayabileceğimiz, Basmane'nin güncel hâlini anlatan “Basmane Şimdi” adlı kültürel bir arşiv kitabı yayınlamayı hedefliyoruz.

E.Y.: TANDEM Türkiye Partnerlik Programı kapsamında sürdürüyor olduğumuz bir diğer projemiz ise “Wood Tails”. TANDEM Türkiye projeleri bir yıla yayılıyor ve biz son aşamayı tamamlıyoruz. Fransa'dan ortağımız Baserriko Arte Sarea grubuyla beraber yürüttüğümüz bu proje kapsamında İzmir'in hemen yanı başında, Kemalpaşa ilçesinde yaşayan Tahtacılar* ile çalışıyoruz. “Wood Tails”, aslında bir sözlük tarih ve görselleştirme projesi. Tahtacıların tarihsel, güncel ve kişisel hikâyelerini topluyoruz; yaptığımız bu mülâkatları görselleştirmek suretiyle sembolik anlatılara dönüştürüyoruz. Görselleştirme için de sürekli muhatap oldukları malzemeyi, yani tahtayı tercih ettik. Tahta üzerine yaptığımız baskılar aracılığıyla Tahtacıların Türkiye içerisindeki coğrafi hareketlerini, göç rotalarını bir tür deneyim haritasına dönüştüreceğiz. Ardından modüler yapıya sahip bu görsel çıktıları Fransa'daki bir Bask köyüne taşıyacağız. Bu köyde düzenleyeceğimiz atölye çalışmasının sonucunda oluşacak kültürler arası paylaşımı Anadolu Kültür Vakfı'nın sağladığı fon sayesinde kitaplaştırmak ve sergiye dönüştürmek niyetindeyiz. Bu projenin sonuçlarını Ekim 2016'da görürüz diye umuyorum.

Tüm bu projelere bakınca, üretimlerinizin merkezine yaşadığınız kent İzmir'i koyduğunuzu görüyorum. Kent üzerine çalışmak sizin için bilinçli bir tercih mi, yoksa böyle mi denk geldi? Bu bağlamın dışında üretim yapmayı düşünüyor musunuz?

E.Y.: Bu bir davranış biçimi aslında; İzmir ile istemsiz de olsa mutlaka bağ kuruyoruz. Bunun sonucu olarak da kişisel hassasiyetlerimizin şehirdeki yansımalarının peşinden koşuyoruz. Zaten nomadmind, bu istencin sonucunda ortaya çıktı. Yaşam alanlarımızın kontrolümüzün dışında şekillendirilmesi ve vahşi bir dönüşüme uğraması, ister istemez bizi bu durumun karşısında duracak şeyler yapmaya motive ediyor. ✚

* Genel olarak Ege ve Akdeniz bölgelerinin ormanlık yörelerinde yerleşik veya kısmen göçebe olarak yaşayan, Osmanlı İmparatorluğu döneminde ve günümüzde ormancılık, ağaç işçiliğiyle uğraşan Alevi Türkmenler.

FuckUp Nights

SARP KESKİNER

Banu G sar, ele avuca sığmayan bir İzmirli. İzmir  zel Amerikan Lisesi, ODTÜ İktisat, Yaşar Üniversitesi Endüstri Mühendisliğı derken takip eden on beş yıllık süre içerisinde Türkiye'nin önde gelen şirketlerinde lojistik, satın alma, proje yönetimi, finans departmanlarında yönetici olarak çalışmış. 2014'ten bu yana insan kaynakları alanında çalışıyor ama biz adını ayda bir kez d zenlediğı, keyifli olduğı kadar  ğretici "FuckUp Nights" adlı etkinlik serisi sayesinde duyduk. Merak ettiğimiz ne varsa sorduk.

Aslında ismi içeriğı az buçuk açık ediyor ama etkinliğin hikâyesini, içeriğini detaylarıyla senden dinleyelim mi?

"FuckUp Nights"ı Türkçeye "İş Batırdım Geceleri" olarak tercüme ediyoruz. Ortaya  ıkışı da şöyle: 2012'de beş Meksikalı genç girişimci iş batırdık a k  k bir birahane de toplanıp hikâyelerini birbirleriyle paylaşmaya başlamış. Bu hik yeler öyle komik gelmiş ki zamanın nasıl geçtiğini anlayamamışlar. Bir süre sonra bu sohbeti dinlemek için arkadaşlarının arkadaşları da onlara katılmış ve herkes kendi iş batırma hikâyesini anlatmaya girişmiş. Böylece FuckUp, bir anda etkinlik hâlini almış. Zamanla hikâyelerin süresini sunumlarla sınırlandırmışlar ve her etkinliğı   , dört girişimci konuk etmeye karar vermişler. Ardından farklı me narlarda toplanmaya, sosyal medyada birbirlerini davet etmeye, sponsor almaya ve bu formatı diğ r şehirlere yaymaya başlamışlar. FuckUp Nights, dört yılda yüzden fazla

şehirde düzenlenen bir aktivite zincirine dönüşmüş.

Türkiye'ye ise Ocak 2015'te biz getirdik. İzmir'de her ayın ikinci  arşambası düzenliyoruz. İlk aylarda Alsancak'taki me narlarda toplanırken zamanla Bornova ve Bayraklı'ya sı radık. Ağıustos 2016'da ilk kez Alaçatı ayağını düzenleyerek merkez dışına çıktık. Alaçatı'ya iki nedenden dolayı

olması aktiviteye belirli bir ciddiyet ve disiplin getiriyor. Özellikle girişimci olmayı planlayan ama başına neler gelebileceğini bilemeyenler için muhteşem bir platform. Unutmayalım ki “FuckUpper”lar küllerinden yeniden doğmuş insanlar. Bu yüzden başarısızlıktan edindikleri öğretileri izleyicilerle özgüvenle paylaşabiliyorlar.

Katılımcılar etkinlik sırasında oluşan tanışıklıklar üzerinden iletişimde kalmaya devam ediyor mu?

Tabii ki. Meselâ ben hem işimde hem de girişimlerimde bana yardımcı olabilecek bir sürü insanla tanıştım. Bruce Chandyonk, Burak Arkan, Koray Akşehirli bunlar arasında ilk akla gelen isimler. Şimdilerde bu isimlerle iş yapıyorum. Ayrıca bir noktayı açıklığa kavuşturalım: İş her seferinde batmak zorunda değil. Büyük zorluklar yaşayıp batmanın kıyısından da dönmüş olabilirsiniz veya iş bitmiş, proje başarılı olmuştur ama sürdürülebilir olmadığı ortaya çıkmıştır. Yani “aklımda iyi bir fikir var” demekle o iş olmuyor.

Katılımcılar ve izleyiciler arasındaki iletişimin hızla bir ağa dönüşüp olağanüstü etkili bir biçimde işlediğini iddia edemeyeceğim. Buradan bir şeyler alarak dönmek, tamamen sizin bağlantı kurma becerinize bakıyor. Yurt dışında edindiğim deneyim düzeyinden oldukça uzağız. Açıkçası Eylül’den itibaren aktivitenin başlangıç saatini sekizden yediye çekip bir saat kartvizit değiş tokuşu yaptırmayı düşünüyorum.

Bu ay nerede ve hangi tarihte düzenleniyor?

Bayram tatili dolayısıyla sadece bu seferlik ayın üçüncü çarşambası düzenliyor olacağız ama tarih belli: 21 Eylül. Detayları öğrenmek için mail atabilir, web sitemizi, sosyal medya hesaplarımızı takip edebilirsiniz. Sonraki etkinliklere konuşmacı olarak katılmak isteyenleri de heyecanla bekliyoruz, bana bir mail atmanız yeterli. ✚

info@fuckupnights.com.tr
banugusar@hotmail.com
www.fuckupnights.com.tr

cesaret ettik: İlki, Mayıs 2016’da Pecha Kucha’da yer almamızın ardından katılımcı sayımız gecede ortalama yüz kişiyi bulmaya başladı. İkincisi, Ağustos’taki bu etkinlik on sekizincisiydi ve farklı bölgelere yayılmak adına başımızdan geçenler itibarıyla yeterince tecrübe kazandık. Ayrıca bu girişim biraz da “İzmir’de de güzel şeyler oluyor, İzmir de öncü olabilir” mottosuna dayanıyor çünkü seriyi İstanbul’dan beş ay önce Türkiye’de ilk kez biz başlattık.

İzleyiciler bu etkinlikten ne kazanıyor?

İzleyici perspektifinden bakarsak, aktivite bugün itibarıyla yediden yetmişe herkesin merak ettiği bir platform hâline geldi. İnsanlar artık başarı hikâyelerinden sıkılmış durumda. Özellikle Y kuşağı gerçekleri konuşmak istiyor. Bununla beraber, hikâyelerin sunum eşliğinde aktarıyor

“Burası Hep Güzel”

EBRU ATILLA SAĞAY FOTOĞRAFLAR AYKUT BEYSİ

Nergis kokuları içinde denizi seyrederek yürüyüp, sekiz yüz yıllık çınar ağacının gölgesinde şırıl şırıl akan pınardan su içebileceğiniz ender köylerden birindeyim. Birkaç adım ötemde yenilenmiş tarihi bir zeytin değirmeni var. Kapısına doğru yaklaştığımda, asma yapraklarının sakladığı bir tabela görüyorum: “3K Kavimler Kapısı”. Doğru yere geldiğimi anlıyorum.

On sekiz yıldır sanatçılar için buluşma noktası görevi gören bu yapı, Karaburun’un Anbarseki Mahallesi’nin Ötepinar mevkiinde yer alıyor. 3K Kavimler Kapısı, sanatçıların proje çalışmalarına ev sahipliği yapabilecek şekilde tadil edilmiş. Kurucusu Şih Ali Yalçiner’in kızı Gonca Yalçiner ile söyleşi yapmakla kalmadım, fiziksel tiyatro atölyesine gözlemci olarak katılma şansını elde ettim. Yalçiner, eğitim hayatının büyük kısmını Hollanda’da geçirmiş ve mekân tiyatrosu yönetmenliği üzerine uzmanlaşmış. Kadıköy Halk Tiyatrosu dâhil olmak üzere birçok toplulukta oyun yönetmiş ve özellikle çağdaş işler üretmeye yönelik arayışlarını sürdürmüştü.

Beden ve mekân atölyesini izlerken, Hollanda’dan gelip tez projelerini Türk öğrencilerle gerçekleştiren Pleun Peters ve İsa Van Dam ile tanıştım. Günün sonunda civardan davet edilmiş dostlar ve köy halkıyla birlikte izlediğim sunum sırasında “burası hep güzel” şeklinde yaptıkları çağırının nedenini anladım.

“Burası hep güzel” derken, bize mekânın geçmişinden bahseder misiniz?

Babam Şih Ali Yalçiner, Ankara Sanat Tiyatrosu kökenli olup yirmi yıl Hollanda’da tiyatro yapmış,

idealist bir adam. Onu buralara getiren yine sanat sevdası olmuş. Kendi sözleriyle anlatmam gerekirse, “*yolu Karaman’dan Amsterdam’a uzanan bir mültecinin sürgünde heybesinde birikenleri doğduğu topraklarla paylaşma heyecanıydı 3K. Sırtını Şeyh Bedrettin’e, Börklüce’ye ve asırlık çınarlarla zeytinlere dayayarak sanatın evrensel diliyle barışı, gönül birliğini sağlama arayışıydı.*” Umut ettiğinin bir kısmını en iyi şekilde hayata geçirdiğine şahit oldum. Babam 2000 yılından bu yana kendi imkânlarıyla, dostlarının gönülden sağladığı katkılarla büyük zorlukları aşarak bu virane değirmeni tekrar ayağa kaldırdı; böylece mekânın sayısız eğitim ve proje çalışmasına tanıklık etmesini sağladı. Köy sakinlerini tiyatroyla tanıştırdı. Köy meydanındaki Börklüce Parkı’na açık hava sineması kurup film günleri düzenledi. Hollanda’dan Arjantin’e, Küba’dan Hindistan’a dünyanın dört bir yanından gelen sınır tanımayan sanatçılarla Bornova’dan, Altındağ’dan, Ankara’dan gelen tiyatro gönüllüsü çocukları, gençleri buluşturdu. Sinemacıları, heykeltıraşları, edebiyatçıları, müzisyenleri içeren bir sanat ve felsefe platformu oluşturdu. “3K - Kavimler Kapısı Sanat”, 2005 yılında dernekleşerek festivaller ve turneler düzenlemeye başladı. Dört yıldır atıl duran

mekânı bu yıl ben ele aldım. Dolu dolu geçen atölye çalışmalarımız sayesinde yeniden kültürel paylaşımlara ev sahipliği yapmaya başladık.

Yurt dışından gelen sanatçıları siz mi buluyorsunuz? Burayı duyup gelen ama önceden tanışık olmadığınız sanatçılara karşı açık mısınız, nasıl bir tavır izliyorsunuz?

Genel olarak kendi ağımıza dâhil sanatçıları çalışıyoruz veya referanslar doğrultusunda bu yapıya katkı sunmak isteyen sanatçıları davet ediyoruz. Ben de Hollanda'da okudum; bugüne dek Amsterdam'daki De Theatrescholl AHK gibi iyi kurumlarda son sınıf öğrencisi olan veya yüksek lisans yapan birçok öğrenciyle işbirliği yaptım. Örneğin, geçen sene olduğu gibi bu yıl da bitirme tezini 3K bünyesinde gerçekleştirecek iki yabancı öğrenci misafir ediyoruz. Onlar sanatın gelişmesine imkân yaratmak için arayışlarını deneyimlerken, biz de ortaya çıkardıkları üretimleri destekliyoruz. On sekiz yıldır Hollanda ile karşılıklı olarak değişim programları yürütüyoruz; ayrıca proje bazlı olmak üzere Fransız, İspanyol, Brezilyalı bağımsız sanatçılarla çalıştık. Seçim kısmına gelecek olursak, burada çalışmak isteyen sanatçıların portfolyolarını

inceliyor ve amaçlarını soruyoruz. Sanatı kalıplara göre değerlendirmedığımız için öğrencilere katkı sağlayacak herkese kapımız açık.

3K aslında bir sanat laboratuvarı gibi görünüyor ama ekolojik hassasiyetleri öne çıkaran tavrınız hemen fark ediliyor. Buradaki günlük düzen hakkında bilgi verebilir misiniz?

Doğanın içinde yaşadığımız için bizimle beraber yaşayan tüm canlılara iyi bakmayı önemsiyoruz. Davetli sayımızı sınırlı tutuyoruz; çünkü Karaburun nadir rastlanan bir ekosisteme sahip. Bunun bilinciyle doğal düzenin ve döngünün devamına çok özen gösteriyoruz. Atölye katılımcılarını uyku tulumunu ve yoga matını alıp üst katımızda bizimle beraber yıldızların altında uyumaya davet ediyoruz. Bu davetimize icabet edenleri gökkuşağı renginde cıbnikler bekliyor. Bizim düzenimizin bir parçası olmayı tercih eden, davetimize icabet eden, bize katılan herkes burada kaldığı süre zarfında bir kolektifin parçası olarak yaşayacağını bilerek geliyor; kullandığımız mekânların temizliğinden ve derlenip toparlanmasından beraberce sorumlu olacağımızın bilinciyle görev üstleniyor. Yemekleri de beraber yapıyoruz; üç öğünü birlikte yiyoruz. En az beş yıllık tohumlardan yetiştirdiğimiz domates, biber, patlıcan, kabak, bürülce, salatalık ve taze fasulyemizi kendi bahçemizden topluyoruz. Yumurtalarımız dağlarda gezen tavuklarımızdan geliyor. Keçilerimizden gelen süt yeterli olursa yoğurt bile yapıyoruz. Balık denizde bolsa bizde de bol oluyor.

Beden ve mekân atölyesinin sunumunu köylülerin de içinde bulunduğu bir seyirci topluluğuyla beraber izledik. Burada geçirdiğiniz on sekiz yıl boyunca yerleşik halkın size karşı takındığı tutumun seyrinden bahsedebilir misiniz?

Başlarda epeyi mesafeli davranıyorlardı. Çocukları buraya gelip masklar, resimler yapıp, yaratıcı oyunlar oynamaya başlayınca, kamerayla tanışınca ilişkimiz ılımanlaşmaya başladı. Zaman içinde, özellikle kadınlar sık sık gelip gidince, birbirimizle arkadaş ve komşu olduk. Süreç içinde politik gelişmelerden etkilenip araya mesafe koyanlar oldu. Hatta buraya sonradan gelen bazı insanlar onları bize karşı örgütledi ve aramızı açmaya kalkıştı. Yılmadan, karşıma çıkardıkları zorluklara rağmen direniyoruz. Çünkü sanatın birleştirici ve geliştirici gücüne yürekten inanıyoruz.

İzlediğimiz atölye sunumunda, bir bireyin dâhil olduğu grupla iletişim kurma biçimlerini izledik. Bu çalışma nasıl ilerledi ve sizce oyunculara ne tür katkılar sağladı?

İzmir ve İstanbul'dan gelen oyunculuk öğrencileri, iki hafta boyunca salonumuzda alıştırma yaptı. Ardından köyün atıl duran eski okulunda ağırlıklı olarak bedensel kullanıma yönelik bir araştırma süreci içine girdiler. Hollandalı misafirlerimiz Pleun ve İsa rehberliğinde performatif yönlerini geliştirmeye, bedensel pratikler edinmeye başladılar. İlk günlerde seyirciyle göz temasında zorlanan öğrencimiz Deniz, atölye sonunda kendine güveninin geldiğini, artık sahnede daha rahat hareket edebildiğini söyledi. Didem, farklı bir ülkeden gelen eğitmenlerle çalışmanın heyecan verici olduğunu, kendisine yeni bakış açıları kazandırdığını anlattı. Oyuncuların, bir yandan kolektif yaşamı deneyimlerken diğer yandan çevre ve birbirleriyle olan ilişkilerine yönelik çeşitli bağlar kurduğunu gözlemliyoruz. Ses ve mekân atölyesinde seçtikleri konunun toplumda birey olmak üzerinden gelişmesine şaşırmadık. Pleun ve İsa'nın kurduğu yaratıcı oyunları oynayarak birbirlerini tanıdılar. Fiziksel tiyatro, yaratıcılık gibi konularda forumlar düzenlediler. Pina Bausch ve Teresa de Keersmaker gibi sanatçıların videolarını izleyip, esinlendikleri teknikleri uyguladılar. Duydukları en ufak sesin, sadece bakma eyleminin bile oyunculuklarında ne kadar önemli olduğunu fark ettiler. Köy muhtarı, eski okulun çökme ihtimalinden dolayı sunumu kendi mekânımızda yapmamızı isteyince, gençler son gün çok yoğun çalıştı. Bu beklenmedik mekânsal değişiklikten dolayı kısa sürede yeni bir kompozisyon oluşturabilmeleri bile atölyenin ne kadar başarılı olduğunun göstergesiydi.

2016 yaz sezonu boyunca hangi sanatçı veya toplulukları ağırladınız?

Fiziksel tiyatro alanında KAST ekibiyle bu yaz pek

çok kolektif işe imza attık. İstanbul İmpro ile doğaçlama, İpek Seyaloğlu ile tiyatro yazarlığı, Zinnure Türe ile hikâye anlatıcılığı, Kaan Bağcı ve Gürkan Mıhçı ile kutu oyun tasarımı üzerine atölyeler gerçekleştirdik. Ayrıca Sedat Suna, Cem Türkel, Hüseyin Özdemir ve Osman Örsal'dan oluşan ekiple fotoğrafçılık atölyesi düzenledik. Eylül'den itibaren zeytinlerle ilgileneceğiz.

Gonca Yalçın'er'e en kısa zamanda kendisini tekrar ziyaret edeceğim sözünü verip oradan ayrılırken terasın harika manzarasında güneşin turuncudan kıza bürünerek batışına şahit oldum. Atmosferi ve insanlarıyla oldukça ilham verici olan bu mekânın müziklerle, gençlerin oyunlar hakkındaki coşkulu konuşmalarıyla dopdolu olması çok umut vericiydi. KAST ekibinden Salih Usta, Didem Kirişçi ve Serdar Bakioğlu, bir yandan bana eşlik ederken yeni sezonun ilk oyunu "Parshia"yı burada çalışacaklarından bahsetti. Sakin ve huzurlu bir ortamda gündelik yaşamı da paylaşılarak çıkaracakları yeni projenin heyecanı ile dopdolu olarak beni yolcu ettiler.

3K Kavimler Kapısı, eminim sanatın gelişimi ve paylaşımı konusunda öncülük ettiği yolda daha birçok projeye ev sahipliği yapacak, eskiden sadece zeytin çekilen değirmene köy halkının da ilgisini çekerek ufukları genişletmeye devam edecek. ✚

FOTOGRAF* ZEYNEP GÖNEN

İzmir'de Mülteci ve Sanatçı Olmak

ZEYNEP GÖNEN

İzmir'de 160.000 civarında kayıtlı mülteci var. Bu popülasyonun büyük çoğunluğunu son birkaç yıl içerisinde Suriye'deki savaştan kaçarak gelenler oluşturuyor olsa da Afganistan, Pakistan gibi ülkelerden gelip şiddet, terör ve ekonomik kriz dolayısıyla evini, vatanını, yaşamını, eşini, akrabasını geride bırakanlar azımsanamayacak sayıda.

İZMİR**

*Ve gece bana doğmamış gibiydi
Ben ki her gecenin yolcusu,
Kendinden geçmiş
Kalbimi huzura götüreni arayan.
Hangi yolcuyum ben her gece;
hangi korkudur,
beni endişelendiren her gece.
denizine bakıyorum bir kentin,
hakkında hiçbir şey bilmediğim
isminden başka.
hâtta anlamını bile bilmediğim,
kayboluyorum denizinin dalgalarında
dolaşıyorum isimlerini bilmediğim sokaklarında,
kubbelerinde kaybettiriyorum kendimi
belki özüne varırım diye.
umudum boşunadır, kendimi hazır hissettiğim
alışmaya çalıştığım bu kentte.*

Mülteciler genellikle yoksullukları ve işsizlikleriyle şehirde görünür olsa da görünmeyen önemli bir şey var: Bu insanlar, vatanlarında sizin bizim gibi bireylerdi. Öğretmen, memur, işçi, grafiker, zanaatkar, tüccar, mühendis, temizlik işçisi ya da

sanatçı... Biz şimdi üzerimizde hangi sıfatları ve ünvanları taşıyorsak bir zamanlar onlar da o sıfatları, ünvanları taşıyordu. Evleri, iş yerleri, arabaları, akrabaları, arkadaşları, gündelik yaşantıları, hayalleri ve hayal kırıklıklarıyla bizlere benzer insanlardı. Şimdi büyük çoğunluğu Türkiye'nin onlarca kentinde sokaklarda, meydanlarda, ormanlarda, çadır kentlerde barınıyor. Dahası, nefret dolu bakışlara veya acıyan gözlerle maruz kalıyorlar.

İKPG olarak gerek iletişim toplantılarında, gerekse danışma kurullarımızda defalarca "yeni İzmirli" olarak nitelendirdiğimiz konuklarımıza ilişkin ne tür politikalar geliştirebileceğimizi gördük, bu konuda pek çok kez niyet koyduk; hâtta proje üretmeye gönüllü bileşenlerimizden oluşan bir çalışma grubu kurduk. Anavatanında sanatla uğraşan, kendini sanatla ifade eden mültecilerle İzmirli sanatçıları bir araya getirmenin, beraberce işe yarar projeler üretmenin yollarını aramak, bu acı sürecin en başından beri önemsedığımız bir konuydu. Geldikleri yerlerde neler ürettiler, geride nasıl bir birikim ve ne tür eserler bıraktılar? İzmir'in kültür ve sanat hayatında onlara yer var mı ve belki en önemlisi, İzmir'e katabilecekleri değerleri ortaya çıkarmak için bizler neler yapabiliriz?

Şimdilik naif tınlayan bu soruların hiç değilse bir şeyler yapmaya başlamak adına bizlere görev üretebileceğinden ümitliyiz. Mülteci sanatçılarla tanışmak, dayanışmak ve onların İzmir'in sanat hayatında yer bulabilmesini teşvik edecek projeler geliştirmek, İKPG olarak önümüzdeki dönemde önceliklerimizden biri olacak.

Bu amaçla ve durumu daha sağlıklı bir biçimde analiz edebilmek adına, mülteci sanatçılara ulaşmaya çalıştık. İlk durağımız Halkların Köprüsü Derneği oldu. Krizin başlangıcından bu yana çalışkanlığı ve hareketliliğiyle öne çıkan HKD, özellikle sağlık hizmeti, barınma hakkı, hukuki destek, tercüme ve aynı yardım gibi konuları öne koyarak mültecilere elden geldiğince destek vermeye çalışıyor. 2016'nın başında düzenledikleri Mülteci Çalıştayı, şehirdeki mevcut durumun adını koymak adına oldukça önemli çıktılar üretmiş. Kültür sanat üreticisi mültecilerin durumu ve şehirdeki yaşam koşulları da çalıştaya konu olmuş. Kendilerinden İzmir'de barınıyor olup sanatın çeşitli dallarıyla uğraşan az sayıda mülteci olduğunu öğreniyoruz: "Çoğu sanatla uğraşmaktan çok iş gücü peşinde koşuyor, burada bir hayat kurmaya ve ayakta kalmaya çalışıyor."

Konak Kent Konseyi, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü'nde düzenlediği etkinlikke bu işin ucundan tutmak adına çok değerli bir çaba ortaya koydu. Türkiyeli ve Suriyeli şairler, Gündoğdu Meydanı'nda kurulan sahnede şiirlerini Arapça ve Türkçe okudu. Konak Belediyesi'nin düzenlediği iftarın akabinde mülteci çocuklara yönelik origami, seramik, yüz boyama üzerine aktiviteler düzenlendi. Şenlendi alan; belki bu bir temsildi ama mültecilerin de güzel zamanlar yaşayabilmesi, kamusal alana dahil olabilmesi, mutluluk ve motivasyon üreten bir etkinlik sayesinde şehrin hayatına karışabilmesi, kolektif işler üretebilmesi, içlerindeki zenginlikleri diğer İzmirliyle paylaşabilmesi adına bir arada olabileceğimizi öneren umutlu bir temsilden bahsediyoruz.

Meydanda, önceden tanışma fırsatı bulduğumuz Suriyeli şair Ahmed Cundi ile vakit geçirdik; onun vesilesiyle ressam eşi Nesrin Mustafa ve bir başka şair Muhammed Nami ile buluştuk. Ahmed, aynı zamanda grafik tasarımcı; tekstil tasarımı da yapıyor. Sonunda İzmir'de kendi işini yapabildiği için parlıyor: "Şimdi İzmir'i daha çok seviyorum". Aynı zamanda Suriyeli Mülteciler Dayanışma Derneği'nin aktif bir üyesi. Nesrin, iki çocuk annesi; bir süre çok düşük bir maaş karşılığında model heykel yapmış ama artık resme dönmek istiyor. Şimdilerde çok çizemediği için bu röportajın parçası olmaya direniyor ama derdimiz de o ya; İzmir'deki sanatsal hayata dâhil olması umuduyla onu daha yakından tanımak istiyoruz. Kabul ediyor. Asıl derdi burada kendi sergisini açabilmek ve diğer İzmirli sanatçıların işlerini görebilmek, sergi gezebilmek.

"Hep geçmiş, hep vatanımı yazıyorum"

Muhammed amatör bir şair, işsiz ve en kısa zamanda İzmir'den gitmeye niyetli. Hiç Türkçe bilmediği için tatlı kızı Sara bizi anlaştırmaya çalışıyor. Çevirmen gelince biraz daha derinlemesine konuşmaya başlıyor, daha iyi anlıyoruz birbirimizi. Koşullardan, İzmir'de mülteci olmaktan dolayı öylesine rahatsız ki sorularımıza verdiği her cevap onda biraz daha mutsuzluk ve öfke yaratıyor. Aynı dili konuşmasak da rahatsızlığını yüzünden okuyabiliyoruz. Muhabbet açmak için İzmir'de olmanın şiirlerine etkisi olup olmadığını sorunca "hiçbir etkisi yok" diyor; "hep geçmiş, hep vatanımı yazıyorum" diye cevaplıyor. Oysa bu da burada olmasıyla ilgili ama bir mülteci olarak hakkında hiçbir şey hissetmediği, kendini ait görmediği, dilini bilmediği bu yerde olmak istemiyor. Bu reddiye anlamak hiç de zor değil...

Karabağlar'da yeni bir yaşam kurmaya başlamış, Türkçeyi neredeyse sökmüş Ahmed ile iletişim kurmak çok daha kolay. Türkiye'ye 2013'te Qamişlô'dan (Kamışlı) gelmiş. Halep'te yaşıyormuş ama iç savaş çıkınca dokuz ay boyunca görece güvenli bulduğu, ekonomik olarak oldukça durgun bu şehirde kalmış. "İş yok, yaşamak çok zor" diyor Qamişlô için. Türkiye'de neden İzmir'e gelmeyi seçtiğini sorduğumuzda "kısmet" diye cevap veriyor. Buraya gelmesine ne önceden kurduğu bağlar, ne tanıdıklar, ne de aldığı bir bilgi kılavuz olmuş. Şans eseri burada bulmuş kendisini ve üç ay sonra Nesrin ve iki çocuğu katılmış kendisine.

Ahmed'e savaş öncesinde Halep'teki kültür sanat yaşamını soruyoruz; bize şairlerin ve yazarların toplandığı o illere destan edebiyat salonlarını anlatıyor; oldukça yoğun bir sergi programı varmış ayrıca. Belli ki sanat hayatı da Suriye'deki korkunç iç savaşın kurbanı olmuş. İzmir'de yeniden sanat alanında bir şeyler yapmaya çalışıyor. Basmaya çalıştığı bir şiir kitabı var; şimdilik Arapça baskı yapan matbaa bulamadığından ve dağıtım sorunlarından bahsediyor. Suriyeli Mülteciler Dayanışma Derneği'nin sanatsal aktiviteleri içeren birtakım etkinlik planlarından bahsediyor: Bir resim sergisi, videoya alıp altyazıyla farklı mecralarda gösterime sokmayı planladıkları Arapça bir tiyatro oyunu ve Türkçeye çevirmeyi istedikleri oyun projeleri... Ahmed şimdiden şehrin sanatsal hayatına katkıda bulunmaya başlamış bile. Bu aktivitelerin hayata geçebilmesi için en çok neye ihtiyaç duyduklarını soruyoruz: "Her türlü şeye" diyor, "mekân, organizasyon... Her şey. Konak Kent Konseyi olmasaydı bugün bu etkinliği yapamazdık meselâ." ✚

* Konak Kent Konseyi'nin düzenlediği 20 Haziran 2016 Dünya Mülteciler Günü etkinliğinden.

** Şiir: Ahmet Cundi / Çeviri: Kenan Sıkır
Düzeltilme: Tefrik Usluoğlu

FOTOĞRAF SARP KESKİNER

Katılımcı Bir Programa Doğru Pilot Kent İzmir

GÖKÇE SÜVARİ

Sürdürülebilir bir kültürel kalkınma sağlamak adına yola çıkan Pilot Kent İzmir, öz-değerlendirme çalıştayının ardından 2017 sonuna kadar uygulanacak pilot programın hazırlıklarına devam ediyor. Muhataplar grubu olarak belirlenen Funda Erkal (İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Daire Başkanı), Ayşegül Sabuktay (İzmir Akdeniz Akademisi), Sibel Ersin (TARKEM A.Ş.), Zeynep Tansuğ (İzmir Kalkınma Ajansı), Doç. Dr. Şebnem Gökçen Dünder (DEÜ Mimarlık Fakültesi) ve Borga Kantürk (İKPG), bu amaçla geçtiğimiz aylarda bir dizi toplantı gerçekleştirdi.

Yerel yönetimle sivil toplumu içerecek kapsamlı, katılımcı bir sürecin nasıl tasarlanması gerektiği ve pilot uygulamaların sürdürülebilirliğinin ne şekilde güvence altına alınabileceği, bu toplantılarda karşımıza çıkan öncelikli sorular oldu. Mümkün olduğunca çok paydaşa ulaşmak ve sürecin alabildiğine şeffaf bir şekilde ilerlemesine imkân tanımak, programın her aşaması için büyük önem taşıyor.

Mart ayı içerisinde düzenlenen öz-değerlendirme çalıştayının sonuçlarına göre hazırlanan pilot programın ana gündemini kentin kültür politikası içerisinde daha etkili stratejilere ihtiyaç duyan “Kültür ve Eğitim”, “Kültür ve

Sosyal İçerme” ile “Kültür ve Ekonomi” alanları oluşturuyor. Bu alanlara yönelik yürütülebilecek pilot çalışmaları tartışırken, çalıştay katılımcılarının dile getirdiği önerileri de göz önünde bulundurduk; başarılı olmuş çeşitli uygulama örneklerini inceledik.

Pilot Kent İzmir Penceresinden Kültür Çalıştay’na Bakış

Pilot Kent İzmir çalışmaları, 2009 yılında gerçekleştirilen İzmir Kültür Çalıştay’ından bu yana şehirde nelerin değiştiğini saptamayı mümkün hâle getirdi. Güncel kültürel dinamiklere etkisi bakımından, çalıştayda alınan kararların ve çizilen kültür politikası vizyonunun hâlâ önemini

koruduğunu görüyoruz. Yanı sıra çalıştay sırasında telaffuz edilmiş bir takım sorunların hâlâ geçerliliğini ve güncelliğini koruduğunu, alınan bazı doğru kararlarımıza günümüze kadarki süreçte gerçekleşmiş olumlu adımların temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bunlar arasında ilk akla gelenleri şöyle sayabiliriz:

> Kültür, sanat ve tasarım konusunda yürütülen arşiv ve araştırma çalışmalarını bünyesinde toplayacak, kaynak kapasite artırmayı sağlayacak bir kent akademisinin oluşturulması.

> İzmirliğin kıyı ve deniz ile ilişkisini güçlendirmek amacıyla hayata geçirilen ve başarılı örnekler olarak öne çıkan İzmir Akdeniz Akademisi ile İzmirDeniz Kıyı Tasarımı projesi.

Böylelikle Pilot Kent İzmir'in oluşturacağı pilot program ve uygulamaların, temeli 2009'da atılmış yerel kültür vizyonunun devamlılığını da güvenceye alması gerektiği ortaya çıkıyor.

“Kültür ve Eğitim”, “Kültür ve Ekonomi”, “Kültür ve Sosyal İçerme”

Öz-değerlendirme çalıştayının sonuçlarına göre eğitim konusunda küresel ortalamanın altında kaldığı ortaya çıkan İzmir'in bu alanda sürdürülebilir

modeller yaratmaya ihtiyaç duyduğu açıkça belli oluyor. Muhataplar grubu, gerçekleştirdiği toplantıların sonucunda kültür kurumlarının kapasitesini artıracak, kentli genç nüfusun kültür alanında yetiştirilmesine öncülük edecek ve sonrasında başka kurumlar için örnek görevi görebilecek pilot projelerin tasarlanması ve uygulanması üzerinde hemfikir oldu. Bu esnada, olumlu bir gelişme olarak Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nin (APİKAM) bu kriterleri karşılayacak nitelikte bir projeyi üstlenmesi, ilk ve ortaöğretim seviyesindeki gençlerle yürütülecek pilot program adına önemli bir adım oldu. Buna ek olarak, İzmir Kültür Çalıştay'ında da önerildiği üzere, yerel yönetimin kapasite artırımı için kültür sanat birimi personeline kültür yönetimi ve çağdaş pratikler üzerine eğitim verilmesi programa dâhil edildi.

Kültür politikasında kapasite artırmak için kentin başarılı bir yönetim modeline ihtiyaç duyduğu sıkça dile getirilen bir diğer gerçek. İzmir, öz-değerlendirme anketleri sonucunda bu alanda başarılı notlar almış olsa da eğitim kısmına ilişkin kimi eksiklikler dile getiriliyor. Kentte faaliyet gösteren üniversitelerin bünyesinde bir kültür yönetimi bölümü açılması bu açıdan öncelik arz ediyor. Muhataplar

FOTOĞRAF ÜZÜM AKTEPE

grubu, bu bağlamda UNESCO'nun kültür yönetimi bölümlerinin yerel kültür politikası üzerine etkisini konu alan ve farklı ülkeleri kapsayan araştırmasını dikkate almaya, konuyla ilgili bir fizibilite çalışması gerçekleştirmeye karar verdi.

Pilot Kent İzmir'in bir diğer gündem maddesi olarak öne çıkan "Kültür ve Sosyal İçerme" alanında öncelikle yerel yönetimin farklı birimleri arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine karar verildi. Bu bağlamda İzmir Akdeniz Akademisi, Sosyal Projeler ve Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları birimleriyle ön toplantılar gerçekleştirildi. Bu toplantıların sonucunda, hayata geçirilmiş başarılı çalışmalarla hâlihazırda uygulamaları daha geniş ölçekte bütünleştirecek, sürdürülebilir kılacak ve çatı görevi görececek bir programın üretilmesi kararlaştırıldı.

Güncel Bilgiler ve Haritalama

Kültürel ve ekonomik yapılar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, öz-değerlendirme anketleri sonucunda aciliyet taşıdığı belirlenen bir diğer alan olarak karşımıza çıkıyor. Bu alana dair kayıt çalışmalarının eksikliği gidermek amacıyla yerel kültür ekonomisi envanterinin güncel verilerle yeniden ele alınması, daha da önemlisi sürekli güncellenebilir bir formata kavuşturulması için muhataplar grubu üyesi Doç. Dr. Şebnem Gökçen Dündar, gereken hazırlık çalışmalarını başlattı.

Diğer yandan, şehrin kültürel üretimine dair kayıt dışı verinin arşivlenmesi ve yaygınlaştırılması açısından mevcut envanter çalışmasının bazı temel eksiklikleri bulunuyor. İzmirli inisiyatiflerin, kolektiflerin ve bağımsız sanatçıların yürüttüğü kültürel çalışmaların pek azının resmi kayıtlara geçtiği gerçeğinden hareketle şehirde faaliyet gösteren tüm oluşumların, aktörlerin ve girişimlerin haritalandırılmasına yönelik bir çalışmanın gereği üzerinde duruldu. İzmir Akdeniz Akademisi - Kültür Sanat Danışma Kurulu'nda da önerildiği üzere, bünyesinde farklı disiplinlerden birçok bileşeni barındıran İzmirKültür Pla+formu Girişimi'nin bu çalışmayı üstlenebileceği dile getirildi. Bunun üzerine fizibilite çalışmalarına başlayan İKPG, güncellenebilir bir kent kültür haritası hazırlamayı kabul ederek veri tabanı oluşturma girişimini başlattı. Aralık 2016'da yayımlanacak bu harita, aynı zamanda kültürel faaliyetlere ilişkin enformasyon kanallarının artırılmasına, kent sathında kültür üreten mekânlara ilişkin dağılımın açığa çıkarılmasına ve bu mekânlara görünürlük kazandırılmasına yönelik önemli bir adım olacak.

Yaratıcılık ve Kültürpark

Öz-değerlendirme çalıştay katılımcıları, yaratıcı sektörler ve kültür sanat alanında çalışan aktörler için ulaşılabilir atölye imkânlarının sağlanmasını ve yeni kültür mekânlarının oluşturulmasını talep etmişti. Muhataplar grubu, bu ihtiyaç üzerinden kentin tarihsel ve kültürel belleğinde yer etmiş kimi mekânların kültür hayatına yeniden kazandırılması ve bu mekânların kültürel canlılığı artıracak şekilde üretime açılması üzerinde hemfikir oldu. Kentlilik bilincine dair en önemli sembollerden biri olarak kabul edilen Kültürpark'ın İzmir'in ekoloji ve tarih vizyonu ile birleşecek şekilde kültürel etkinliklere rezerve edilmesinin, turizme olumlu katkı sunacak biçimde festivallere ve bial benzeri güncel sanat etkinliklerine ev sahipliği yapmasının hayati olduğu değerlendirildi. Bu tespitlere göre sözü edilen türden girişimler, bölgenin şehrin kültürel coğrafyası üzerinde daha yoğun bir biçimde işaretlenmesine yardımcı olacak. Kültürpark'ta yer alan bazı yapıların ve açık alanların yaratıcı sektörler için inkübatör mekânlar hâline getirilmesini, sanatçı atölyeleri olarak işlev görecektir şekilde yeniden yapılandırılmasını ve bu alanlarda tasarımı sanatı yanı sıra getirecek etkinliklerin organize edilmesini içeren program oluşturma önerilerinin ilgililerle paylaşılmasına yönelik adımlar atıldı.

Geldiğimiz aşamaya baktığımızda, elimizdeki somut önerilerin uygulanabilmesi adına süreçte söz sahibi olabilecek tüm kurum ve aktörlerin karşılıklı işbirliği yürütmesinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkıyor. Buradan yola çıkarsak, pilot programın sürecin ileri aşamalarında yerel yönetim ve sivil toplumdan paydaşlarla paylaşılması, tartışmaya açılması; uygulamalar konusunda işbölümüne gidilmesi, katılımcı ve kapsayıcı bir politika üretimini mümkün kılacak adımların atılması, Pilot Kent İzmir'in öncelikle odaklanacağı konular olarak karşımıza çıkıyor. ✚

Urla Bağ Yolu

Tarih Yepyeni Bir Haritaya Şarapla Uyanıyor

ELFİN YÜKSEKTEPE BENGİSU

Karaburun Yarımadası'nda şarabın tarihi neredeyse altı bin yılı buluyor. İyonlar, Persler ve Romalılarla birlikte binlerce yıl boyunca dönümlerce, salkımlarca üzüm cinsine ev sahipliği yapmış bu topraklar, uzun yıllar sonra yeniden bağlarla donanıyor. Kadim gelenekler teknolojik olanakların sunduğu yeni yaklaşımlarla harmanlanıyor, her bağbozumu envai çeşit tat ve kokuyla aromalanıyor. Urla'da şarabın güncel hikâyesi yalnızca yirmi yaşında ama bugün bu hikâyeyi geleceğe doğru örmeye devam edenler, binlerce yıllık tarihsel gerçekliklerin artık kendi avantajlarına çalıştığının fazlasıyla farkında. Yarımada, bu dinamik ve idealist girişimciler sayesinde yepyeni bir harita üzerinden kendisiyle ve özülüyle tekrar barışıyor, tanışıyor.

TÜTÜNE YENİK DÜŞEN ÜZÜM

1800'lü yılların Urla'sı karış karış bağlarla kaplı. Özellikle Türkiye - Yunanistan arasındaki nüfus mübadelesi için bilenlerini bu topraklardan uzaklara sürünce hızlı bir yok oluş başlıyor. Her şeye rağmen 1950'lere dek direnen bazı bağlar, birkaç ailenin özenli çabası sayesinde yaşamaya devam ediyor. Fakat dönemin ticari ikliminin yol açtığı değişiklikler, değişen eğilimler ve fiyatta yaşanan düşüşler, tütünle rekabet yolunda üzümü devre dışı bırakıyor. Böylece geriye kalan son bağlar da tütünün o yıllardaki yaygın hükmüne teslim oluyor. Buradan sonrası artık üzüm ve Urla için yarım yüzyıl sürecek bir hasret.

Türkiye'de şaraba dair algının ve yaklaşımın değişimi, en geniş anlamıyla 90'lı yıllara rastlıyor. Urla bölgesinde butik şarapçılığın en erken öncülerinden sayılan Bilge Bengisu Öğünlü, bu yılları şöyle özetliyor: "Özellikle genç nüfus, şarabın 'içip içip kafa bulunacak bir içki' den ziyade aile ve arkadaş ortamında paylaşılabilcek bir tat ve haz kaynağı olabileceğini yaygın olarak bu yıllarda fark ediyor. Şaraba ilgi gitgide artıyor fakat o yıllarda Türkiye'de butik şarapçılık yok gibi bir şey. Dolayısıyla bölgede bu konuya ilişkin bir bilgi veya deneyim birikimi yok, üretim için ekipman üreten ya da sağlayan zaten yok."

Şarabın yalnızca çok büyük firmalar tarafından üretildiği bu yıllarda Çeşme'de ciddi bağ yatırımları yapılıyor ve Fransa'dan çok sayıda Cabernet Sauvignon kütüğü getirtiliyor. Büyük firmalara üzüm üretmek amacıyla hayata geçirilen bu altyapı hamlesi, bugün Urla'da yeşeren butik şarapçılığın şansını olumlu anlamda döndüren en önemli unsur: "İşte bu çubukları dikenler, klonlarla Urla'da ufak bahçeler tesis etmeye başlıyor" diye devam ediyor Öğünlü: "Bu kişilerden birisi annem İlhan Bengisu, diğeri de Erbil Coşkuner. Zamanla bu girişim, Güney Fransa'nın yaşam tarzına öykünen, geniş bahçelerde daha sakin bir hayat düşleyen İzmirli aileler arasında yaygınlaşıyor ve gittikçe bir yatırım alanı olarak algılanır hâle geliyor. Bu aileler bahçelerinde

yetiştirdikleri üzümleri ya kendilerine şarap üretmek için kullanıyor ya da büyük firmalara satıyor. Ardından bu iş villalarda oturanlardan çıkıp eskiden beri bölgede yerleşik olan Urlalılar arasında yaygınlık kazanıyor ve çiftçiler kendi tarlalarına klonlar dikip aynı firmalar için üzüm üretmeye başlıyor. Yalnız bu Urlalılar aileden bağcı; babalarından ya da büyükbabalarından zamanında Urla'da bağcılığın nasıl yapıldığını öğrenmiş insanlar. Eski tekniklerden haberdarlar."

İşte o eski teknikleri bilenler, Urla'nın kadim bağlarını hayata döndürmeye çalışan bu girişimcilerle kol kola, omuz omuza çalışmaya başlıyor. Sıcakta tarlada çalışmaya yatkın, yaşları bir hayli ileri bağbanlar yılların deneyiminden süzdükleri bilgilerde diretince ara sıra fikir ayrılığı çıkıyor ama bu duayenler pek çok hatayı erken vakitte düzeltip sürece büyük katkı sağlıyor. Bugün seksenli yaşlarını süren Yalçın Bölükbaşı, eski tekniklere vakıf sayılı isimlerden ve hâlâ aktif olarak bağcılıkla uğraşıyor. Kendisine mesleğini sorduğumuzda "ben rençberim" diye cevap veriyor. Bu topraklarda çalışmayı hayat tarzı olarak benimsemiş, zamanında tüm olup bitenlere tanıklık etmiş bir usta isim... Tütünün krallığını ilân ettiği yıllarda limana gelen gemilere birkaç kuruşa satılan üzümlerden, babasıyla anılarından dem vuruyor. Belki bir gün bu sohbeti başka parantezlerde uzatmak, kendisine o yılları daha detaylı anlattırmak ne güzel olur diye düşünüyor: "Urla'da dağ taş bağdı eskiden. Herkesin sergi yeri vardı. Kullandığımız tokmaklar hâlâ durur bende. O zamanlar üzüm para ediyordu ama daha sonra etmemeye başlayınca bağları yavaş yavaş köklediler. Hatta son bağı yine biz kökledik" diye anlatıyor. "On beş, yirmi sene evvel yine bağ dikmeye başladık. Bayağı uğraştık ama iyi oldu. Başka bağlarda çalışmayı bıraktım, beş altı yıldır yalnızca kendi bağımıla uğraşıyorum. Öyle büyük firmalara filan da üzüm vermem, herkes bilir" diyor. Tüm bağcıların Yalçın Ağabey'i olmuş bu usta ve Urla'nın onun gibi bir kaç tecrübeli rençbere daha gönül borcu var.

Urla'da butik şarapçılığın hikâyesini detaylı bir şekilde Bilge Bengisu Öğünlü'den dinlemeye devam ediyoruz. Anlattıklarına bakacak olursak, ilk temeller atıldıktan sonra işler kolay yürümemiş. Özellikle ekipman eksikliği bu yolculuğa çıkan üreticileri çok zorlamış. Yeri gelmiş kalorifer kazancısına malzeme ürettirmişler, uzunca bir süre anlık çözümlerle yol almaya çalışmışlar. Markalaşma yolunda izin süreçlerine ilişkin engeller, alkollü içeceklerle uygulanan kısıtlayıcı yasal düzenlemeler ve Türkiye'nin değişen sosyo-politik gerçekleri, büyük firmaların hegemonyası altında yürüyen, lüks tüketim ürünü olarak sınıflandırılan bu ürüne sahip

çıkan bağımsız sektörü fazlaca sıkıyor tabii ki. Diğer yandan, bağımsız üreticiler marka görünürlüğünü artırma yolunda oldukça istekli ve özverili çalışıyor. Bir yandan yurt dışındaki enstitü ve üniversitelerin yürüttüğü araştırmaları kendi bünyelerinde gerçekleştirip bölgeye özel cinsleri yeniden hayata geçiriyorlar; diğer yandan kaliteli şarap bilincinin ve kültürünün yerleşmesi için sürekli girişim hâindeler. Tadım kursları başta olmak üzere birçok etkinlik düzenliyorlar. Yurt dışından konunun uzmanlarını, dünyada isim yapmış çok önemli şarap tadımcılarını bu etkinliklere davet ediyorlar ve böylece, Urla şaraplarının gerçek değeri, derinliği, hem yurt içinde hem dünyada açığa çıkmaya başlıyor.

Aslında bu başarı öyküsünün arkasında tam anlamıyla bir dayanışma kültürü yatıyor. Koşulsuz yardımlaşma, birbirine destek olma ve pozitif rekabet, konuştuğumuz her üreticinin dile getirdiği ortaklaşmış kavramlar. Yani Urla'da komşu komşunun hâinden anlıyor ve çözümleri de beraber üretiyor. Sivil örgütlenmenin öneminin gayet farkındalar. Buradan da yola çıkarak, Urlalı tüm şarap üreticilerini bir araya getiren Urla Şarap Üreticileri ve Bağcılık Derneği'ni kurmuşlar.

Yaklaşık on yıldır üreticilikle uğraşan Melis Kurtel, ortak yaklaşımlarını şöyle ifade ediyor: "Aslında antik çağların gözde bağcılık merkezi olan Urla (o zamanki adıyla Klazomenai), günümüze gelinceye kadar popülerliğinden çok şey yitirmiş. Biz Urlalı üreticiler, bu repütasyonu bölgeye geri kazandırma çabasındayız. Butik şarapçılık alanında diğer bölgelere göre daha genç olsak da yurt dışında duyurduğumuz ses ve kazandığımız ödüller, bu yolda doğru adımlar attığımızın kanıtı. Zamanında buradan dünyanın birçok yerine amforalarla şarap taşındığı tarihsel bir gerçek ve bunu sadece biz bilmiyoruz. Avrupalı ziraatçılar, şarap konusunda uzmanlaşmış akademisyenler bu toprakların geçmişini, zenginliğini ve kıymetini çok iyi biliyor. Dolayısıyla bilimi de yanımıza alarak kalkıştığımız projelerle Urla'da şarapçılık tarihini canlandırıyor olmamızı içten bir heyecanla takip ediyorlar. Biz de tüm ziyaretçilerimize, Urla'dan kısa zaman içinde sadece iyiye giden sonuçlar çıkacağını anlatıyoruz."

Urlalı şarapçılar istikrarlı bir yolda, el ele ve emin adımlarla yürüyor. Destek sağlanır, daha çok yatırım yapılır ve endüstrileşmeden uzak bu gelişim süreci korunabilirse bölge, her anlamda pek çok fayda vadediyor. Güncel gelişmeler de gidişata katkı sağlar görünüyor. Örneğin "Her Adımda Tarih Var" sloganıyla hayata geçirilen Urla Bağ Yolu projesi, Urla'daki irili ufaklı tüm bağları tek bir rota üzerinde haritalıyor. Arabayla, bisikletle, hatta dilerseniz yürüyerek gezebileceğiniz bu güzergâh üzerinde,

dünya standardında üretim yapan tesislerden yolculuğu yeni başlamış bağlara kadar Urla'nın tümüzüm gerçekliği uzanıyor.

Urla Bağ Yolu, daha şimdiden dünya bağ rotaları arasına girmiş durumda. Bu tür rotaların dünyaca geçerli sayılmasının temel koşulu, o bölgenin başka türden cazibe unsurlarını da barındırıyor olması. Urla ve Karaburun Yarımadası'nın benzersiz doğal güzelliklerini bir yana bırakırsak, bölgenin üzerinde katmanlaşmış tarihsel kalıntılar, bu rotayı dünya çapında gözde rotalardan biri yapmaya yeter görünüyor. Göz alıcı bağ evlerini, sempatik ağırlamaları ve güzelim Ege'ye has ikramları da hesaba katacak olursak Urla'nın sadece İzmir'in değil, Akdeniz'in geleceğinde nasıl da pırıl pırıl parladığını görmek zor değil. Tabii en önemlisi, bölgeyi var olan hâliyle koruyabilmek ve rantı kurban edecek her türlü girişimin önünde direnmek. Bir de Yalçın Ağabey'in çağrısına kulak verip, "emek sahiplerinin haklarını tarifleyebilmek".

Üreticiler, ilerleyen aylarda bölgede hem tarih hem şarap hem de kültürün peşinde koşabileceğimiz, ses getirecek bazı etkinlikler müjdeledi. Henüz planlama aşamasında olan bu etkinliklerin çok paydaşlı bir karaktere sahip olacağını, zengin bir içerik sunacağını da altını çizelim. Sizi meraklandırıysak, devamı da gelecek sayılara kalsın. Şimdilik tüm okurlarımıza Urla Bağ Yolu'nda tatlı ve hoş bir yolculuk diliyoruz. ✚

www.urlabagyolu.net
www.winesofurla.org

FOTOĞRAF GÜVEN İNCİRLİOĞLU

Toplumsal Belleğin İzlerini Desenlerde Aramak: Sümerbank Projesi

ZEYNEP GÖNEN

Sümerbank, 1930'lardan 2000'lerin başına dek Türkiye'de gündelik yaşamın tüketim alışkanlıklarını yönlendirmiş, üretime geçtiği günden bu yana jenerasyonları sınıflar üstü şekilde eşitlemiş bir modernite projesi. Bu girişim, 1933 yılında kurulduğunda erken Cumhuriyet döneminin sanayileşme hamlesinin temel etmenlerinden biri olarak ayakkabıcılık, dokuma, seramik, selüloz ve kimya dallarını kapsayan birçok alanda sorumluluk üstlense de yıllar içerisinde ağırlıklı olarak bir tekstil yapılanmasına dönüşmüştü.

Yerli malı kullanımının toplumsal bir tercih olarak yerleşmesine yaptığı vurgu ve yurt dışında kurduğu pazarlar zinciriyle Sümerbank'ın ulusal ekonomimizin tarihine ve gelişimine sağladığı katkılar elbette ki yadsınamaz. Ancak bir o kadar önemli olan, ürettiği desenler, modeller ve kumaşlarla toplumun birçok farklı kesiminin beğeni ve ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde, tüm Anadolu'ya yıllarca hâkim olup kendine has bir moda anlayışı geliştirebilmiş olması. Bunca uzun bir döneme damgasını vurmuş, milyonlarca kişinin hayatında yer etmiş, toplumsal belleğimizde derin izler bırakmış bu devasa

iktisadi teşebbüse dair elimizde kalanlar, öğreniyoruz ki ne kadar da sınırlıymış.

İzmir Ekonomi Üniversitesi'nden bir grup araştırmacının İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) desteğiyle gerçekleştirdiği "Dijital Tekstil Desen Arşivi ve Sanal Müze Oluşturulması Projesi", artık yok olmaya yüz tutan Sümerbank'ın bazı parçalarını kurtarmak için yola çıkmış. Araştırmacılar, Halkapınar'daki Sümerbank Tesisleri'nden kurtardıkları kaybolmaya yüz tutmuş binlerce deseni gün yüzüne çıkartarak ilk adımı atmış. Hikâye şöyle başlamış: Tesadüf eseri yıkılacağına

FOTOGRAF ERSAN ÇELİKTAŞ

duydukları Halkapınar binasına eğitimsel malzeme alabilme düşüncesiyle gitmişler ve fabrikanın içine girince karşılaştıkları inanılmaz manzara sonucunda hızla kolları sıvamaya karar vermişler. Proje ekibinden Dilek Himam Er, “gözlerimize inanamadık; sanki gözlükleri, kalemli, bardakları, baskı rulolarını, her şeyi kapıların ardına kilitleyip kaçmışlar” diyor. Bunun üzerine, çok yakında buldozerlerin darmadağın edeceği bu hazine değerindeki arşivden toparlayabildikleri kadarını sahiplenmişler: Desen albümleri, çeşitli düğmeler, etiketler, panolar, rulolar halinde istiflenmiş baskı kalıpları, ahşap askılar, kaynak kitaplar ve kataloglar, parça kumaşlar... Bunlarla beraber; Sümerbank’ın vesile olduğu hatıraları ve duyguları da belgelercesine katalogların içinden çıkan aşk mektuplarını, desenleri yaratan tasarımcıların isimlerini, sıkılırken ciziktirdiklerini, ezcümle fabrika hayatına dair nice izi ortaya çıkarmışlar.

Bu malzemeler, pek çok yanal çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olmuş: Türkiye’nin moda tarihini işleyen makaleler, atölye çalışmaları, Kasım 2015’te Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi’nde “Bir Ulusu Giydirmek: 1956 - 2000 Yılları Arası Sümerbank Desenleri” başlığıyla düzenledikleri sergi, ilk akla gelenler. Ancak herkese hitap edebilecek, toplumsal belleğin tasarıma ilişkin kısmına ışık tutacak en önemli ayak, Sümerbank kataloglarında yer alan yaklaşık altı bin desenin 2015’te dijital ortama aktarılmasını sağlayan TUDİTA (Türkiye Dijital Tekstil Arşivi) projesi. İnternet sitesinde herkesin ziyaretine açık olan bu desenler, hatıratı çoktan solmuş gitmiş fabrika hayatından sonra dijital mecrada da olsa yeniden gün yüzü görmüş.

Bellekle tarih arasındaki çetrefilli ilişkiyi ele almanın alternatif yollarından biri, hatırlamayı materyal kültür üzerinden yapmak. Sümerbank projesi, Türkiye’nin modernleşme sürecini hayatın içinden

FOTOGRAF ERSAN ÇELİKTAŞ

FOTOGRAF ÇAĞLA ORMANLAR OK

objelerle bize okuturken tam da bu pencereyi aralıyor. TUDİTA projesi, bütün yönleri ile yansıtmaya çalışmaktansa Sümerbank’ın belki de hayatımıza en yakından dokunan yönünü, tekstil endüstrisine yaptığı katkıları ön plana çıkarıyor. Proje, böylece bir tekstil tarihi projesi olarak başlasa da gündelik hayatımızda yer etmiş desenleri tekrar gündeme taşıyıp toplumsal belleğin canlanmasına bir nebze olsun katkı sunuyor.

Umursanmayan ve yok olmaya terk edilen bu hazineyi sahiplenen, bu mirasın tekrar görünürlük kazanmasına emek harcayan herkese selam olsun. ✨

<http://tudita.com/tr>

Körfezin Silüetini Değiştirecek Spor Tutkunları: İzmir Kürek Topluluğu

RÖPORTAJ/FOTOĞRAFLAR EBRU ATILLA SAĞAY

Nefis bir haziran akşamında, kıyının Karşıyaka Spor Kulübü'ne nazır bir noktasına oturmuş körfezi izlerken suyun üstünde gidip gelen taşıtların alışılalgeldik trafiğine aykırı bir hareketlilik fark ettim. Tek ve çift kişilik teknelerde kürek çekenleri gözlemlemeye başladığım ilk andan itibaren kim olduklarını merak ettim. Kıyıya yanaştılar; hemen tanıştık: Bu güler yüzlü insanlar, İzmir Kürek Topluluğu'nun üyeleriymiş. On beş kürekçiyle denize çıkma sırası o akşam bana denk gelmiş. Sohbet hızla ısınıyor. Öğreniyorum ki geçen yıl haziran ayında faaliyete geçen bu topluluğun altmış üç üyesi varmış; çoktan aile gibi olmuşlar.

değer görüyor, tanınıyor. Amatörlerin, yeni başlayanların yanı sıra çok bilinçli sporcularımız var. Başlangıçtan bugüne kadar denize çıkardığımız İzmirli sayısı yüzü geçti. Bu sayının zamanla artacağını düşünüyoruz ama sayı artarsa imkânlarımızın yetersiz kalacağını söyleyebiliriz. Faaliyetlerimizi şimdilik kendi olanaklarımızla sürdürüyoruz ve bugüne dek kurumsal olarak sadece İzmir Deniz Ticaret Odası'ndan destek aldık.

Deniz küreğiyle uğraşmak için temel gereksinimler neler? Çok masraflı bir uğraş mı?

Özel donanım gerektiren bir spor olduğu için ihtiyaçlarımızı aramızda paylaşıyoruz. Gönül ister ki daha çok tekemiz, daha çok küreğimiz olsun ve daha çok sporcu yetiştirebilelim; İzmir'de bu sporu hobi olarak tercih edenlerin sayısı çoğalsın. Aslında temel olarak şort, tişört ve isterseniz deniz ayakkabısı giyip, tekneye çıkıyorsunuz. Malzeme paylaşımına olanak sağlayabilmek adına takımlar oluşturulabilse düşük gelirli ailelerin de çok masraf etmeden çocuklarına bu sporu yaptırması mümkün olur. İzmir'in kıyı hattı çok uzun; bu açıdan bizce mutlaka desteklenmesi gereken bir spor dalı.

Körfez kıyısında sadece Karşıyaka hattını kullanıyor olmanızın özel bir sebebi var mı?

Deniz küreği sporu, Ege kıyılarında İzmir haricinde sadece Fethiye'de teşkilatlanmış. Bu işe başlarken Göztepe ve Karşıyaka ile görüştük, her iki kulüp de bize çok olumlu yaklaştı. Sonunda Karşıyaka Yelken Şubesi'nin kıyıdaki tesislerinde antrenmana başladık. Hâlihazırda körfez boyunca kıyı hattında iniş yapmaya müsait sadece birkaç

Körfezde kürek sporuyla uğraşan İzmirliyle pek sık rastlamıyoruz. Siz ilk misiniz?

50'li yıllardan 70'lerin sonuna dek Göztepeliler, Karşıyakalılar ve Karantinalılar arasında kürek sporunun çok yaygın olduğunu biliyoruz ama bizim uğraşımız spesifik olarak "deniz küreği". Kürek sporunun kendi içinde çeşitli kategoriler var.

İnsanlar sizden nasıl haberdar oluyor? Nereden duyup size katılıyor?

Topluluk üyeleri bu spor dalından çok keyif aldığı için deneyimlerini ve heyecanlarını önce yakın çevresiyle paylaşınca, bir yıllık süreçte aramıza katılanların verdiği referansla bize ulaşanların sayesinde epeyi kalabalıklaştık. Genelde yabancı uyruklu olup İzmir'de yaşayanlar araştırıp buluyor bizi. Çeşitli ülkelerden iş sebebiyle İzmir'e gelenler var meselâ; burada kaldıkları süre bir ay bile olsa gelip bizimle antrenman yapıyorlar. Deniz küreği, dünyada yükselen bir spor dalı; Avrupa ülkelerinde çok köklü bir geçmişi var. Ülkemizdeyse yeni yeni

nokta var. Bayraklı'da bir bölge müsait görünüyor, İnciraltı kısmen uygun; bir diğer noktaysa halen kullanıyor olduğumuz Karşıyaka yelken tesisleri. Şehir merkezinin kıyı hattında geriye kalan neresi varsa kale duvarı gibi betonla kaplı. Bayraklı'ya römorkla gitmek gerekiyor; o yüzden en uygun nokta Karşıyaka. Örneğin Mavişehir'de Azmak Bölgesi adı verilen noktaya kurulacak yüzer bir iskele, kente deniz sporları adına büyük değer kazandıracaktır. Tesis kurmak derken, rüzgâra kapalı ve sığ bir kıyı yapısı en ideali. Aslında, tüm körfezin sadece toplu ulaşım için kullanılıyor olması büyük bir eksiklik. Yelkencilerin, kanocuların, kürekçilerin ve deniz tutkunlarının faydalanabileceği kayakhanelerin, yüzer iskelelerin hayata geçirilmesi, kentte bulunan dokuz üniversitenin Avrupa üniversiteleriyle yarışabilmesine olanak sağlar. Hâтта bu spor dallarına başlangıç yaşının ortalama on iki, on üç olduğunu varsayarsak, altıncı sınıfta kürek sporuyla tanışan gençler yurtdışında bir referansla eğitim bursu bulabilir. O yüzden, bu alanda bütünsel bir politika izlemek gerekiyor. Neden İzmir kulüpleri deniz sporları alanında İstanbul'daki büyük kulüplere kafa tutmasın? Denizi çok uygun, sadece imkân yaratmak gerekiyor. Kıyı Tasarımı projeleri bir bir hayata geçerken bu dile getirdiklerimizin göz önünde tutulmasını umuyor, bekliyor ve talep ediyoruz. Böylece, körfezi layık olduğu şekilde değerlendirmiş oluruz.

Sponsordan evvel, kıyıda iniş çıkış yapabileceğimiz uygun alanlar tesis edilmesini istiyoruz. Federasyonla görüştük; kesinlikle yeni takımlar kurulmalı. Mevcut zorluktan ve teknik engellerden dolayı İzmir'den antrenör yetişmiyor. Sponsor olursa başka şehirlerden antrenör getirme şansımız olur. Teknelerimizi kendi imkânlarımızla alıyoruz; o yüzden sayıca az. Kürekler de öyle. Tüm bunlara rağmen, izlediğiniz gibi topluluğumuza üye sporcular neşeyle, heyecanla denize inmek için sıra bekliyor. Bir yıldır elimizden geleni zorlayarak güzel bir topluluk oluşturduk. Hepimiz İzmir'i çok seviyoruz; bu şehrin doğal hayatına, spor kültürüne, denizle kurduğu ilişkiye ve yaşam kalitesine katkı sunmayı amaçlıyoruz. Yerel yönetimlerden veya özel sektörden gelecek takım kurma talepleri olursa elimizden geleni yapmaya hazırız. Üstelik kürek dalında, şu sıralar önemli başarılarla imza atan milli

takımımıza sporcu vererek destek olabiliriz. Ulusal ve uluslararası müsabakaları taşımaya başlıyoruz. Yöneticiler ve özel sektör temsilcileri başardığımız işi henüz görmediği için başarabileceklerimize inanmakta zorlanıyor ancak bahsettiğimiz ne varsa tümünün mümkün olduğunu biz kürekle uğraşanlar biliyoruz. Aynı tespitler ve öneriler, kano ve su kayağı branşları için de geçerli. İzmir doğası ve iklimiyle deniz sporlarına kesinlikle elverişli bir şehir.

Hava şartları antrenmanlarınızı nasıl etkiliyor?

Öğlen imbat başlayana kadar hava çok elverişli oluyor. Akşamüzeri tekrar düzeliyor. İmbat, betonlaşmanın etkisiyle eski yıllara göre daha sert esiyor. Antrenmanlarımız için belirlediğimiz zaman aralığı ikiye ayrılıyor. 06:00 - 12:30 sabit. Akşam antrenmanları yaz döneminde 18:00'den hava kararana dek sürüyor; kışın hava durumuna göre değişiyor. Sporcularımız günlük yaşam temposu elverdiğince bu saatler arasında antrenmana katılıyor. Hemen hemen her gün denize inen sporcumuz oluyor.

Bu keyifli ve bilgilendirici sohbetten sonra o gün denize çıkmış diğer üyelerden toplulukla ilgili görüşlerini aldık:

"Flamingolarla, pelikanlarla birlikte kürek çekmek isteyenleri topluluğumuza bekliyoruz. Tekne sayımız çoğaldıkça 'küreğini al gel' adlı yarışmalar düzenlemeyi düşünüyoruz."

"İZBAN'da çalışıyorum. Mesai saatlerinden sonraki ve hafta sonu düzenlenen antrenmanları kaçırmıyorum. Denizi çok seviyorum; su sporlarının diğer dallarıyla da uğraştım. Kürek çekerken gerçekten spor yaptığımı hissediyorum. Sadece kol kaslarınızı değil; vücudunuzdaki tüm kasları maksimum düzeyde çalıştıran birkaç spor dalından biri. Ayrıca dünyada geri yöne doğru yapılan tek branş. Bu yüzden farklı bir spor dalını denemek isteyen herkesi aramızda bekliyoruz."

"Yenilik ve arayış konusunda erkeklerden önde gittikleri için olsa gerek, bu branşa kadınlar çok ilgi gösteriyor. Arada denizin temizliğini sorgulayanlar oluyor ama ekipmanın içinde pek ıslanmıyoruz. O yüzden endişe edilecek bir durum yok."

"Ben insan kaynakları uzmanıyım. Hafta sonları denize çıktığımda, ruhsal olarak rahatlıyorum. Doğayla başbaşa olmanın getirdiği huzurun yanı sıra büyük bir keyifle sporumu yapıyorum. Sonuna kadar devam etmek istiyorum. Topluluk olarak antrenmanlar dışında da sürekli iletişim hâlindeyiz. Kamp, bowling akşamı gibi etkinlikler düzenliyoruz. Deniz küreği bireysel lisanslı bir spor dalı olarak görülüyor ama İzmir Kürek Topluluğu sayesinde yepyeni bir sosyal çevre edindik. Aramıza her hafta yeni arkadaşlar katılıyor ve ailemiz zamanla genişliyor. Facebook sayfamızdan bize ulaşabilirsiniz." ✚

f izmirdekurek

İzmirDeniz Kıyı Tasarım Projesi Sürecinde Canlandırma Önerileri

SARP KESKİNER

Pla+form'un ilk sayısında, İKPG'nin temellerinin İzmirDeniz Kıyı Tasarımı Projesi sürecinde yürütülen canlandırma çalışmaları sırasında atıldığından bahsetmiştik. Halen İKPG'de inisiyatif alan Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun üyeleri, bugün İzmir Akdeniz Akademisi ve İKPG'nin gündemine oturan kimi konulara ilişkin bir dizi çalışma gerçekleştirmiş, bu çalışmaları raporlaştırıp yerel yönetimle paylaşmıştı.

→ Su Sporları

İkinci ve üçüncü sayıda* yer verdiğimiz Tarık Gök ve Emel Kayın röportajlarıyla bu sayıda yer verdiğimiz İzmir Kürek Topluluğu mülakatı, aslında yerel yönetimin İzmir adına yürüttüğü çalışmaların İzmirliğin bizzat inisiyatif olarak giriştiği uğraşlarla ne kadar da senkronize biçimde ilerlediğini ortaya koyuyor. Bunu biraz daha açacak olursak, o dönemde Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nda yer alan gönüllülerin yürüttüğü alan çalışmalarının ana motivasyon kaynağı, 80'li yıllara dek denizle iç içe bir günlük yaşam süren İzmir fotoğrafına duyulan kesif özlemimdi. Hatıralar, fotoğraflar, öyküler, arşivler diyordu ki bir zamanlar deniz, İzmirlinin günlük yaşamının en ayrılmaz parçasıymış ve bu yüzden denizle ilgili her iş ve her uğraş, şehrin yaşam kültürünün değişmez unsurlarıymış. İKPG olarak kıyı kavramını Pla+form'un nirengi noktalarından biri olarak öne çıkarırken de benzer bir motivasyondan yola çıkıyoruz: Geleceğin İzmir'ini kurarken yüzümüzü hep denize doğru çevirmek.

Bu bağlamda, İzmirDeniz Kıyı Tasarım Projesi

kapsamında Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun ilgili önerilerine tekrar göz atalım istedik.

YELKEN, KANO VE SÖRF KULLANIMININ YAYGINLAŞTIRILMASI

Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun 2012 yılının ilk yarısında iç körfezdeki sosyal hayatın su sporlarının yaygınlaştırılması vasıtasıyla canlandırılmasına ilişkin yürüttüğü alan araştırmasının sonuçlarına göre İzmir'de kapsamlı yelkencilik eğitimi veren yalnızca iki özel kuruluş bulunuyordu. Körfez içindeyse sadece iki yelken kulübü faaliyet gösteriyordu.

Yelken Kulübü Sayısı: 6
Toplam Aktif Üye Sayısı: 200 (yaklaşık rakam)
Toplam Tekne Sayısı: 178 (yaklaşık rakam)

Aradan geçen zaman içinde bu durumun esaslı bir değişime uğramadığını söyleyebiliriz.

Körfez sahilinde yelkencilik, deniz küreği, rüzgâr sörfü ve kanoculuğun yaygınlaşabilmesi için öncelikle İzmirliğin iç körfezin deniz suyunun

temizliğine ikna olmasının gereği üzerinde durulmuştu. Buna ek olarak, kent halkının iyileştirme sürecinde ortaya çıkacak olumlu sonuçlardan düzenli olarak haberdar edilmesi önerilmiş, bunun yöntemleri tartışılmıştı. Ayrıca psikolojik eşik aşılırsa ve suyun temizliğine dair imaj pozitifte doğru gelişme kaydettikçe daha çok sayıda İzmirlinin su sporlarıyla ilgileneyeceği değerlendirilmiş, örneğin 50'li ve 60'lı yıllarda İzmir'in kent sporu sayılan yelkenciliğin söz konusu sebeplerden dolayı zamanla merkezden Urla, Çeşme, Foça ve Seferihisar ilçelerine doğru uzaklaştığı vurgulanmıştı. Bunlarla beraber, şehirde kanoculuk alanında yepyeni ve enerjik bir hareketlenmenin göze çarptığı dile getirilmiş, bilhassa "Kano Diyarı" oluşumu etrafında toplanan İzmirli'nin kendi imkânları dâhilinde çeşitli aktiviteler düzenleyerek kanoculuğu yaygınlaştırmaya çabaladığı ifade edilmişti.

<https://www.facebook.com/kanodiyaricom/>
<https://vimeo.com/31936948>

Ek olarak, kışın İzmir'de ikâmet eden sörfçülerle Alaçatı'da gerçekleştirilen mülâkatların sonucunda, rüzgâr olanakları ve koşulları açısından iç körfezin bu spor dalının yaygınlaştırılması adına her türlü yeterliliğe sahip olduğuna, stratejik olarak benimsenmesi hâlinde İzmir'in Alaçatı gibi uluslararası bir cazibe merkezinin tecrübelerinden yararlanma olanağına işaret edilmişti.

KURULMASI ÖNERİLEN SU SPORU KULÜPLERİ

> **KARŞIYAKA:** MAVİŞEHİR Deniz ve Su Sporları Kulübü (yelken, kano, deniz küreği) / ALAYBEY Deniz ve Su Sporları Kulübü (yelken, kano, sörf, deniz küreği)

> **BAYRAKLI:** TANTALOS Deniz ve Su Sporları Kulübü (kano, sörf, deniz küreği)

> **BORNOVA:** ALTINORDU Deniz ve Su Sporları Kulübü (kano, sörf)

> **KONAK:** ALTAY Deniz ve Su Sporları Kulübü (kano, sörf, deniz küreği) / KARANTİNA Deniz ve Su Sporları Kulübü (kano, sörf, deniz küreği)

İYİLEŞTİRME AMAÇLI YAPISAL DÜZENLEME ÖNERİLERİ

Hayata geçirilmesi önerilen hususları şöyle sıralayabiliriz:

> Önerilen yeni kulüplerin faaliyete geçmesi için önerilen lokasyonlarda gerekli mimari düzenlemelerin gerçekleştirilmesi; yeni tesislerin inşasına veya mevcut atıl tesislerin işlevselleştirilmesine dair avantajlı kıyı yapısına

sahip bölgelerin tesis inşa sürecinde önceliğe alınması;

> İzmir İl Gençlik Spor Müdürlüğü ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün, İzmir ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren yelken kulüplerinin, yelkencilik eğitimi veren özel eğitim kurumlarının, Türkiye Kano Federasyonu'nun (TURKAF), sörf kulüplerinin ve İzmir'in önde gelen spor kulüplerinden temsilcilerin katılımıyla bir Çalışma Kurulu'nun oluşturulması; bu kurulun kolay hayata geçirilebilir hedefleri önceliğe koyarak ileriki yıllar için yol haritası belirlemesi;

> Yelken, kano ve rüzgâr sörfünün yaygınlaştırılması için özel liseler ve üniversitelerdeki aktivite kulüplerinin, öğrenci oluşumlarının teşvik edilmesi;

> İzmirDeniz Kıyı Tasarım Projesi kapsamında üretilmesi ve körfezin farklı noktalarına konumlandırılması önerilen beton modüllerin halka açık çekek iskeleleri olarak işlevlendirilmesi;

> Körfez kıyı şeridinde yer alan otopark alanlarında yelken, kano ve sörf taşıyan römorklu araçlar için mevcut otopark üyeliği şartlarıyla uyumlu şekilde işlev görecektir alanların ayrılması, bu otoparklarda manevra alanlarını gözetecik mimari düzenlemelerin yapılması.

STRATEJİLER

> İzmir İl Gençlik Spor Müdürlüğü ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün iş birliğinde düzenlenmesi önerilen çalışma toplantılarıyla yelken, kano, rüzgâr sörfü, deniz küreği gibi spor dallarının İzmirli spor kulüplerinin mevcut faaliyet dalları arasına kabulünün sağlanması;

> Süreç boyunca Türkiye spor tarihinde iz bırakmış İzmirli spor kulüplerimizin organizasyon ve yönetim tecrübelerinden faydalanılması;

> Önceden faaliyet alanlarına rüzgâr sörfü ve kanoyu eklemek üzere belediyeden talepte

bulunmuş mevcut yelken kulüplerinin söz konusu taleplerinin somut öneriler ve planlarla cevaplandırılması;

> Bu spor dallarına bütçe ayırabilecek özel okullarda deniz ve su sporları kulüplerinin kurulmasına yönelik özendirme kampanyalarının düzenlenmesi önerilmiştir.

CANLANDIRMA AKTİVİTELERİ

> İzmir Bisiklet Derneği'nin 2012 yılında tamamen öz kaynaklarıyla organize ettiği Kanosiklet Şenliği'ne destek verilmesi, bu etkinliğin gelenekselleştirilmesi ve orta vadede uluslararası niteliğe kavuşturulması;

> Hâlihazırda binlerce aktif üyeye sahip, kendiliğinden organize olmuş bisiklet camialarından talep edilecek katılım desteğiyle disiplinler arası şampiyonaların düzenlenmesi;

> Türkiye Yelken Federasyonu ve ISAF işbirliğiyle ulusal ve uluslararası yelken yarışları için İzmir Körfezi'nin bir cazibe noktası hâline getirilmesi; İzmir'in marka değerine katkı sunacak uluslararası bir şampiyonanın düzenlenmesi;

> Kasım 2012'de İZFAŞ tarafından düzenlenen Boat Show Fuarı'ndan yola çıkacak şekilde, ileriki yıllarda tüm körfezi kapsayacak bir yat turnuvasının projelendirilmesi;

> Mavişehir, Alaybey ve İnciraltı'nda sınırlı sayıda kano alımıyla denemesi yapılacak ve 2013 yılında düzenlenen "Bisiklet Bizden, Gezmesi Sizden" sloganıyla örtüşecek şekilde "Kano Bizden, Gezmesi Sizden" sloganlı bir faaliyetin başlatılması;

> İzmirDeniz Kıyı Tasarım Projesi sürecinde üretilmesi önerilen yüzer platformların bu kanolar için iskele görevi görececek biçimde işlevlendirilmesi;

> Önerilen tüm bu aktivitelerin mutlaka kültür sanat etkinlikleriyle tamamlanması, zenginleştirilmesi önerilmiştir.

Deniz Bisikletleri

İzmir halkının denizle ilişkisini güçlendirmek adına sunulan bir diğer öneri, deniz bisikletlerinin ücretsiz ve gezi amaçlı olarak hizmet vermesiydi. Körfezin sığ sahil yapısına uygun şekilde, sınırları ipli yüzer dubalarla belirlenecek parkurlarda güvenli seyir olanağı sağlayacak deniz bisikletlerine sabit çekek alanı olarak da İzmirDeniz Kıyı Tasarım Projesi kapsamında tasarlanmış beton modüller önerilmiştir. Ayrıca hizmet saatleri, 15 Mayıs – 15 Ekim dönemiyle sınırlı olmak kaydıyla hafta içi 17:30 – 21:30; hafta sonu ise 10:00 – 22:30 olarak öngörülmüştü.

Önerilen bölgeler ve adetler:

Mavişehir koyu: 10
Karşıyaka Evlendirme Dairesi bölgesi: 5
Alaybey koyu: 5
Bayraklı İskelesi: 10
Meles Deltası: 10
Karataş koyu: 5
Göztepe İskelesi: 10
İnciraltı Kent Ormanı: 10
Sahilevleri: 10

* Pla+form'un ilk üç sayısına aşağıdaki linklerden ulaşabilir, bahsi geçen kısımları okuyabilirsiniz:
issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7/docs/pla_form_01
issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7/docs/pla_form_soz
issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7/docs/platform_so3_web

→ Olta Balıkçılığı

Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun 2012'nin ilk yarısında İzmirli profesyonel balıkçılar, midye avcıları ve amatör olta balıkçılarıyla gerçekleştirdiği birebir görüşmelerin sonucunda edindiği izlenimlere göre, körfezin iç kesimlerinde pek çok noktada balık avlamak mümkün görünüyordu. Yanı sıra tüm bu çevrelerin ortaklaşa altını çizdiği husus, "İzmirlilerin denizle ilişkisini tekrar kurma yolunda en etkili yöntem, olta balıkçılığının teşvik edilmesi" idi.

Bu bağlamda, Gösteri ve Etkinlikler Grubu'nun 2012 yılında sunduğu bazı önerilere bakalım:

YAYGINLAŞTIRMA STRATEJİLERİ

> Deniz suyu temizliğine dair bilimsel verilerin

olta balıkçılığına elverişlilik açısından pozitif bir görünüm kazanması ve bu durumun devamlılık arz etmesi hâlinde, yerel yönetimin etkin kampanyalar yürüterek bu iyileşmeyi İzmir halkına duyurması;

> Deniz ve balıkçılık temalı "İzmir Balık Festivali", "Minik Denizciler Şenliği", "Midye ve Bira Festivali" gibi kendiliğindenlik ilkesini hakkıyla ispat etmiş şenliklerin desteklenmesi; bu şenliklerin Mavişehir, Bostanlı, Alaybey, Güzelyalı ve Göztepe semtlerini kapsayacak şekilde Körfez çeperinde yaygınlaştırılması;

> Bu şenlikler kapsamında, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nin (APİKAM) yönetiminde İzmir'in yakın tarihine ilişkin amatör balıkçılık geleneklerine ilişkin fotoğraf ve film gösterimleriyle

desteklenecek semt sohbetlerinin düzenlenmesi, böylece genç kuşakların deniz temizliğinin önemine dair bilinçlendirilmesi önerilmiştir.

STRATEJİLER

- > Öncelikli hedef olarak, temizlik değerleri açısından olta balıkçılığına müsait alanların tabelalarla işaretlenmesi;
- > Toplumsal belleği canlandırma amacıyla suyun yüzülebilir niteliğe ulaşması hâlinde kıyı hattı boyunca körfeze has balık ve deniz canlılarının önceden nerelerde barındığına dair iletişim panellerinin yerleştirilmesi, bu görselleştirme çalışmasıyla kente has balık ve deniz canlıları konusunda genç kuşakların bilgilendirilmesi önerilmiştir. ✚

Murat Küçük

“Dünyanın en güzel hastalığı bu”

“On bir yaşındayken başladı bu merak bende. Eniştem vesile oldu. Osman’ın Yeri vardı Konak’ta; kıyısından olta atıyorduk. 70’lerin ortasından bahsediyorum. İsparoz çıkıyordu, başka balık yoktu veya biz bilmiyorduk. Sonra yaşlar büyüdükçe botla çıkmaya başladık. Konak’tan Narlıdere’ye kadar balık avlıyorduk. Açıldıkça levrek, çupra geliyordu. Hafta sonu ailece minibüs tutup denize girmeye gidiyorduk. Çok şenlikli oluyordu o piknikler. Yakalıyorduk balıkları, haydi mangala. O zamanlar Karataş’tan Pina’ya kadar her yerden denize giriyorduk. Kıyıda kayalık azdı, genelde her yer kumluktu. Körfezde denize en son 80’lerin başında girdik diye hatırlıyorum.”

“Şimdi sanayiden arkadaşlarla çıkıyoruz. Balık işi bizim için hastalık; kendi botumuz, her türlü tertibatımız var. Balıklıova, Karaburun, Karareis, Gerence, İldırı; gezip duruyoruz. Bazen Ürkmez tarafına gidiyoruz, güzel mercan yapıyor çünkü. Körfezin suyu hızla temizleniyor diye düşünüyorum. Meselâ biz Konak tarafında gopez görmezdik, şimdi bazı arkadaşlar bolca yakalıyor. Kiloluk mercan çıkıyor, hatta geçenlerde

Karataş’ta koca bir sargoz yakalamışlar. Bayraklı’da da lidaki toplamışlar ama ufak ya, geriye salmışlar hepsini.”

Akdeniz'e Kulak Veren Mobil Bir Proje: “Sound Development City”

NURSAÇ SARGON

2012 yılında, Zürih'te Sound Development isimli kültür girişimi tarafından başlatılan ve Heller Enterprises işbirliğiyle geliştirilen “Sound Development City” etkinliğinin omurgasını her yıl farklı iki Akdeniz şehri arasında gerçekleştirilen üç haftalık bir yolculuk oluşturuyor. “Sound Development City”, geçtiğimiz yıl Belgrad'dan Atina'ya uzanan yolculuğun ardından bu kez Madrid'den Casablanca'ya doğru bir rota çiziyor.

Madrid ve Casablanca tercihleri, kıtasal olduğu kadar ulusal ve kültürel sınırlar göz önünde bulundurularak belirlenmiş. Avrupa'nın ve Akdeniz'in en önemli metropollerinden biri olarak kabul edilen, çok kültürlü mirasıyla öne çıkan Madrid'de başlayan bu yolculuk, İslam geleneğinin modern çağ ve fütürizmle buluştuğu zıtlıklar kenti Casablanca'da son buluyor.

Katılımcı sanatçıların açık çağrı yöntemiyle belirlendiği etkinlik, sanatçılara yeni yollara girmeleri, kimi zaman da yoldan çıkıp beklenmedik olanı keşfetmeleri için üç haftalık bir zaman dilimi sunuyor. Programa göre ilk haftayı Madrid'de geçiren sanatçılar, ikinci haftayı yolculuk

için kullanıyor ve üçüncü haftayı Casablanca'da geçiriyor. Sanatçılar yolculuk süresince sadece kara yolunu kullanabiliyor; sanatsal üretimleri için yol boyunca karşılaştıkları toplumsal, kültürel anlayışlardan, olaylardan ve tanıklıklardan esinleniyor.

“Mobil bir konuk sanatçı programı” olarak tanımlayabileceğimiz bu proje, dünyanın her yerinden ve her disiplinden sanatçıya yaş sınırlaması gözetmeksizin açık. İlkbahar aylarında yapılan açık çağrı sonucunda, her yıl değişen uluslararası jürinin küratöryel seçimiyle belirlenen katılımcıların günlük giderleriyle seyahat ve üretim masrafları “Sound Development City” tarafından karşılanıyor. Bu yıl beşincisi düzenlenecek “Sound Development City” etkinliği, 6 - 25 Eylül 2016 tarihleri arasında gerçekleşecek. ✚

www.sound-development-city.com

ArteEast.Org

NURSAÇ SARGON

Residency Unlimited ve Sculpture Space, iki Akdenizli sanatçıyı ArteEast işbirliğiyle Brooklyn'de ağırlıyor. Beyrut'ta yaşayıp çalışan Dalia Baassiri ile yaşamını ve çalışmalarını İzmir'de sürdüren Özgür Demirci, Residency Unlimited'in Brooklyn'deki stüdyolarına bu yıl konuk sanatçı olarak katılmaya hak kazanan isimler.

Çalışmalarında çizimin yanı sıra resim ve fotoğrafı kullanan Baassiri, şu sıralar heykelsi formlar üzerine çalışıyor. Son zamanlarda günlük yaşam aktivitelerinin ürettiği kirlilikle yerleri süpürme, pencereleri silme gibi günlük temizlik eylemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen sanatçının New York'ta kaldığı süre boyunca üzerinde çalışacağı enstalasyonun odak noktasını Lübnan'daki çöp krizi oluşturuyor.

Multidisipliner bir sanatçı olan Demirci'nin 12 Eylül 1980 askeri darbesinden günümüze Türkiye'deki siyasi partilerin seçim vaatlerini derlediği "Vaatler Antolojisi" isimli mekâna özgü yerleştirmesiye 1 Ağustos – 18 Eylül 2016 tarihleri arasında Residency Unlimited'de sergilenecek. Konuk olduğu süre boyunca Amerika'nın siyasi tarihini derinlemesine inceleme şansı bulacağı ifade eden

sanatçı, geçmişte verilen sözlerin toplam tarafından unutulduğundan yola çıkarak ortak sorunlara çözüm geliştirmek adına kültürlerarası diyalog kanalları tesis etmeyi hedefliyor.

ArteEast, çalışmalarını dört stratejik adım üzerine kuruyor:

- > Orta Doğu - Kuzey Afrika periferisinde çalışmalarına devam eden sanatçılara ve sanat organizasyonlarına kaynak sağlamak;
- > ABD'deki kuruluşları bu coğrafyalarda örgütlenmiş ağlarla buluşturmak;
- > Sürdürülebilirlik ve devamlı gelişim adına, söz konusu bölgelerdeki profesyonel sanat ortamlarına fırsat alanları açmak;
- > Sanatçıları, sanat profesyonellerini, hayırseverleri ve meslek kurumlarını bir araya getirerek güncel sanat tartışmalarının çeşitlenmesine ön ayak olmak;

ArteEast'in programlarından haberdar olmak için web sitesini takip etmekte fayda var. ✚

arteeast.org/program/open-arteeast-residencies

FOTOĞRAF SARP KESKİNER

BİR AKDENİZ TİYATROSU SEÇKİSİ

Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerden yirmi sahne oyunu seçmenin epeyce zor bir iş olduğunu teslim etmek lâzım. Çok renkli karakterinin etkisiyle tiyatro dünyası içinde kendine önemli bir yer edinmiş Akdeniz Tiyatrosu'nda benim seçtiklerime eşdeğer oyunlar mutlaka vardır; bu yüzden mümkün oldukça adaletli bakmaya çalıştım. Akdeniz'e kıyısı olan on dört ülkeden klasik, modern ve çağdaş binlerce eserin arasından çok beğendiğim, kendi anlayışıma uygun bulduğum ve izlemeye değer gördüklerimi seçtim. Yirmi iki eserlik bu seçki, böylece ortaya çıktı.

Özdemir Nutku

→ Euripides **"Elektra"** (antik Yunan, İÖ. 413)

→ Aristofanes **"Barış"** (antik Yunan, İÖ. 421)

→ Lope da Vega **"Funte Ovejuna"** (İspanya, 1614)

→ Calderon de la Barca **"Zalamea Belediye Başkanı"** (İspanya, 1651)

→ Molière **"Tartuffe"** (Fransa, 1664)

→ Pirandello **"Altı Kişi Yazarını Arıyor"** (İtalya, 1921)

→ Casona **"Ağaçlar Ayakta Ölür"** (İspanya, 1949)

→ Anouilh **"Torreodor Valsi"** (Fransa, 1952)

→ Angelos Terzeakis **"Akdeniz'de Gece"** (Yunanistan, 1957)

→ Güngör Dilmen **"Midas'ın Kulakları"** (Türkiye, 1960)

→ Haldun Taner **"Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım"** (Türkiye, 1964)

→ Yusuf İdris **"Dünyasal Komedya"** (Mısır, 1972)

→ Yussef Fadel **"Savaş"** (Fas, 1974)

→ Orhan Asena **"Şili'de Av"** (Türkiye, 1975)

→ Joshua Sobol **"Ghetto"** (İsrail, 1977)

→ Turgut Özakman **"Resimli Osmanlı Tarihi"** (Türkiye, 1980)

→ Tefik el-Hâkim **"Hamam Böceğinin Kaderi"** (Mısır, 1980)

→ Miro Gavran **"Karımın Kocası"** (Hırvatistan, 1991)

→ Sadullah Wannous **"Zamanımızda Bir Gün"** (Suriye, 1995)

→ Fatima Gallaire **"Karılar Evi"** (Cezayir, 1999)

→ Rabih Mroué **"Devrim"** (Lübnan, 2012)

→ Jordan Tannahill **"Toptan Yok Etme"** (Ürdün, 2015)

